

”Mitä vittua nyt taas, luulin, että tällainen sekoilu on lopetettu?”

Kiroilu Instagramin meemeissä

Jenni Jääntti

Pro gradu -tutkielma

Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma

Digitaalinen kulttuuri

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2024

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma, Digitaalinen kulttuuri

Jenni Jääntti

”Mitä vittua nyt taas, luulin, että tällainen sekoilu on lopetettu?” Kiroilu Instagramin meemeissä

Sivumäärät: 75 sivua

Tutkielma käsittelee Instagramin meemitilien meemeissä esiintyvää kiroilua. Aineisto koostuu 230 meemistä, jotka on kerätty kevään 2024 aikana. Pyrin aineiston analyysillä vastaamaan siihen, miten kiroilua sisältäviä meemejä voidaan tulkita. Tutkielmassani käyn läpi, millaista kiroilua meemeissä käytetään ja millaisiin teemoihin meemit liittyvät. Tutkin myös, liittyvätkö tietyt teemat ja kiro sanat toisiinsa.

Tutkielmani on pääasiassa laadullinen tutkimus. Tutkielman käsittelyluvut jakautuvat sekä laadulliseen että määrälliseen osioon. Ensimmäisessä käsittelyluvussa olen käyttänyt määrällisiä menetelmiä aineiston hahmottamisen tukena. Hahmottelen aineistoa erilaisten kaavioiden sekä taulukoiden avulla. Käytän kiro sanojen ja meemien jaottelussa teemoittelua, jolla hahmotan aineistossa usein esiintyviä teemoja. Kiro sanoista olen nostanut esiin neljä erilaista teemaa. Meemeissä tarkastelen kolmea eri teemaa sekä niiden alateemoja. Toisessa käsittelyluvussa esittelen teemoja tarkemmin sekä analysoin niitä laadullisin menetelmin. Käytän lähilukua aineiston analyysin tukena. Olen tehnyt tutkielmaani kollaaseja, joihin on koottu teemoja havainnollistavia meemejä. Analysoin näitä meemejä tarkemmin ja hahmotan niiden avulla eri teemojen ominaispiirteitä.

Teemoittelun pohjalta aineistossani korostuvat sukuelimiin viittaavat kiro sanat. Muut kiro sanojen teemat liittyvät eritteisiin, uskontoon sekä haukkumasanoihin. Meemien teemoissa korostuvat arkielämään liittyvät meemit. Olen jakanut teeman kolmeen alakategoriaan: tunteisiin, ihmissuhteisiin sekä arkeen. Toisena pääteemana tutkin yhteiskunnallisia meemejä. Tämän teeman sisäiset alateemat liittyvät ajankohtaiseen kommentaariin, politiikkaan sekä työelämään. Viimeinen pääteema liittyy meemitilien teemoihin. Tämä teema jakautuu kahteen alateemaan: populaarikulttuuriin sekä eläimiin.

Arkielämän meemejä käsittelevässä teemassa kiro sanat jakautuvat samassa suhteessa kuin koko aineistossa. Tunteiden alateemassa sukuelimiin viittaavia kiro sanoja on enemmän verrattuna koko aineistoon. Ihmissuhteiden alateemassa eritteisiin liittyviä kiro sanoja on hieman muuta aineistoa enemmän. Arjen alateemassa sukuelimiin liittyviä kiro sanoja on suhteessa muuta aineistoa vähemmän ja eritteisiin sekä uskontoon liittyviä kiro sanoja suhteessa enemmän.

Yhteiskunnallisia meemejä käsittelevässä teemassa käytetyt kiro sanat noudattelivat muun aineiston kokoa. Ajankohtaisen kommentaarin alateemassa sukuelimiin viittaavia kiro sanoja oli suhteessa enemmän ja uskonnollisia kiro sanoja oli suhteessa vähemmän kuin koko aineistossa. Poliitiikan alateemassa sekä eritteisiin että uskonnollisiin teemoihin viittaavia kiro sanoja oli varsin niukasti. Työelämän meemejä käsittelevässä alateemassa uskontoon liittyviä kiro sanoja oli muuta aineistoa enemmän.

Tilien teemoja käsittelevässä kategoriassa korostuivat eritteisiin liittyvät kiro sanat koko aineistoon verrattuna. Populaarikulttuurin alateemassa oli eniten sukuelimiin viittaavia kiro sanoja kaikista alateemoista. Eläimiin liittyvässä alakategoriassa puolestaan oli muuta aineistoa enemmän juuri uskontoon liittyviä kiro sanoja. Voikin olla, että joko tämän kategorian meemien tekijät vain käyttävät näitä kiro sanoja enemmän, tai sitten ne sopivat paremmin eläinmeemien yhteyteen kuin karkeammat, esimerkiksi sukuelimiin viittaavat, kiro sanat.

Avainsanat: kiroilu, kiro sanat, meemit, Instagram

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Aihe ja tutkimuskysymykset	5
1.2	Aineisto ja metodit	6
1.3	Tutkimusetiikka	9
1.4	Tutkimuskirjallisuus ja -käsitteet	10
2	Kirosanojen analysointi ja aineiston teemoittelu	14
2.1	Meemitilit ja kiroilu	14
2.2	Aineiston temaattinen jaottelu	22
3	Meemien analysointi	31
3.1	Arkielämän meemit	34
3.2	Yhteiskunnalliset meemit	46
3.3	Tilien teemat	60
4	Loppuluku	68
	Lähteet	71

TAULUKOT

TAULUKKO 1. MEEMITILIEN NIMET, NUMEROT SEKÄ JULKAISUJEN MÄÄRÄT.	15
TAULUKKO 2. KIROSANAT TEMAATTISESTI JAOTELTUNA.	23
TAULUKKO 3. MEEMIT TEMAATTISESTI JAOTELTUNA.	29
TAULUKKO 4. TEEMAT SEKÄ MEEMIEN MÄÄRÄT TEEMOISSA.	30

KUVAT

KUVA 1. KIROSANOJEN, MEEMIEN SEKÄ JULKAISUJEN MÄÄRÄT.	16
KUVA 2. KIROSANOJEN MÄÄRÄ TILIÄ KOHDEN, SUURIMMASTA PIENIMPÄÄN.	17
KUVA 3. KIROSANAJAKAUMA, TILIEN KIROSANOJEN KÄYTTÖ %-OSUUS KAIKISTA TILIN KIROSANOISTA.	19
KUVA 4. KIROSANAJAKAUMA, TILIEN KIROSANOJEN KÄYTTÖ, KAIKKI TILIN KIROSANAT.	22
KUVA 5. MEEMIEN JA KIROSANOJEN TEEMAT.	32
KUVA 6. KOLLAASI: TUNTEET 1–3.	37
KUVA 7. KOLLAASI: TUNTEET 4–6.	38
KUVA 8. KOLLAASI: IHMISSUHTEET 1–4.	40
KUVA 9. KOLLAASI: IHMISSUHTEET 5–7.	42
KUVA 10. KOLLAASI: ARKI 1–4.	44
KUVA 11. KOLLAASI: ARKI 5–7.	45
KUVA 12. KOLLAASI: AJANKOHTAINEN KOMMENTAARI 1–2.	49
KUVA 13. KOLLAASI: AJANKOHTAINEN KOMMENTAARI 3–6.	51
KUVA 14. KOLLAASI: POLITIIKKA 1–4.	53
KUVA 15. KOLLAASI: POLITIIKKA 5–7.	55
KUVA 16. KOLLAASI: TYÖELÄMÄ 1–6.	58
KUVA 17. KOLLAASI: TYÖELÄMÄ 7–9.	60
KUVA 18. KOLLAASI: POPULAARIKULTTUURI 1–3.	63
KUVA 19. KOLLAASI: POPULAARIKULTTUURI 4–9.	64
KUVA 20. KOLLAASI: ELÄIMET 1–4.	66

1 Johdanto

1.1 Aihe ja tutkimuskysymykset

Meemit ovat yleistyneet internetissä. Sosiaalisen median kuvapalvelu Instagramissa on paljon nimenomaan meemien tekemiseen sekä jakamiseen keskittyviä tilejä. Lisäksi meemejä jaetaan paljon yksityiskäyttäjiltä toisille. Meemeistä on tullut arkipäiväisiä ja niitä näkyy sosiaalisen median alustoilla runsaasti. Meemien valtavirtaistuessa sekä niiden tekemisen ja jakamisen helpottuessa aloin pohtia, miten puhetapamme – ja erityisesti kiroileminen – näkyy näissä Instagramiin jaetuissa meemeissä. Kun yhä suuremmalla yleisöllä on mahdollisuus luoda meemejä, on myös mahdollista, että käyttämämme puhetapa näkyy näiden meemien sisällä entistä voimakkaammin.

Kiroilua on tutkittu niin Suomessa kuin maailmallakin erinäisissä yhteyksissä aina arkielämän kielenkäytöstä keskustelupalstoihin ja postikortteihin. Kiroiluun törmäämiseltä ei voi välttyä, minkä vuoksi kirosanoja näkyy myös meemeissä. Mielestäni kiroilun tutkiminen nimenomaan meemien kontekstissa on mielenkiintoinen sekä luonnollinen lisä tähän aiempien tutkimusten sarjaan.

Kiroilu nähdään yleensä sopimattomana sekä karkeana kielenkäyttönä, joka ei sovi virallisiin tilanteisiin. Ajan myötä kiroilusta on kuitenkin tullut monelle hyvinkin arkipäiväistä. Meemeihin pätee sama asia. Aiemmin meemit ovat olleet vain pienen piirin tekemiä ja jakamia, mutta teknologian kehittyessä yhä useammat ovat voineet luoda, jakaa sekä katsoa niitä. Näenkin siis, että sekä meemeillä että kiroilulla on paljon yhteistä. Näiden samankaltaisuuksien takia koen, että meemien ja niissä esiintyvän kiroilun tutkiminen on mielenkiintoinen lisäys meemitutkimuksen kentälle.

Lähtökohtani tutkimuksen tekemiselle oli tarkastella, löytyykö meemien ja kirosanojen tutkimuksien kentiltä yhteneväisyyksiä, joiden kautta aihetta olisi mielenkiintoista tutkia. Näiden pohdintojen kautta päädyin tutkimuskysymykseen: Miten kiroilua sisältäviä meemejä voidaan tulkita? Jotta tähän tutkimuskysymykseen saisi kokonaisvaltaisen vastauksen, tutkin aihetta kolmen alatutkimuskysymyksen kautta: Millaista kiroilua meemeissä käytetään? Millaisiin teemoihin meemit liittyvät? Liittyvätkö tietyt teemat ja kirosanat toisiinsa?

Pyrin vastaamaan näihin tutkimuskysymyksiin mahdollisimman tyhjentävästi tutkimuksessani. Luvussa 2 pyrin hahmottamaan vastauksia siihen, millaista kiroilua

meemeissä käytetään sekä millaisiin teemoihin meemit liittyvät. Luvussa 3 tutkin, liittyvätkö meemien ja kirosanojen teemat jotenkin toisiinsa. Näissä luvuissa käsiteltyjen alatutkimuskysymysten kautta pyrin vastaamaan päätutkimuskysymykseeni.

1.2 Aineisto ja metodit

Aineistonkeruuta pohtiessani mietin, mikä olisi tutkimukseni kannalta paras paikka meemien keräämiseen. Meemejä löytyy internetistä erilaisilta kuvalaudoilta, somealustoilta sekä nettisivuilta. Jokaisella alustalla vallitsee omanlaisensa kulttuuri meemien tekoon sekä jakoon. Valitsin aineistonkeruun alustaksi Instagramin, jonka kautta erilaisia tilejä on helppoa selailta ja löytää koko alustan sisällön joukosta. Instagramissa sisältöjä voi hakea aihetunnisteiden avulla, joten tiettyä aihetunnistetta käyttämällä löytää kaikki julkaisut, joissa sitä on käytetty. Koin tämän alustan tarkoituksenmukaisemmaksi aineistonkeruutani varten kuin muunlaiset alustat, joissa sisältöä joutuu hakemaan joko tiettyyn aihealueeseen omistautuneelta kanavalta tai suoraan meemejä julkaisevilta sivuilta. Käyttämällä Instagramia sain mahdollisimman monipuolisen läpileikkauksen erityyppisiltä tileiltä ja erilaisista julkaisuista.

Päädyin keräämään aineistoni Instagramista #meemi-aihetunnisteen alta, josta löytyi aineiston keruun hetkellä 123 000 julkaisua. Instagramin hakutoiminto näyttää aihetunnisteen alta vain uusimmat tai suosituimmat julkaisut. Saadakseni mahdollisimman monipuolisen kattauksen eri Instagram-tilejä, poimin 50 ensimmäistä tiliä sekä uusimpien että suosituimpien julkaisujen listalta, päätyen yhteensä 100 tiliin. Tätä aineistonkeruumenetelmää kutsutaan harkinnanvaraiseksi otannaksi ¹. Tällä tavalla halusin varmistaa, että saan mahdollisimman kattavan otannan erilaisista meemitileistä. Kaikkien Instagramin meemitilien ottaminen mukaan aineistoon olisi ollut melkein mahdotonta, joten tutkimuksen toteutuksen kannalta paras ratkaisu oli päätyä jonkin tyyppiseen rajaukseen. Pyrin kuitenkin välttämään aineistoni rajautumista liian pienelle määrälle meemien tekijöitä ja halusin kerätä aineistoa mahdollisimman monelta julkaisijalta. Hajauttamalla ensin aineiston hankinnan sekä suosituimpien että uusimpien hakusuodattimien kautta, varmistin, että aineistoni ei koostu pelkästään suurien ja suositudien tilien julkaisuista. Pelkästään suosituimpien julkaisujen suodattimen läpi katsomalla aineistossa olisikin voinut korostua tarpeettomasti vain tiettyntyyppiset meemitilit. Tiedostan, että Instagramissa on myös monia meemitilejä, jotka

¹ Kokonaistutkimus, otanta ja harkinnanvarainen näyte, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2015.

eivät käytä aihetunnisteita lainkaan julkaisuissaan. Koin kuitenkin paremmaksi ratkaisuksi valita tilit tällä tavalla, kuin itse poimimalla tuntemani tilit kaikkien tilien joukosta. Pyrinkin siihen, että aineistoni koostuisi mahdollisimman laajasta joukosta erityyppisiä meemitilejä. Päätin myös valita aihetunnisteen alta pelkästään tilit, enkä suoraan julkaisuja. Tämä johtuu siitä, että Instagramin hakutoiminnon aihetunnisteen alla näkyvät meemit päivittyvät jatkuvasti. Jos en siis tee aineiston keräystä yhdeltä istumalta, saattavat aihetunnisteen alla olevat julkaisut päivittyä ja niistä on hankalaa pitää kirjaa. Koin tämän hyväksi ja aineistonkeruuta helpottavaksi valinnaksi. Päädyin keräämään lopullisen aineistoni aikavälillä 19.3.-19.4.2024.s

Aihetunnisteen valinnan avulla varmistin sen, että aineistoni kertyy pääasiassa suomenkielisistä julkaisuista. Päädyin tähän rajaukseen, sillä kirosanoilla ja kiroilulla on erilaisia merkityksiä eri kielissä. Tutkimukseni ei kuitenkaan varsinaisesti liity kielitieteisiin, vaikka tarkoitukseni onkin avata kirosanojen taustoja jonkin verran. Suomenkielisten tilien valinnan on siis tarkoitus vain helpottaa aineiston analysointia. Vaikka osa meemeistä onkin aiheeltaan hyvin yleismaailmallisia ja laajasti ymmärrettäviä, ovat jotkut meemit myös hyvin kontekstisidonnaisia ja ymmärrettävissä vain tietyn aihepiirin sisällä. Lisäksi meemit ottavat usein kantaa ajankohtaisiin aiheisiin, ja koin, että pystyn analysoimaan suomenkielistä sisältöä paremmin. Tällä rajauksella alun perin 100 tilistä rajautui pois 25 tiliä, jotka olivat joko englanninkielisiä tai kirjoitettu kokonaan muilla vierailta kielillä.

Tilien kokoon keräämisen jälkeen aloin käydä läpi niiden sisältöä. Tutkimuseettisistä syistä koin parhaaksi ratkaisuksi keskittyä nimenomaan meemitileihin – eli sellaisiin Instagram-tileihin, jotka olivat jotenkin indikoineet kuvauksessaan olevansa meemitilejä ja joissa ei ollut tunnistettavia henkilötietoja tai jotka muuten antoivat olemuksellaan sellaisen kuvan, että tili oli tehty nimenomaan meemien jakamista varten. Päädyin rajaamaan tileistä pois seitsemän yksityishenkilöiden tiliä. Näissä tileissä oli esimerkiksi käytetty henkilön omaa kuvaa ja nimeä profiilissa sekä jaettu välillä muitakin julkaisuja tai valokuvia kuin vain meemejä. Rajasin tileistä pois myös yritysten sivut, joita oli 13 kappaletta. Näillä tileillä oli meemien lisäksi jaettu esimerkiksi tietoa myynnissä olevista tuotteista. Yritykset saattoivat myös myydä tuotteita, joihin oli painettu jokin meemi. Koin, että myös yritystilien tapauksessa minun on tutkijana järkevämpää rajata tilit suoraan pois kuin alkaa itse pohtimaan, mitkä julkaisuista täyttävät meemin määritelmän ja mitkä eivät, sekä miten tutkimuseettiset kysymykset vaikuttaisivat aineiston keruuseen tällaisten tilien kohdalla.

Kieli- ja tilirajauksen jälkeen tilejä oli aineistossa jäljellä 55 kappaletta. Näistä kaikki olivat julkisia tilejä, joiden jakamaa sisältöä kuka tahansa voi tarkastella. Lisäksi tilit olivat luokiteltavissa meemitileiksi, eli ne indikoivat omassa profiilissaan olevansa meemitilejä ja julkaisivat pelkkää meemisisältöä. Seuraavaksi kävin läpi jokaisen tilin 50 uusinta julkaisua poimien niistä ne meemit, jotka sisälsivät kiroilua. Jos tilit sisälsivät vähemmän julkaisuja, otin tarkasteluun kaikki tilin senhetkiset julkaisut. Tein tämän määrällisen rajauksen ajallisen rajauksen sijaan, sillä halusin kohdella jokaista tiliä mahdollisimman tasapuolisesti. Koska tilit julkaisevat meemejä hyvin eri tahtiin, olisi ajallisen rajauksen takia joltakin tililtä saattanut tulla tarkasteluun paljon enemmän meemejä kuin harvemmin julkaisuja jakavalta. Tilejä läpi käydessäni rajasin aineiston ulkopuolelle videomuotoisen sisällön. Koin, että tämä helpottaisi aineiston kasaamista, vertailtavuutta sekä tutkimista. Kun olin käynyt läpi kaikkien tilien julkaisut, jouduin toteamaan, ettei 24 tilin meemeissä ollut yhtään kiro sanaa. Lisäksi kuusi meemitiliä oli jakanut pelkästään videomeemejä.

Lopullinen aineistoni on siis kerätty 25 eri meemitilin julkaisuista. Aineisto koostuu 175 julkaisusta, 230 meemistä sekä 305 kiro sanasta. Yhteen julkaisuun saa sisällytettyä Instagramissa kymmenen eri kuvaa. Laskin näissä tapauksissa jokaisen kuvan omaksi meemikseen, vaikka saman julkaisun meemikuvat yleensä liittyivätkin jotenkin toisiinsa. Meemeissä oli esimerkiksi käytetty samaa kuvaa erityyppisillä teksteillä tai ne liittyivät kaikki samaan aiheeseen. Jokaisen kuvan tutkiminen omana kokonaisuutenaan helpotti kuitenkin aineiston analysointia. Aineistossa olevien kiro sanojen paljous johtuu siitä, että osassa meemeistä käytettiin useampaa kuin yhtä kiro sanaa tai samaa kiro sanaa useampaan otteeseen.

Tallensin jokaisen aineiston meemin omalle tietokoneelleni myöhempää tarkastelua varten. Lisäksi käytin aineistoni tietojen hallintaan Exceliä, johon keräsin aineiston kokoamisen sekä analysoinnin edetessä tiedot tileistä, julkaisuista, meemeistä sekä kiro sanoista ja niiden määristä. Excelin avulla pysyin helposti perässä siinä, mitä meemejä aineistossani oli sekä näiden meemien yksityiskohdista. Koska olin tallentanut meemit itselleni helpompaa selailtavuutta ja tarkasteltavuutta varten, tein myös aineiston temaattisen jaottelun tietokoneellani jakamalla eri teemoihin kuuluvat meemit kansioihin. Aineiston jäädessä verrattain pieneksi, oli tämän tyylinen aineistonkeruu ja -tulkintatapa mahdollinen. Suuremmalla aineistolla jokin aineiston analysointiin tarkoitettu sovellus olisi varmasti ollut tarkoituksenmukaisempi.

Alkuperäisestä 55 meemitilin tarkastelujoukosta vain 25 tilillä oli kiroilua sisältäviä meemejä. Näiden tilien julkaisuista vain 175, eli noin 14 prosenttia sisälsi kiroilua. Aineistoni on lopulta siis vain pieni siivu kaikista Instagramissa jaetuista meemeistä, eikä siitä voi tehdä yleispäteviä johtopäätöksiä kaikkien muiden meemien suhteen. Toivon kuitenkin tutkimukseni luovan jotakin pohjaa ja lähtökohtaa kiroilun tutkimiselle meemeissä.

Päädyin käyttämään tutkielmassani niin laadullisia kuin määrällisiäkin menetelmiä aineiston kokonaisvaltaisen tarkastelun tukena. Koen, että menetelmiä yhdistämällä saan esiin kokonaisvaltaisempaa kuvaa siitä, miten kiroilu näkyy aineistossa. Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavaa asiaa pyritään ymmärtämään paremmin luokittelemalla, vertailemalla sekä selittämällä ilmiötä numeerisesti. Laadullisessa tutkimuksessa puolestaan pyritään ymmärtämään tutkittavan asian laatua, ominaisuuksia sekä merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Menetelmät nähdään usein toistensa vastakohtina, vaikka molempia voidaan käyttää samassa tutkimuksessa ja molemmilla voidaan analysoida samoja tutkimuskohteita.²

Käyn luvussa 2.1. tarkemmin läpi aineistossa esiintyvää kiroilua määrällisten menetelmien avulla. Havainnollistan tilastollisella analyysillä³ erilaisten taulukoiden ja kaavioiden avulla, mitä kirosanoja aineistossani esiintyy sekä miten eri meemitilit käyttävät kiroilua. Luvussa 2.2. siirryn tutkimuksen laadulliseen osioon ja jaan sekä kirosanat että meemit temaattisesti erilaisiin kategorioihin. Teemoittelu⁴ auttaa hahmottamaan aineistoni keskeisiä aihepiirejä sekä kuvaamaan sitä, millaisiin teemoihin kiroilua sisältävät meemit liittyvät. Luvussa 3 sekä sen alaluvuissa analysoin meemejä teemoittain ja yritän hahmottaa, onko meemeillä sekä kirosanoilla jotakin yhteistä teemojensa kautta. Käytän meemien analysoinnissa lähilukua⁵, jolla pyrin tulkitsemaan aineistoani sekä analysoimaan sitä yksityiskohtaisesti.

1.3 Tutkimusetiikka

Olen tehnyt tutkimuksen noudattamalla yleistä huolellisuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta niin aineiston keruussa, analysoinnissa kuin tulosten esittämisessä ja arvioinnissa. Pyrin eettisyyteen niin aineistonhankinta- kuin tutkimusmenetelmienkin osalta sekä olemaan mahdollisimman läpinäkyvä siitä, miksi olen päätenyt tietynlaisiin tutkimusratkaisuihin. Olen

² Määrällinen tutkimus, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2015.

³ Tilastollisesti kuvaava analyysi, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2021.

⁴ Teemoittelu, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2016.

⁵ Lähiluku, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2015.

merkinnyt lähdemateriaalit parhaan kykyni mukaan sekä pyrkinyt olemaan erityisen selkeä siinä, että erotan muiden tutkijoiden ajatukset omistani.

Kaikki meemitilit, joilta keräsin aineistoa, ovat julkisesti Instagramissa kenen tahansa katsottavissa. Meemejä ei ole varsinaisesti luotu tutkimuskäyttöön, mutta oletan jokaisen meemitilin tekijän ajatuksen pohjautuvan meemien yleisluonteen takia siihen, että heidän tekemänsä tai jakamansa meemit leviävät myös laajemmalle. En käytä aineistossa arkaluontoista tietoa sisältäviä julkaisuja, ja kaikkien meemitilien ylläpitäjien henkilötiedot ovat salaisia, elleivät he ole tuoneet niitä itse esiin joko tilinsä esittelytekstissä tai julkaisujen kuvateksteissä tai kommentoissa. Tutkimukseni kannalta nämä eivät kuitenkaan ole oleellisia seikkoja, joten en käy niitä sen enempää läpi. Aineistoni koostuukin vain tileillä julkaistuista meemeistä, eikä niiden mukana olleista kuvateksteistä tai tilien muusta materiaalista.

Valitsin aineistooni vain varsinaisten meemitilien tekemiä julkaisuja ja pudotin aineistonkeruuvaiheessa pois sellaiset tilit, jotka olivat yksityishenkilöiden tai brändien omia tilejä. Koin tämän tyyllisen rajauksen olevan parempi niin eettisesti kuin aineistonkeruunkin näkökulmasta. Yksityishenkilöt eivät välttämättä ole tarkoittaneet sisältöään julkaistavaksi missään muualla kuin heidän omalla tilillään. Yksityishenkilöiden sekä brändien tileiltä löytyy myös paljon muunlaista materiaalia kuin vain meemejä, enkä tahtonut lähteä itse määrittelemään sitä, mikä heidän jakamansa sisältö täyttää tutkielmassani käytettyjen meemien kriteerit. Esimerkkinä tästä on myyntituote, johon on painettu meemin kuva. Tällaisissa tapauksissa on mietittävä, onko kyseessä meemi, vai pelkkä kuva meemistä.

Olen pyrkinyt avaamaan tutkielmassani mahdollisimman hyvin tekemiäni valintoja sekä tiedostamaan oman roolini vaikutuksen niihin. Pyrin tutkimaan aineistoa sekä tekemään valintoja objektiivisesti, mutta esimerkiksi tekemäni tulkinnat aineistosta pohjautuvat vahvasti omaan ajatteluuni sekä siihen, miten itse hahmotan aineiston. Esimerkiksi analyysini meemeistä pohjautuvat omaan ajatteluuni ja tietämykseeni. Meemien monitulkintaisuuden vuoksi saattaa kuitenkin olla mahdollista, etten hahmota jotakin meemin ulottuvuuksista. Tämä vaikuttaa väistämättä siihen, millaisia valintoja olen tehnyt tutkimuksessani sekä millaisiin johtopäätöksiin olen päätenyt analyysissäni.

1.4 Tutkimuskirjallisuus ja -käsitteet

Tutkimukseni viitekehys perustuu pitkälti aiempaan meemitutkimukseen, erityisesti internetmeemien tutkimuksen osalta. Lähestyn aiheitani myös kiroilututkimuksen

näkökulmasta. Aiemmat tutkimukset näiden teemojen parissa luovat tutkimukselleni raamit, joiden sisällä toimin. Teoreettinen viitekehys auttaakin hahmottamaan tutkimuksen keskeisiä osatekijöitä, niiden välisiä yhteyksiä sekä tuomaan meemien ja kiroilun tutkimusta lähemmäs toisiaan.

Meemitutkimusta on tehty jo paljon, ja erilaisia määritelmiä meemeille löytyy myös jonkin verran. Käytän itse tutkimuksessani Shifmanin määritelmää meemille. Laajasti meemitutkimusta tehnyt mediatutkija Limor Shifman määrittelee internetmeemit joukoksi digitaalisia osia, jotka jakavat yhteisiä sisältöjä, muotoja sekä näkökulmia. Lisäksi ne on luotu tietoisina toisista meemeistä sekä niitä kierrätetään, imitoidaan ja muokataan internetissä monien käyttäjien toimesta. Shifmanin näkemys internetmeemeistä kääntää Dawkinsin perinteisen meemin määritelmän pääläelleen pitämällä meemejä ryhminä yksittäisten ideoiden sijaan.⁶ Shifmanin määritelmä internetmeemeistä sekä niiden luonteesta on yleisesti käytössä meemejä käsittelevissä tutkimuksissa⁷.

Teoriataustassani tukeudun myös Vainikan määrittelyyn niistä seikoista, joita tulisi tarkastella meemejä analysoitaessa. Nämä ovat meemin konteksti, tunnerekisteri, muoto, tavoitteet ja rakennusaineet⁸. Avaan Vainikan määrittelyä tarkemmin luvussa 3. Meemejä analysoidessa käytän myös termejä intertekstuaalisuus sekä intermemeettisyys. Intertekstuaalisuus on muihin teksteihin viittaamista, mikä tulisi nähdä meemejä tarkasteltaessa tarkoituksellisena ja jopa välttämättömänä⁹. Intermemeettisyydellä tarkoitetaan toisiin meemeihin viittaamista¹⁰. Meemit eivät synny tyhjiössä, vaan ne luodaan määritelmänsäkin mukaan tietoisina toisista meemeistä, siksi ne ovat jo valmiiksi luonteeltaan intermemeettisiä. Joissain meemeissä tämä näkyy toisia selkeämmin. Nostan siis intermemeettisyyttä esiin aineistossani, vaikka se onkin meemeissä melkein itsestäänselvyys.

Sekä meemejä että kiro sanoja yhdistää niiden kontekstisidonnaisuus, molempien tarkempaa merkitystä voi tulkita syvemmin vasta siinä vaiheessa, kun niiden käyttötilanne ja -ympäristö ovat selvillä¹¹. Yleisin kiro sanatutkimuksessa käytetty kiroilun määritelmä, mitä itsekin käytän tutkimuksessani, on Anderssonin ja Trudgillin käsialaa. Heidän määritelmänsä mukaan ilmaus on kiroilua, jos se viittaa johonkin tabuun eikä sitä ole tarkoitus tulkita

⁶ Shifman 2014, 41.

⁷ Peltonen 2021, 11.

⁸ Vainikka 2016, 66.

⁹ Wiggins 2019, 11.

¹⁰ Wiggins 2019, 35.

¹¹ Hjort 2007, 71.

sananmukaisesti. Lisäksi ilmaus saattaa sisältää vahvan tunnelatauksen.¹² Se, mitä asiaa pidetään tabuna, vaihtelee luonnollisesti hieman kulttuurista toiseen. Eroja löytyy myös siitä, millä tavoin, millaisin sanoin sekä millaisin seurauksin asioista puhutaan¹³. Länsimaissa tabut liittyvät mm. seksiin, uskontoon, ruumiintoimintoihin ja kuolemaan¹⁴. Kiroisanan määritelmässä sananmukainen tulkinta liittyy puolestaan siihen, miten sanaa käytetään. Tämän kiroilun määritelmän mukaan esimerkiksi *paska* ei ole kirosana silloin, kun sillä viitataan ulosteeseen.

Kirosanojen tarkka määrittely ei ole ongelmatonta. Käsitteet siitä, ovatko esimerkiksi tietyt solvaus- ja päivittelysanat, kiertoilmaukset sekä muunlainen karkea kielenkäyttö kiroilua, vaihtelevat.¹⁵ Suomenkielistä kiroilua tutkittaessa on hyvä pitää mielessä kielen eroavaisuus muihin kieliin nähden. Esimerkiksi suomen ja englannin kielten välillä on merkittäviä eroja siinä, mitä pidetään kirosanana tai kiroiluna¹⁶. Englanninkielisestä kiroilututkimuksesta ei siis voi vetää suoraan yhtäläisyyksiä suomenkieliseen kiroiluun kielten eroavaisuuksien takia. Minna Hjort on tehnyt tutkimusta nimenomaan suomenkielisten kirosanojen parissa. Tutkimuksessani nojaudunkin hänen käsityksiinsä englannin ja suomen kielen kirosanojen yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista¹⁷.

Kirosanoista puhuttaessa törmää usein myös voimasanojen ja haukkumasanojen termeihin. Kuten kirosonoilla, ei näilläkään ole tarkkaa yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Sekä kirosanaa että voimasanaa käytetään välillä synonyymeinä, mutta sanojen välillä on kuitenkin eroja¹⁸. Voimasanan käsitteen voidaan katsoa pitävän sisällään kirosanat sekä niitä lievemmat päivittelysanat¹⁹. Haukkumasanat (kuten *paskapää*) katsotaan kuuluvan englannin kielessä kirosanojen käsitteen piiriin²⁰. Kirosonoille ominaista on, ettei niiden merkitystä voi tietää kontekstia tietämättä. Tosin tästä on tutkimuksessa myös eriäviä mielipiteitä.²¹ Jos kirosanat määritellään sen perusteella, ovatko ne kontekstiriippuvaisia, jäävät haukkumasanat tämän määritelmän ulkopuolelle²². Koska kontekstiriippuvuudesta ei ole yleistä konsensusta,

¹² Andersson & Trudgill, 1990, 53.

¹³ Hjort 2007, 69.

¹⁴ Andersson & Trudgill, 1990, 53.

¹⁵ Voutilainen, Eero: *Kirosanojen kielioppia*, Helsingin Sanomat, 13.7.2008, <<https://www.hs.fi>>.

¹⁶ Hjort 2007, 63.

¹⁷ Hjort 2015, 323.

¹⁸ Hjort 2015, 64–65.

¹⁹ Hjort 2015, 66.

²⁰ Hjort 2015, 73.

²¹ Hjort 2015, 71.

²² Hjort 2015, 73.

pitäydyn Anderssonin ja Trudgillin määritelmässä ja lasken tutkimuksessani kiro sanoiksi kaikki sellaiset sanat, jotka viittaavat tabuun ja joita ei ole tarkoitus tulkita kirjaimellisesti. Siten lasken kiro sanojen kategoriaan kuuluvaksi myös haukkumasanat.

2 Kiro sanojen analysointi ja aineiston teemoittelu

Tässä luvussa käsittelen aineistoani pääasiassa määrällisten menetelmien kautta.

Tarkoitukseni on saada parempaa kokonaiskuvaa siitä, millainen aineistoni on ja miten sitä voi tulkita. Pyrin vastaamaan siihen, millaista kiroilua meemeissä käytetään sekä tunnistamaan teemoja niin kiro sanoista kuin meemeistäkin. Käsittelen aineistoani numeerisesti hahmottelemalla sen joukosta mielestäni tutkimuksen kannalta relevantteja osioita sekä vertaillen aineiston sisällä olevia seikkoja toisiinsa.

Luvussa 2.1. tulkitsen ja havainnollistan aineistossa esiintyvää kiroilua erilaisten taulukoiden ja kaavioiden avulla. Tulkinnalla yritän hahmottaa, mitä kiro sanoja aineistossa esiintyy sekä miten eri meemitilien käyttämät kiro sanat eroavat toisistaan. Lisäksi pyrin hahmottamaan, mikä osa aineistossa esiintyvistä kiroilusta kuuluu yksittäisille tileille sekä miten tämä voi vaikuttaa aineistosta tehtäviin tulkintoihin. Tällä analyysillä luon pohjaa aineiston paremmalle kokonaisvaltaiselle hahmottamiselle.

Luvussa 2.2. siirryn kohti tutkimuksen laadullista osiota, käyttäen teemoitteluun niin kiro sanojen kuin meemienkin jakamiseksi kategorioihin, joita käsittelen lisää myöhemmin luvussa 3. Teemoittelu auttaa hahmottamaan aineistoni keskeisiä aihepiirejä sekä kuvaamaan sitä, millaisiin teemoihin kiroilua sisältävät meemit liittyvät. Kuvailen myös teemojen sisältöjä tarkemmin liittäen niitä aiempaan tutkimukseen. Teemoittelun avulla meemien sekä kiroilun suhteen hahmottaminen ja analysointi helpottuu ja selkeytyy.

2.1 Meemitilit ja kiroilu

Tässä luvussa esittelen tarkemmin meemien sisältämää kiroilua sekä pyrin hahmottamaan paremmin, mikä meemitilien, aineiston meemien ja kiro sanojen suhde on toisiinsa.

Havainnollistan aineistoani erilaisten kaavioiden ja tilastojen kautta yrittäen samalla hahmottaa, mitä kiro sanoja aineistossani esiintyy, ketkä käyttävät kiro sanoja sekä miten eri meemitilit käyttävät kiroilua.

Keräsin aineistoni 25 meemitililtä. Analysoinnin helpottamiseksi sekä tutkimuksen luettavuuden parantamiseksi olen numeroinut tilit seuraavan taulukon 1 (s. 15) mukaisesti. Taulukossa on mukana myös se määrä meemejä, joita otin tarkasteluun jokaiselta tililtä. Ne tilit, joissa tarkasteltujen julkaisujen määrä on alle 50, ovat sellaisia, joilta ei löytynyt enempää julkaisuja. Tällaisia tilejä oli aineistossani kolme.

Taulukko 1. Meemitilien nimet, numerot sekä julkaisujen määrät.

VIITTAUS	TILIN NIMI	JULKAISU-MÄÄRÄ	VIITTAUS	TILIN NIMI	JULKAISU-MÄÄRÄ
Tili 1	Flint_neliseppo ²³	50	Tili 14	Finanssiveli ³⁶	50
Tili 2	Aarotee ²⁴	50	Tili 15	Pakollisetmeemit ³⁷	50
Tili 3	Taiteilijatuutikki ²⁵	50	Tili 16	Lyskamemet ³⁸	50
Tili 4	Pasilanas3ma ²⁶	50	Tili 17	Hyrulen_himbo ³⁹	50
Tili 5	Muumipappajameemi ²⁷	45	Tili 18	Tampereenriparimeemit ⁴⁰	50
Tili 6	Malmivice ²⁸	50	Tili 19	Helvettisurmaaja ⁴¹	50
Tili 7	Tunneviidakko ²⁹	50	Tili 20	Mieskuoromemit ⁴²	50
Tili 8	Kisuli_terapia_ ³⁰	50	Tili 21	Meemikaatopaikka ⁴³	50
Tili 9	Nougatkissa ³¹	50	Tili 22	Puujalat_maassa ⁴⁴	50
Tili 10	Connor_bunnameme ³²	50	Tili 23	Kommunistikarvinen ⁴⁵	50
Tili 11	Juttelen_auringolle ³³	41	Tili 24	Lemmenkipee ⁴⁶	50
Tili 12	Sitluuna2 ³⁴	44	Tili 25	Vissyvesikokemus ⁴⁷	50
Tili 13	Meemipankki ³⁵	50			

Näiden 25 tilin Instagram-sivuilta keräsin 175 julkaisua, jotka sisälsivät kiroilua. Osassa julkaisuista oli enemmän kuin yksi kuva, missä tapauksessa laskin jokaisen yksittäisen kuvan omaksi meemikseen. Yleensä samassa julkaisussa olevien meemien aiheet liittyivät jotenkin toisiinsa. Koin kuitenkin meemien analysoinnin kannalta mielekkäämpänä tulkita jokaista meemiä omana kokonaisuutenaan. Näin lopulliseksi meemiaineiston määräksi tuli 230 meemiä. Käymällä läpi näitä meemejä ja keräämällä niissä käytetyt kiro sanat, sain lopulta

²³ @flint_neliseppo, <<https://www.instagram.com>>.

²⁴ @aarotee, <<https://www.instagram.com>>.

²⁵ @taiteilijatuutikki, <<https://www.instagram.com>>.

²⁶ @pasilanas3ma, <<https://www.instagram.com>>.

²⁷ @muumipappajameemi, <<https://www.instagram.com>>.

²⁸ @malmivice, <<https://www.instagram.com>>.

²⁹ @tunneviidakko, <<https://www.instagram.com>>.

³⁰ @kisuli_terapia_, <<https://www.instagram.com>>.

³¹ @nougatkissa, <<https://www.instagram.com>>.

³² @connor_bunnameme, <<https://www.instagram.com>>.

³³ @juttelen_auringolle, <<https://www.instagram.com>>.

³⁴ @sitluuna2, <<https://www.instagram.com>>.

³⁵ @meemipankki, <<https://www.instagram.com>>.

³⁶ @finanssiveli, <<https://www.instagram.com>>.

³⁷ @pakollisetmeemit, <<https://www.instagram.com>>.

³⁸ @lyskamemet, <<https://www.instagram.com>>.

³⁹ @hyrulen_himbo, <<https://www.instagram.com>>.

⁴⁰ @ tampereenriparimeemit, <<https://www.instagram.com>>.

⁴¹ @helvettisurmaaja, <<https://www.instagram.com>>.

⁴² @mieskuoromemit, <<https://www.instagram.com>>.

⁴³ @meemikaatopaikka, <<https://www.instagram.com>>.

⁴⁴ @puujalat_maassa, <<https://www.instagram.com>>.

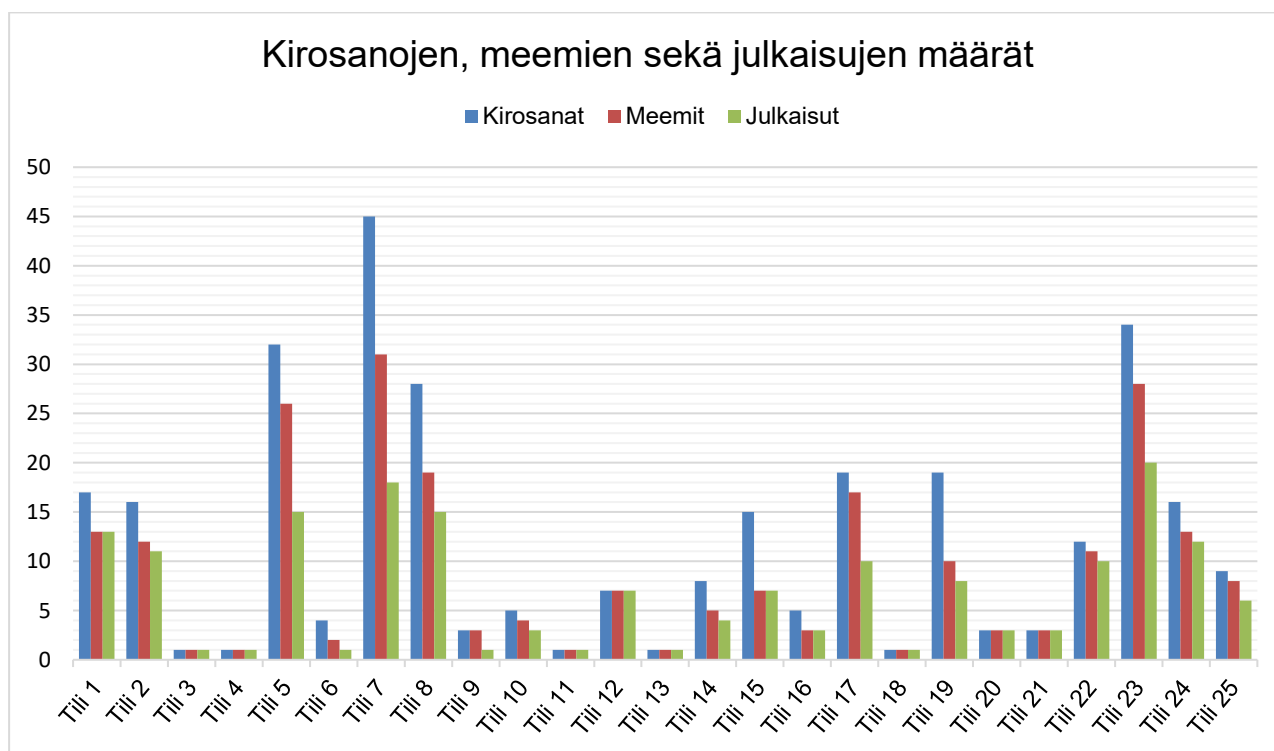
⁴⁵ @kommunistikarvinen, <<https://www.instagram.com>>.

⁴⁶ @lemmenkipee, <<https://www.instagram.com>>.

⁴⁷ @vissyvesikokemus, <<https://www.instagram.com>>.

aineistosta esiin 305 kirosanaa. Kuten meemien ja kirosanojen määrän erosta voi päätellä, oli jossain meemeissä käytetty joko useampaa kuin yhtä kirosanaa tai samaa kirosanaa useampaan otteeseen. Havainnollistan aineiston sekä kirosanojen jakautumista eri tilien välillä kuvassa 1.

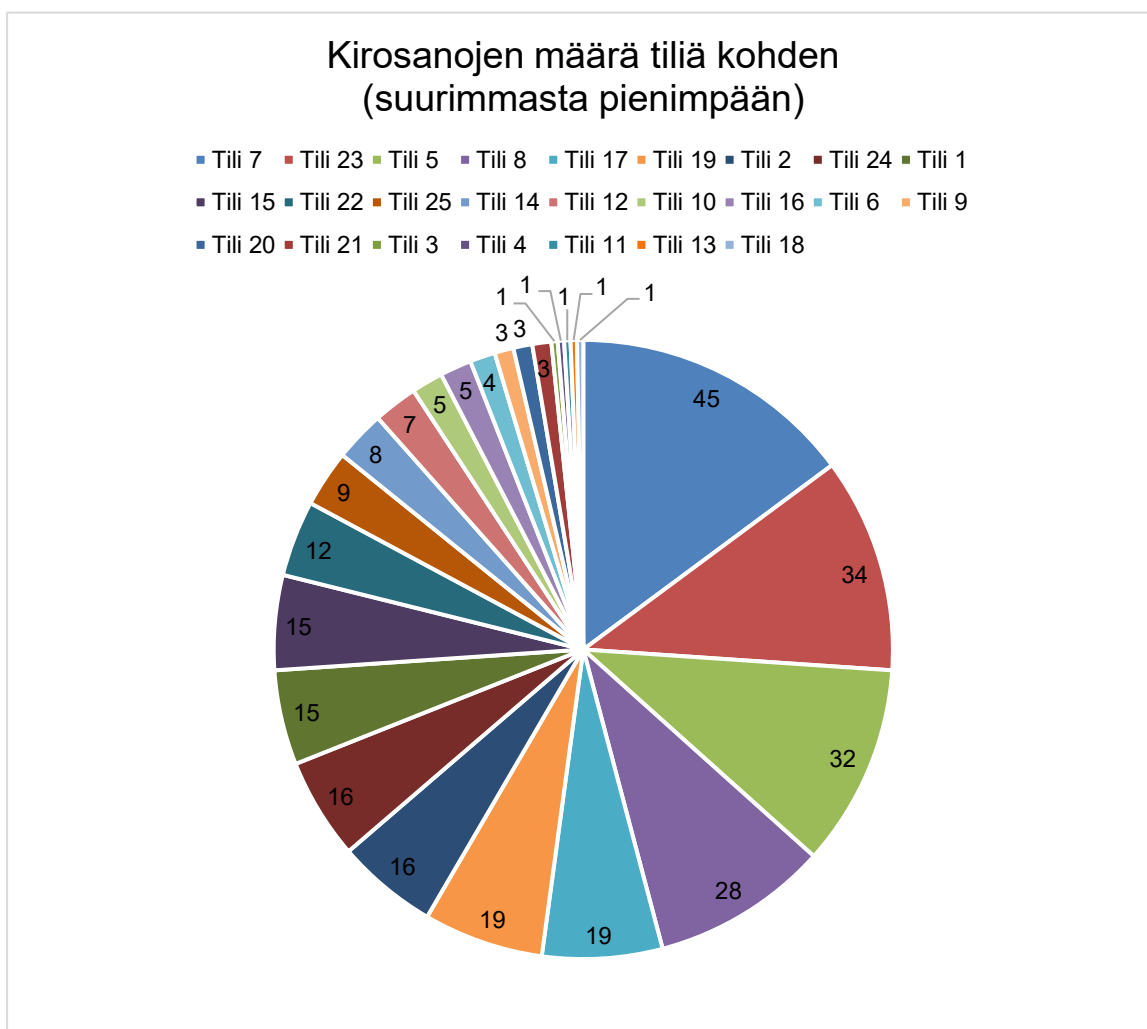
Kuten kuvasta 1 huomaa, eri tilit käyttivät kirosanoja meemeissään hyvin vaihtelevasti. Kiroilua sisältävien julkaisujen määrä vaihteli yhden ja kahdenkymmenen välillä niillä tileillä, joilta keräsin aineistoni. Tässä kohdassa huomionarvoista on se, että tarkastelin joka tilin 50 uusinta julkaisua poimien niistä kiroilua sisältävät julkaisut. En siis käynyt läpi jokaisen tilin kaikkia julkaisuita. Kaikilla tileillä kiroilua sisältävien julkaisujen määrä jäi alle puoleen tarkastelujoukosta. Myös niillä muutamalla tilillä, joilla oli aineiston keruun hetkellä vähemmän kuin 50 julkaisua, kiroilua sisältävien julkaisujen määrä jäi reippaasti alle puoleen. Kiroilua sisältävien julkaisujen keskiarvo tiliä kohden on seitsemän. Kymmenellä tilillä oli tätä enemmän kiroilua sisältäviä julkaisuja, mutta jopa seitsemän tilin julkaisuista vain yksi sisälsi mitään kirosanoja.

Kuva 1. Kirosanojen, meemien sekä julkaisujen määrät.

Koko aineisto käsittää 305 kirosanaa. Hahmotin kuvan 1 avulla kirosanojen jakautumista tilien välillä, mutta jotta eri tilien osuutta tästä määrästä hahmottaisi paremmin, täytyy tilien käyttämien kirosanojen määrät laittaa suuruusjärjestykseen. Kuvasta 2 (s. 17) käy ilmi, että

viisi eniten kirosanoja käyttävää tiliä muodostaa yli puolet kaikista kirosanoista. Pienin neljännes koostuu puolestaan 16 tilin kirosanoista. Syitä kirosanojen käytön rajulle jakautumiselle voi olla monia. Kirosanoja voidaan käyttää luomaan shokkiarvoa viestille ⁴⁸. Toisaalta oletan, että meemeissä näkyy meemien tekijöiden oma tapa käyttää kirosanoja. Oletan, että henkilöt, joiden sanavarastoon kiroilu ei kuulu muutenkaan, tuskin käyttävät kirosanoja yhtä paljon meemeissä kuin he, jotka kiroilevat enemmän myös arkielämässään. Meemien kielenkäyttö voi myös heijastella sitä tilaa, jossa ne jaetaan. Vaikka kiroilu ei olekaan Instagramissa kiellettyä, ei alusta ole varsinaisesti tunnettu karkeasta kielenkäytöstä. Aineistonkeruuseen valittu alusta voi siis vaikuttaa siihen, miten paljon kiroilua meemeissä esiintyy. Varman vastauksen tähän kirosanojen jakautuneeseen käyttöön saisi todennäköisesti vasta kysymällä suoraan asiaa meemien tekijöiltä, mutta aihe on hyvä pitää mielessä jatkotutkimuksen kannalta.

Kuva 2. Kirosanojen määrä tiliä kohden, suurimmasta pienimpään.

⁴⁸ Hjort 2015, 65.

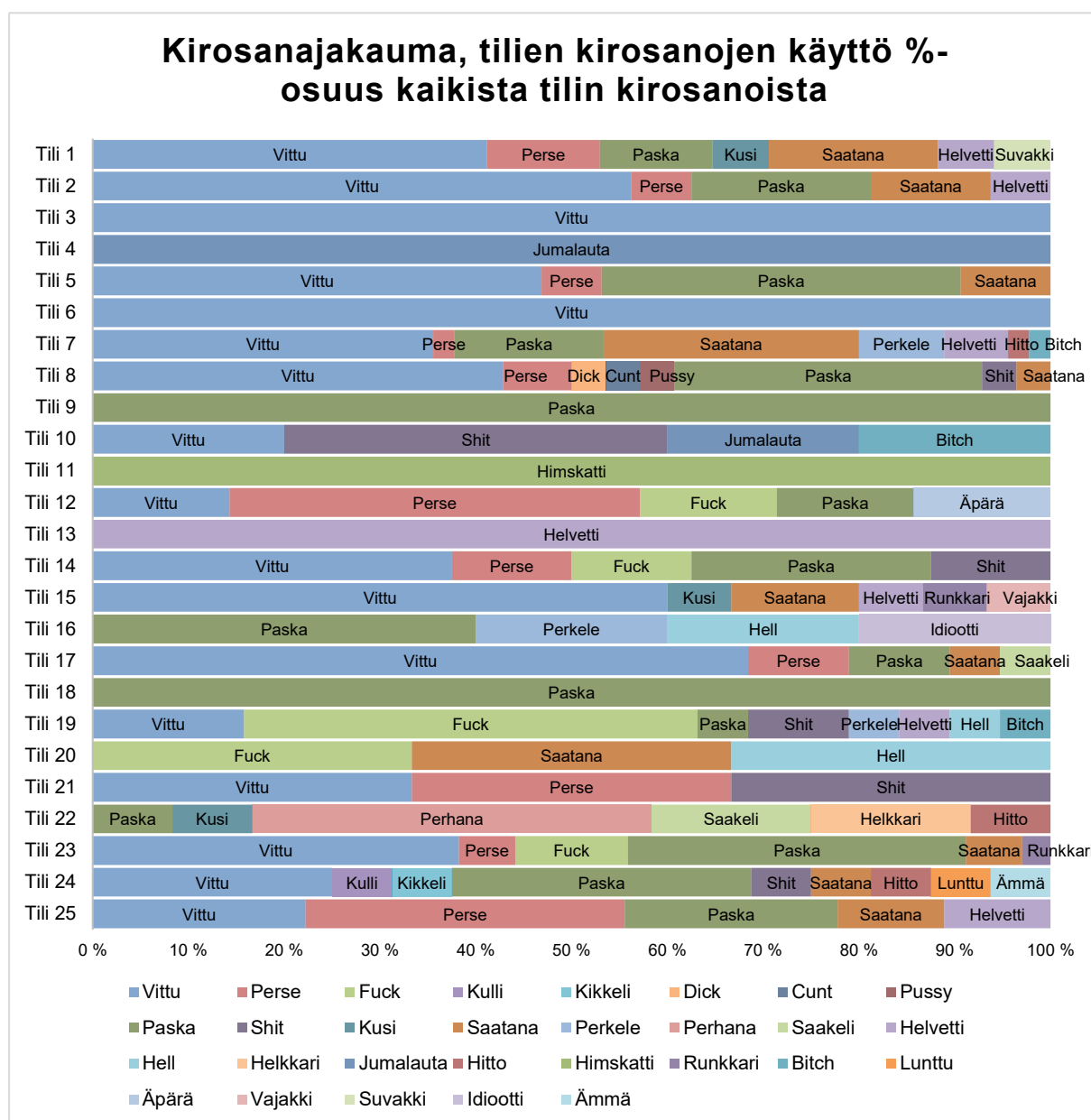
Koska kirosanojen käyttö aineistossa on niin jakautunutta tilien välillä, on se hyvä ottaa huomioon tutkimuksen tuloksia analysoitaessa. Suhteellisen pienen otantajoukon vuoksi tutkimustuloksia ei voi määrittää koskemaan laajasti suurta joukkoa meemien tekijöitä. Tutkimukseni onkin pääasiassa laadullinen, eli pyrin ymmärtämään ja tulkitsemaan tutkittavaa aihettani syvällisesti ja yksityiskohtaisesti. Kiroilun jakautuessa voimakkaasti eri tilien välillä täytyy myös pohtia, miten laajasti tutkimuksen tuloksia voi hyödyntää tutkimukseni ulkopuolella. Tavoitteenani onkin analysoida aineistoani mahdollisimman perusteellisesti ja luoda mahdollista pohjaa jatkotutkimukselle, ei niinkään tehdä laajoja johtopäätöksiä tutkimustuloksistani hyvin pienen otantajoukon perusteella.

Kirosanojen käytön ja käytön jakautumisen lisäksi tarkastelin myös sitä, millaisia erilaisia kirosanoja tilit käyttävät. Aineiston pohjalta kokosin yhteen kaikki tilien käyttämät kirosanat sekä käsittelin jokaisen tilin käyttämiä kirosanoja omana kokonaisuutenaan. Tätä koontia varten muutin jokaisen aineistossa käytetyn kirosanan perusmuotoonsa ja laskin myös sensuroidut kirosanat kirosanoihin sen mukaan, mitä kirosanaa ne edustivat. Tällä metodilla helpotan aineiston eri kirosanojen kokonaisvaltaista hahmottamista. Kuvasta 3 (s. 19) käy ilmi se, miten monimuotoisesti tilit käyttivät erilaisia kirosanoja. Erilaisten kirosanojen määrä tiliä kohden vaihtelikin yhden ja yhdeksän välillä. *Vittu* nousi monella tilillä eniten käytetyksi kirosanaksi. Tämän lisäksi myös *paska* ja *saatana* nousivat aineistossa esiin eniten käytettyjen kirosanojen joukossa. Eniten käytetty englanninkielinen kirosana oli *fuck*.

Vaikka rajasin aiemmassa aineistonkeruuvaiheessa muut kuin suomenkieliset tilit pois aineistostani, en rajannut tässä vaiheessa enää pois niitä suomenkielisiä meemisivuja, joilla käytettiin satunnaisesti myös englantia. Tämän vuoksi kirosanojen joukossa olikin myös muutamia englanninkielisiä kirosanoja. 305 kirosanasta 33 (10,82 %) oli englanninkielisiä. Nämä kirosanat nousivat esiin 11 eri tilin meemeistä. Osa meemeistä oli kirjoitettu kokonaan englanniksi, osassa vain lainattiin englanninkielisiä kirosanoja muuten suomenkielisen tekstin joukkoon. Kiro sanojen tulkinta on paljon sidoksissa siihen kieleen, millä kirosanoja puhutaan⁴⁹. Päädyin lopulta kuitenkin analysoimaan englanninkielisiä kirosanoja samoin kuin suomenkielisiäkin, eli liitän niiden analysoinnin omaan kulttuurissamme ja kielessämme käytettyihin konteksteihin. Oletankin, että kaikki aineistoni meemit on tehty tässä samassa kulttuurisessa ja kielellisessä kontekstissa, joten kontekstien hakeminen erikseen englannin kielestä ei tunnu tarpeelliselta. Avaan kuitenkin myös englanninkielisten kirosanojen

⁴⁹ Hjort 2007, 63.

lähtökohtia ja tarkoitusta tarkemmin luvussa 2.2.

Kuva 3. Kirosanajakauma, tilien kirosanojen käyttö %-osuus kaikista tilin kirosanoista.

Erilaisia kirosanoja on aineistossa yhteensä 29 kappaletta. Ne ovat käytön mukaisessa suuruusjärjestyksessä lueteltuina: vittu, paska, saatana, perse, fuck, helvetti, shit, perkele, perhana, bitch, hell, hitto, kusi, saakeli, helkkari, jumalauta, runkkari, cunt, dick, himskatti, idiootti, kikkeli, kulli, lunttu, pussy, suvakki, vajakki, ämmä ja äpärä. Näistä kirosanoista 22 on suomenkielisiä ja seitsemän englanninkielisiä. Jaottelen nämä kirosanat temaattisesti tarkemmin luvussa 2.2.

Kuvan 3 (s. 19) perusteella on helppoa vertailla sitä, montako erilaista kirosanaa tilit käyttivät sekä sitä, mikä on tilin käyttämien kirosanojen suhde toisiinsa. Jos tilien kirosanojen käyttöä haluaa verrata keskenään, täytyy se kuitenkin tehdä hieman eri tavalla. Kuvasta 4 (s. 21) näkee kirosanojen määrän tileittäin vertailussa muiden tilien kanssa. Kuvasta näkee sen, että määrällisesti eniten kirosanoja käyttävä tili (tili 7) ei ole kuitenkaan sama, millä käytetään määrällisesti eniten erilaisia kirosanoja (tili 24). Tilien käyttämien erilaisten kirosanojen määrä ei kuitenkaan ole kaukana toisistaan. Tilillä 7 käytetään kahdeksaa erilaista kirosanaa, kun tilillä 24 puolestaan näitä on yhdeksän.

Kuva 4. Kirosanajakauma, tilien kirosanojen käyttö, kaikki tilin kiro sanat.

2.2 Aineiston temaattinen jaottelu

Kirosanojen määrällisen tutkimisen jälkeen siirrytään pohtimaan kiro sanoihin sekä meemeihin liittyviä laadullisen tutkimuksen kysymyksiä. Päättökysymyksenäni pohdin, miten kiroilua sisältäviä meemejä voidaan tulkita. Lisäksi pohdin alatutkimuskysymyksissäni, millaisiin teemoihin meemit liittyvät sekä miten meemien teemat ja kiro sanat liittyvät toisiinsa. Jotta saisin tutkimuskysymyksiini kattavan vastauksen, päädyin jaottelemaan sekä meemeissä käytetyt kiro sanat että meemien aiheet temaattisiin kategorioihin. Temaattisen jaottelun avulla pyrin hahmottamaan aineistoani kokonaisvaltaisesti. Temaattisella jaottelulla pyrin myös saamaan parempaa kuvaa aineistossa esiintyvistä teemoista niin kiro sanojen kuin meemienkin osalta. Tutkin näiden teemojen yhteyttä tarkemmin luvussa 3.

Seksi on nimetty aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa yhdeksi tyypillisimmistä kiro sanojen aiheista. Tämän lisäksi muita kiro sanojen aiheita ovat ruumiineritteet, kristilliset aiheet sekä eläinperäiset kiroukset.⁵⁰ Näiden lisäksi tavallisia kiro sanojen aiheita ovat uskonnolliset ja taikauskaiset sanat, sukuelimet, äitiin viittaavat sanat, esi-isät, eläimet, kuolema, sairaudet sekä prostituutio⁵¹. On kuitenkin hyvä huomioida, että aiempi tutkimus pohjautuu suurilta osin englannin kieleen, eikä siten ole täysin yhteneväistä suomen kanssa. Suomen kielessä varsinaisia seksin harrastamiseen liittyviä kiro sanoja on varsin niukasti ja kiro sanat painottuvat enemmän sukuelimiin ja seksuaalisuuteen kuin varsinaiseen seksiin⁵². Muita kiroilun aiheita ovat mm. uskomusmaailma sekä eritteet. Suomessa uskomusmaailman sanaston on päätyntä kiroiluun taikauskon vuoksi. Tiettyjen sanojen ääneen sanomisella on pelätty olevan seurauksia, kuten pahojen henkien kutsumista tai jumalhahmojen loukkaamista. Uskomusmaailmaan liittyviä kiro sanoja onkin Suomessa eniten kaikista kiro sanoistamme.⁵³ Omassa aineistossani esiin nousseet kiro sanat noudattelivat suurilta osin aiemmassa kiroilututkimuksessa esiin nousseita teemoja. Näiden aiemmissä tutkimuksissa esiin nousseiden teemojen pohjalta päädyin myös itse hahmottelemaan kiro sanojen temaattista jakoa.

⁵⁰ Andersson & Trudgill 1990, 15.

⁵¹ Ljung 2011, 35.

⁵² Hjort 2007, 69.

⁵³ *ibid.*

Aineistoa tarkastelemalla päädyin jaottelemaan käytetyt kiro sanat neljään eri temaattiseen kategoriaan: sukuelimiin viittaaviin, eritteisiin viittaaviin ja uskonnollisiin kiro sanoihin sekä haukkumasanoihin. Nämä aiheet kuuluvat tyypillisimpiin kiro sanojen aiheisiin. Jaotteluni pohjautuu Riihosen pro gradussa käyttämään kolmen kategorian temaattiseen jaotteluun ⁵⁴. Näiden temaattisten kategorioiden lisäksi lisäsin itse vielä yhden kategorian haukkumasanoille, joita nousi esiin aineistossani. Nämä haukkumasanat eivät sopineet muiden kategorioiden alle, mutta halusin nostaa ne silti omaksi kategoriakseen, jotta niiden vertailu muiden kategorioiden kiro sanojen kanssa olisi luontevampaa.

Olen Riihosen tavoin jaotellut uskonnolliset kiro sanat vielä neljään alakategoriaan: paholaiseen viittaaviin, helvettiin viittaaviin, jumalaan viittaaviin sekä muihin uskonnollisiin kiro sanoihin. Taulukosta 2 näkee, miten eri teemat sekä kiro sanat vertautuvat toisiinsa. Temaattisen jaottelun perusteella on selvää, että sukuelimiin viittaavia kiro sanoja on aineistossa eniten, niukasti yli puolet (50,82 %). Vähän yli neljäsosa aineiston kiro sanoista viittaa eritteisiin (24,92 %). Uskonnollisia kiro sanoja on aineistossa hieman yli viidesosa (20,66 %). Haukkumasanoja on aineistossa muutama prosentti (3,61 %).

Taulukko 2. Kiro sanat temaattisesti jaoteltuna.

TEEMA	KIROSANA	LUKUMÄÄRÄ
SUKUELIMIIN VIITTAAVAT		155
	Vittu	114
	Perse	20
	Fuck	16
	Kulli	1
	Kikkeli	1
	Dick	1
	Cunt	1
	Pussy	1
ERITTEISIIN VIITTAAVAT		76
	Paska	65
	Shit	8
	Kusi	3
USKONNOLLISET		63
Paholaiseen viittaavat		
	Saatana	29

⁵⁴ Riihonen 2019, 35.

TEEMA	KIROSANA	LUKUMÄÄRÄ
	Perkele	6
	Perhana	5
	Saakeli	3
Helvettiin viittaavat		
	Helvetti	9
	Hell	3
	Helkkari	2
Jumalaan viittaavat		
	Jumalauta	2
Muut uskonnolliset		
	Hitto	3
	Himskatti	1
HAUKKUMASANAT		11
	Bitch	3
	Runkkari	2
	Ämmä	1
	Lunttu	1
	Äpäpä	1
	Suvakki	1
	Vajakki	1
	Idiootti	1
YHTEENSÄ		305

Sukuelimiin viittaavia kirosanoja on aineistossa 155 kappaletta. Aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa *vitun* on todettu olevan suomen kielen yleisin kirosana⁵⁵. Myös oma aineistoni tukee tätä teoriaa, sillä naisen sukuelimiin viittaavaa sanaa *vittu* on aineistossa 114 kappaletta. Aineistosta löytyy sanalle myös kaksi englanninkielistä vastinetta: termin suora englannin kielen käännös *cunt*⁵⁶ (1 kappale) sekä *pussy* (1 kappale). Suomalaisessa muinaisuskossa naisen sukuelimiin ja seksuaalisuuteen on liittynyt paljon mystiikka ja taikauskoa⁵⁷. Naisen sukuelimillä on uskottu olevan niin voimaa asettaa kirouksia, kuin myös suojata ja tuoda hyvää onnea⁵⁸. *Vittu*-sanan merkitys kirosanana ei siis nähdäkseni liity

⁵⁵ Tammi 2016, 7.

⁵⁶ Hjort 2015, 321.

⁵⁷ Riihonen 2019, 40.

⁵⁸ Karhapää 2015, 49.

pelkästään sukuelimiin liittyvään tabuun, vaan voisi olettaa sen saavan edelleen voimaa sanan aiemmista taikauskaisista merkityksistä.

Seuraavana sukuelinten kategoriassa on takapuoleen viittaava sana *perse* (20 kappaletta). Takapuoli ei ole varsinaisesti sukuelin, vaikka se onkin kategorisoitu saman teeman alle. Yhteiskunnassa takamus on kuitenkin usein erotisoitu asia, johon liittyy tiettyjä seksuaalisia konnotaatioita⁵⁹. Samoin kuin *perse*, seksin harrastamiseen viittaava englanninkielinen sanan *fuck* (16 kappaletta) on tässä kategoriassa. Englannin kielessä sanaa voi käyttää myös ilmaisemaan vihaa, inhoa tai halveksuntaa jotakin asiaa kohtaan⁶⁰. *Vittu* ja *fuck* ovat kirosanoja, joita pidetään omien kieliensä voimakkaimpina ja eniten käytettyinä⁶¹. Kummatkin liittyvät seksuaalisuuteen, *vittu* sukuelimen ja *fuck* seksin harrastamisen muodossa⁶². Käännöksissä sanat nähdään välillä toistensa pareina, mutta ottaen huomioon kummankin uniikit ominaisuudet sekä kontekstiriippuvuuden, ei niitä voida pitää toistensa suorina käännöspareina⁶³. *Fuck*-sana ei siis varsinaisesti viittaa sukuelimiin, vaan ennemminkin niillä tehtävään asiaan. Sen yhteyksiä *vittu*-kirosanaan ei voi kuitenkaan mielestäni ohittaa. Tämän vuoksi koin, että kyseistä sanaa on mielekkäintä tutkia osana tätä kategoriata, eikä täysin omana, muiden kategorioiden ulkopuolisena kirosanana.

Sukuelinten kategoriassa on myös miehen sukuelimeen viittaavat sanat *kulli* (1 kappale) ja *kikkeli* (1 kappale). *Kulli*-sanankäyttö alkaa jo 1700-luvulta, mutta sitä on käytetty myös murren sanana 1900-luvulta lähtien⁶⁴. Tämä pätee kuitenkin vain sanan kirjalliseen käyttöön. Puhekielessä sanaa on saatettu käyttää jo paljon tätä ennen. Kirosanankäytön tabumainen luonne voikin tarkoittaa, ettei sanaa ole käytetty kirjallisuudessa häveliäisyysistä. *Kikkeli* on puolestaan hieman uudempaa perua 1800-luvulta ja on viitannut nimenomaan pikkupojan penikseen⁶⁵. 1500-luvulta peräisin oleva sanojen englanninkielinen vastine *dick* (1 kappale) löytyy myös tästä kategoriasta⁶⁶.

Sukuelimiin viittaavan kategorian englanninkieliset kiro sanat *cunt*, *pussy* ja *dick* kantavat mukanaan myös muita kuin yllä mainittuja merkityksiä. Sukuelimiin viittaavia sanoja voidaan nimittäin käyttää englannin kielessä myös haukkumasanana. Haukkumasanana ajateltuna *cunt*

⁵⁹ Riihonen 2019, 40.

⁶⁰ Merriam-Webster, s.v. fuck.

⁶¹ Hjort 2015, 322.

⁶² Hjort 2015, 321.

⁶³ Hjort 2015, 323.

⁶⁴ Suomen etymologinen sanakirja (SES), s.v. kulli.

⁶⁵ SES, s.v. kikkeli.

⁶⁶ Merriam-Webster, s.v. dick.

ja *dick* voivat tarkoittaa kusipäätä⁶⁷. *Pussy* puolestaan voi tarkoittaa nössöä⁶⁸. Jakaessani kiro sanoja temaattisiin kategorioihin pohdin, liitänkö nämä englanninkieliset kiro sanat sukuelinten vai haukkumasanojen kategoriaan vaiko kenties molempiin. Sanojen kategorisoinnin helpottamiseksi olen kuitenkin päättänyt pysyä vain yhdenlaisessa merkityksessä.

Toiseksi suurin kategoria on eritteisiin viittaavat kiro sanat (76 kappaletta). Näistä suurin osa viittaa ulosteeseen⁶⁹ joko suomeksi *paska* (65 kappaletta) tai englanniksi *shit*⁷⁰ (8 kappaletta). Lisäksi virtsaan⁷¹ viittaa *kusi* (3 kappaletta). Kuten edellisessäkin kategoriassa, myös tässä englanninkielinen kiro sana voi kääntyä monelle eri merkitykselle suomen kielessä riippuen siitä, millaisissa yhteyksissä sitä käytetään.

Kolmas temaattinen kategoria sisältää uskonnolliset kiro sanat (63 kappaletta). Tämän kategorian sisältä löytyy eniten variaatiota kiro sanojen suhteen ja erilaisia kiro sanoja löytyykin 10 kappaletta. Paholaiseen viittaavia kiro sanoja on aineistossa 43, helvettiin viittaavia kiro sanoja 14 ja jumalaan viittaavia kaksi. Näiden lisäksi muiden uskonnollisten kiro sanojen kategoriassa on neljä muuta uskonnolliseen kategoriaan kuuluvaa kiro sanaa. Avaan seuraavaksi uskonnollisten kiro sanojen teeman alakategorioita yksi kerrallaan.

Paholaiseen viittaavia kiro sanoja ovat *saatana* (29 kappaletta), *perkele* (6 kappaletta), *perhana* (5 kappaletta) ja *saakeli* (3 kappaletta). Joidenkin ilmaisujen yhteys paholaiseen on nykykielenkäyttäjälle selkeä, mutta osassa tämä yhteys on haalistunut vuosisatojen saatossa. Paholainen on itsessään kristinuskoon liittyvä konsepti, mutta monilla siihen viittaavilla sanoilla on pakanallinen menneisyys.⁷² *Saatana* on henkiolento ja jumalan päävastustaja⁷³. *Saakeli* puolestaan on sanana todennäköisesti johdettu *saatanasta*⁷⁴. *Perkeleen* alkuperäinen merkitys viittaa ukkosenjumalaan, ja sen kristillinen merkitys onkin syntynyt vasta Agricolan myötä. Nykykielen *pe*-alkuiset voimasanat on todennäköisesti johdettu juuri *perkeleestä*, joten sillä on lukuisia erilaisia variantteja, joihin myös *perhana* lukeutuu.⁷⁵

⁶⁷ Sanakirja.org, s.v. kusipää, <<https://www.sanakirja.org/search.php?q=kusip%C3%A4%C3%A4&l=17&l2=3>>.

⁶⁸ Sanakirja.org, s.v. pussy, <<https://www.sanakirja.org/search.php?q=pussy&l=3&l2=17>>.

⁶⁹ SES, s.v. paska.

⁷⁰ Merriam-Webster, s.v. shit.

⁷¹ SES, s.v. kusi.

⁷² Riihonen 2019, 36.

⁷³ Nykysuomen sanakirja (NS), s.v. saatana.

⁷⁴ Riihonen 2019, 37.

⁷⁵ Kulonen, Ulla-Maija: *Miten suomalaiset kiroilivat ennen kristinuskkoa?* Kielikello, 1990, <<https://www.kielikello.fi>>.

Helvettiin viittaavia kirosanoja ovat *helvetti* (9 kappaletta), sen englanninkielinen vastine *hell*⁷⁶ (3 kappaletta) sekä *helkkari* (2 kappaletta). *Helvetti* on tunnettu kadotukseen tuomittujen olinpaikkana⁷⁷. Kristinuskon mukana ruotsista suomen kieleen tullut *helvetti* on alkuperältään pakanallinen ja viitannut muinaisgermaaniseen kuoleman valtakuntaan. Samoin kuin *perkeleellä*, sillä on lukuisia *he*-alkuisia variantteja, kuten *helkkari*.⁷⁸

Jumalaan viittaavia kirosanoja löytyi aineistosta vain *jumalauta* (2 kappaletta). Jumalaan viittaavien kirosanojen teho perustuu siihen, että ne on tahallisesti irrotettu hengellisestä merkityksestään⁷⁹. Uskonnon merkitys on kuitenkin pienentynyt yhteiskunnassamme paljon vuosisatojen aikana. Tämän temaattisen kategorian pienuus tukeekin teoriaa, jonka mukaan uskonnon merkityksen vähenemisen myötä myös siihen liittyvät kirosanat ovat menettämässä merkitystään ja katoamassa kielenkäyttäjien sanavarastosta⁸⁰. Aineistoni pohjalta on kuitenkin mielenkiintoista, että pelkästään jumalaan viittaavia uskonnollisia sanoja on vähän. Esimerkiksi paholaiseen viittaavia sanoja on aineistossa melko paljon.

Lisäksi *hitto* (3 kappaletta) ja *himskatti* (1 kappale) voidaan laskea kuuluvaksi uskonnollisiin kirosanoihin, vaikka ne ovatkin lähtöisin pakanallisesta hiisi-sanasta. Hiisi on viitannut pyhään paikkaan, joita on käytetty niin uhripaikkoina kuin kalmistoinakin. Kansanrunoudessa sanaa käytetään manalan ja helvetin synonyymeinä. Suomessa hiisi-sanaa on käytetty myös kuvaamaan metsänhaltijaa, peikkoa tai jopa jättiläistä. Esimerkkinä sanan pitkästä historiasta toimivat monet hiidenkivet.⁸¹ Kuten jumalaankin viittaavat kirosanat, ovat hiidestä lähtöisin olevat kirosanat harvinaisempia aineistossani.

Viimeinen kategoria pitää sisällään meemeistä löytyneet alatyyliset haukkumasanat. Haukkumasanoina lasken Anderssonin ja Trudgillin määritelmän mukaan sellaiset sanat, joiden käyttötarkoitus ei ole kirjaimellinen ja jotka liittyvät jollakin tavalla tabuun⁸². Kategoria on pieni, mutta halusin nostaa sanat erikseen omaksi temaattiseksi kategoriakseen, jotta niiden vertailu muiden kategorioiden kirosanojen kanssa on helpompaa. Itsetyydytyksen harrastamiseen, keljuun tai tyhmään henkilöön viittaava *runkkari* (2 kappaletta) on peräisin

⁷⁶ Merriam-Webster, s.v. hell.

⁷⁷ NS, s.v. helvetti.

⁷⁸ Kulonen, Ulla-Maija: *Miten suomalaiset kiroilivat ennen kristinuskkoa?* Kielikello, 1990, <<https://www.kielikello.fi>>.

⁷⁹ *ibid.*

⁸⁰ Jokelainen 2018, 34.

⁸¹ Kulonen, Ulla-Maija: *Miten suomalaiset kiroilivat ennen kristinuskkoa?* Kielikello, 1990, <<https://www.kielikello.fi>>.

⁸² Andersson & Trudgill 1990, 53.

1900-luvun alkupuoliskolta ruotsin kielestä ⁸³. Alatyylinen nimitys naisesta löytyy niin englanniksi *bitch* (3 kappaletta) kuin suomeksikin *ämmä* (1 kappale) ja *lunttu* (1 kappale). Alun perin englanninkielisellä sanalla on tarkoitettu naispuolista koira, narttua ⁸⁴. Ämmällä on tarkoitettu naista ⁸⁵. Sanan merkitys nykykielessä on kuitenkin negatiivinen ⁸⁶. *Lunttu* puolestaan tarkoittaa laiskaa, kömpelöä tai huonotapaista ihmistä. Sen tunnetuin käyttötarkoitus merkitsee kuitenkin huoraa ⁸⁷. *Äpäpä* (1 kappale) eli avioton lapsi on vanhaa germaanista alkuperää ⁸⁸. Vajaaälyiseen⁸⁹ viittaa sanaa *vajakki* (1 kappale). Siitä johdettua haukkumasanaa liian suvaitsevaiselle ihmiselle *suvakki* (1 kappale) on käytetty vuodesta 2012 ⁹⁰. *Idiootti* (1 kappale) sanalla viitataan yleiskielessä typerään ihmiseen, mutta sitä on aiemmin käytetty kuvaamaan kehitysvammaista ⁹¹.

Kirosanojen temaattisen jaottelun jälkeen on aika siirtyä meemien temaattiseen jakoon. Kuten kirosanojenkin suhteen, olen jaotellut meemit erilaisiin temaattisiin kategorioihin sen mukaan, millaisia teemoja aineistosta nousi esiin. Teemoittelun avulla jaottelen aineistossa usein esiintyviä aiheita kokonaisuuksiksi, joita analysoin tarkemmin luvussa 3. Koska meemejä voi tulkita monin eri tavoin ja koska ne intertekstuaalisen ja intermeemeettisen olemuksensa puolesta sisältävät monenlaisia teemoja ovat aineistosta nostetut teemat vain oma tulkintani meemeistä. Tarkemmalla tarkastelulla tai eri tutkijan toimesta aineistosta löytäisi varmasti monia muitakin teemoittelun tapoja.

Meemien monitulkintaisesta luonteesta johtuen sama meemi voi olla osana useampaa kategoriaa. Pyrin hahmottamaan aineiston avulla meemeistä suurimpia kategorioita, mutta joidenkin meemien kohdalla koin paremmaksi vaihtoehdoksi hyväksyä meemin monitulkintaisuuden. Esimerkiksi politiikkaan ja työelämään liittyvissä meemeissä on hieman päällekkäisyyttä, sillä aineistossani käsiteltiin lakkoja. Lakot liittyvät vahvasti työelämään, mutta oletan suuren osan aineistosta kommentoivan nimenomaan alkuvuoden 2024 poliittisia

⁸³ SES, s.v. runkkari.

⁸⁴ Merriam-Webster, s.v. bitch.

⁸⁵ SES, s.v. ämmä.

⁸⁶ Piri-Lahti, Maarit: *Ämmästä voimaa vai haukkumasana? Kielemme naissanasto paljastaa sukupuolten tasa-arvon todellisuuden*, YLE 08.03.2023, <<https://yle.fi>>.

⁸⁷ SES, s.v. lunttu.

⁸⁸ SES, s.v. äpäpä.

⁸⁹ KS, s.v. vajakki.

⁹⁰ Sundén & Paasonen 2018, 644.

⁹¹ KS, s.v. idiootti.

lakkoja. Sen lisäksi, että jotkut aineiston meemeistä esiintyvät monissa eri teemoissa, oli aineistossa muutamia meemejä, jotka eivät sopineet minkään teeman alle.

Teemat löytyvät taulukosta 3. Kolme aineistosta erottuvaa pääteemaa olivat arkielämän meemit, yhteiskunnalliset meemit sekä tilien teemat. Näiden alla on pienempiä alateemoja.

Arkielämän meemit kuvaavat nimensä mukaisesti jokapäiväistä elämää ja arjesta kumpuavia teemoja, kuten ystävyyttä tai turhautumista arjen toimintoihin. Ensimmäisessä alateemassa käyn läpi meemejä, jotka liittyvät arkeen mutta joiden tarkoitus on ensisijaisesti välittää jotakin tunnetta. Toisena alateemana ovat ihmissuhteet, joissa tarkastellaan niin ystävyyskuin rakkaussuhteitakin sekä suhteita sukulaisiin. Kolmas alateema liittyy arkeen ja esimerkiksi harrastuksiin.

Toinen pääteema on yhteiskunnalliset meemit. Tässä kategoriassa käsiteltävät asiat ovat arkielämän kategoriaan suurempia kokonaisuuksia, kuten kannanottoja poliittiseen tilanteeseen. Alateemoina ovat ajankohtainen kommentaari, jossa käydään läpi ajankohtaisia asioita esimerkiksi uutisten kautta. Seuraavana alateemana on politiikka ja viimeisenä työelämä.

Viimeisenä pääteemana käyn läpi aineistosta löytyvien teematilien sisältöä. Teematileillä tarkoitan meemitilejä, joista on selkeästi hahmoteltavissa jokin teema esimerkiksi meemeissä käytettyjen kuvien pohjalta. Tämän kategorian olen jakanut kahteen alateemaan, populaarikulttuuriin sekä eläimiin. Populaarikulttuurin alateemassa käsitellään meemitilejä, jotka ovat ammentaneet inspiraatiota esimerkiksi sarjakuvista ja televisiosarjoista. Eläimiin liittyvässä alakategoriassa käyn läpi tilejä, joiden teemana on eläimet, erityisesti kissat.

Taulukko 3. Meemit temaattisesti jaoteltuna.

PÄÄTEEMA	ALATEEMA 1	ALATEEMA 2	ALATEEMA 3
ARKIELÄMÄN MEEMIT	Tunteet	Ihmissuhteet	Arki
YHTEISKUNNALLISET MEEMIT	Ajankohtainen kommentaari	Politiikka	Työelämä
TILIEN TEEMAT	Populaarikulttuuri	Eläimet	

Pyrin valitsemaan teemat niin, että kategorioista muodostuisi mahdollisimman samansuuruiset. Oheisesta taulukosta 4 (s. 30) näkee meemien määrän eri teemoissa. Eri meemejä on aineistossa 230, teemoissa niitä on 373, joten teemojen välillä on pientä päällekkäisyyttä. Hyvin suurin osa päällekkäisyydestä johtuu kuitenkin viimeisestä, tilien teemoja käsittelevästä, kategoriasta. Aineistossani oli monia meemitilejä, jotka julkaisevat

vain tietyn tyyppistä sisältöä – keskittyen esimerkiksi ilmaisemaan itseään sarjakuvahahmon, julkisuuden henkilön tai pelkkien kissakuvien avulla. Nostin tilien teemat täysin omaksi kategoriakseen, sillä halusin selvittää, vaikuttaako jonkin tietyn tilin teeman valinta siihen tapaan, jolla kiroilua käytetään meemissä. Tämän kategorian avulla pystyn myös helpommin vertailemaan eri tilien käyttämää kiroilua muihin teemoihin, joissa tilit eivät ole pääosassa.

Taulukko 4. Teemat sekä meemien määrät teemoissa.

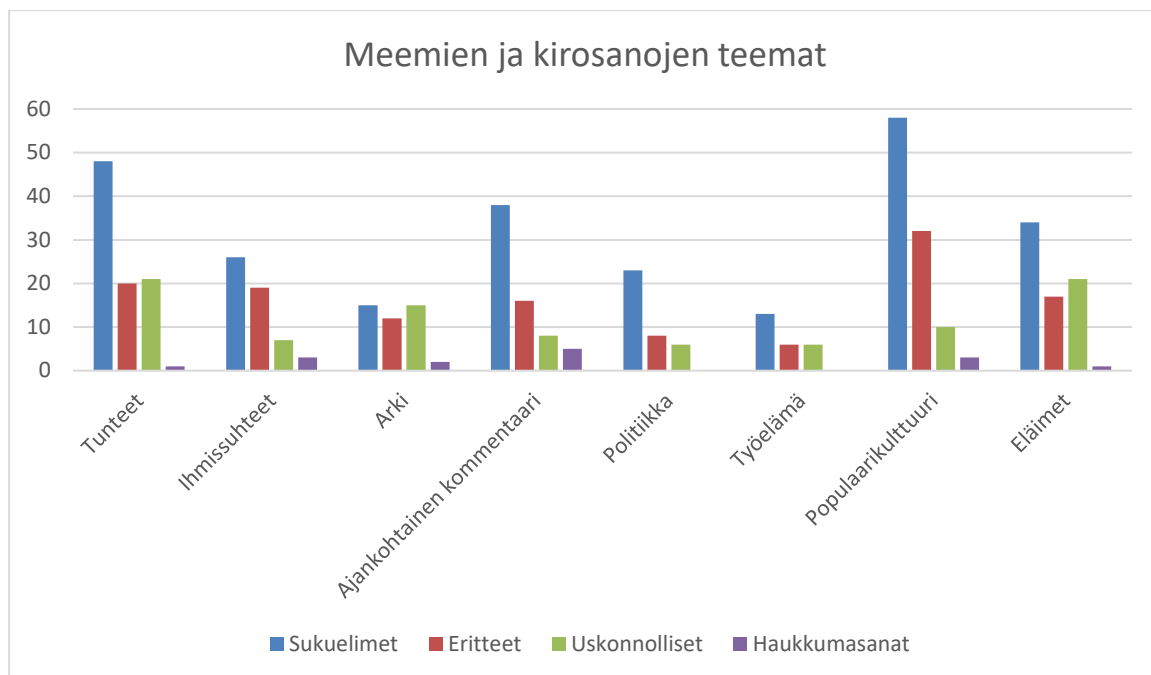
TEEMA	MEEMIEN MÄÄRÄ
ARKIELÄMÄN MEEMIT	138
Tunteet	57
Ihmissuhteet	45
Arki	36
YHTEISKUNNALLISET MEEMIT	99
Ajankohtainen kommentaari	45
Politiikka	33
Työelämä	21
TILIEN TEEMAT	136
Populaarikulttuuri	86
Eläimet	50
MUUT	2

3 Meemien analysointi

Tässä luvussa keskityn tutkimukseni laadulliseen osuuteen, eli meemien ja teemojen tarkempaan analysointiin. Analyysilläni pyrin vastaamaan siihen, millaisiin teemoihin meemit liittyvät sekä liittyvätkö tietyt teemat ja kirosanat toisiinsa.

Olen jakanut meemit kolmeen pääteemaan, jotka esittelin edellisessä luvussa. Jokaisessa pääteemassa on myös muutama alateema. Tulen käsittelemään näitä teemoja sekä alateemoja tarkemmin seuraavaksi. Esittelen seuraavissa luvuissa jokaisen pääteeman alateemoineen. Käyn samalla läpi teemojen sekä kirosanojen yhteenliittymiä ja nostan jokaisesta teemasta meemejä myös tarkempaan analyysiin. Analyysin havainnollistamisen apuna käytän kollaaseja, joihin olen koonnut jokaisesta teemasta muutaman meemin.

Analysoin jokaisessa teemassa myös meemien sekä kirosanojen teemojen yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Olen koonnut kaikki teemat kuvaan 5 (s. 32), josta hahmottaa helpommin, millaisia kirosanateemoja erilaisten meemiteemojen alta löytyy. Kuvan perusteella eniten sukuelimiin liittyviä kirosanoja on tunteisiin, ajankohtaiseen kommentaariin sekä populaarikulttuuriin liittyvien meemitilien alla. Tämä vaikuttaa hyvin järkeenkäyvältä, sillä niin tunteiden käsittely kuin ajankohtaiset asiatkin nostattavat yleensä pintaan voimakkaampia tunteita. Sukuelimiin liittyvien kirosanojen teema on suurin jokaisessa meemikategoriassa, mikä ei myöskään tule yllätyksenä, sillä sukuelimiin liittyviä kirosanoja oli aineistossa eniten. Ainoastaan arkeen liittyvässä kategoriassa sekä sukuelimiin, eritteisiin että uskontoon liittyviä kirosanoja on melko saman verran. Eritteisiin liittyviä kirosanoja on melko tasaisesti kaikissa kategorioissa. Ainoastaan populaarikulttuuriin liittyvien meemitilien alta niitä löytyy enemmän. Voi olla, että tämä johtuu täysin jostakin yksittäisestä tilistä, joka sattuu käyttämään paljon kategorian kirosanoja. Tarkempaa analyysiä tästä on alaluvussa 3.3. Myös uskonnolliset kirosanat näyttävät melko tasaisesti jokaisessa meemikategoriassa. Haukkumasanoja löytyy eniten ajankohtaisen kommentaarin alta, mutta niiden määrä jää jokaisessa muussa kategoriassa alle viiteen.

Kuva 5. Meemien ja kirosanojen teemat.

Vainikka on määritellyt viisi seikkaa, joita meemejä analysoitaessa tulisi tarkastella. Nämä ovat meemin konteksti, tunnerekisteri, muoto, tavoitteet ja rakennusaineet.⁹² Kontekstilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sitä laajempaa tilaa ja ympäristöä, jossa meemi on, jossa sitä tulkitaan ja jossa se on syntynyt. Koska aineisto on kerätty Instagramista, on meemien kontekstina Instagramin meemitilit, joilla katsoja voi olettaakin julkaistavan meemejä. Tunnerekisterillä tarkoitetaan sitä tunnetta, jota meemi mahdollisesti kuvastaa⁹³. Tunnetila voi olla esimerkiksi iloinen tai surullinen, mutta on myös meemejä, joista tunnetilaa ei ole mahdollista saada selville⁹⁴. Muoto puolestaan on meemin fyysinen ilmenemismuoto⁹⁵. Tutkimuksen näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, onko meemi esimerkiksi video- vai kuvamuodossa, mutta pitää sisällään myös sen, miten meemi on tehty. Meemi voi olla esimerkiksi pelkkä kuva, siihen voi olla liitetty tekstiä tai se voi olla piirros. Tiedyt muodot yhdessä muodostavat meemilajeja, eräänlaisia vakiintuneita meemityyppejä, kuten esimerkiksi Rage Comics -meemit⁹⁶. Tavoitteilla tarkoitetaan niitä tavoitteita ja pyrkimyksiä, jota meemillä yritetään tuoda esiin⁹⁷. Meemin tavoitteena voi olla esimerkiksi ilmaista jotakin

⁹² Vainikka 2016, 66.

⁹³ Vainikka 2016, 74.

⁹⁴ ibid.

⁹⁵ Shifman 2014, 40.

⁹⁶ Vainikka 2016, 74.

⁹⁷ Vainikka 2016, 66.

tunnetilaa tai vaikuttaa katsojaan jollain tavalla. Rakennusaineita puolestaan ovat ne ainekset, josta meemi on tehty ⁹⁸. Meemeille on tyypillistä, että rakennusaineet tulevat monesta eri lähteestä ⁹⁹. Esimerkkinä tästä voi pitää esimerkiksi eri lähteistä poimittuja visuaalisia elementtejä, kuten vaikka sarjakuvahahmoja.

Vainikan määritelmä on samansuuntainen Shifmanin kanssa. Shifmanin mukaan meemit koostuvat kolmesta eri ulottuvuudesta, jotka ovat sisältö, muoto ja asenne. Sisällöllä viitataan meemin konkreettiseen sisältöön, ajatuksiin ja ideologioihin. Muodolla tarkoitetaan meemin visuaalisia elementtejä. Asenne puolestaan tarkoittaa viestijän omaa suhtautumista meemiin, sen vastaanottajiin sekä muihin. ¹⁰⁰ Käytän meemien analysoinnissa näitä metodeja. On kuitenkin huomioitava, että meemit avautuvat syvällisemmin kontekstinsa kautta. Tietyissä yhteisöissä luodut meemit muodostavat oman merkitysten kielensä, joka ei välttämättä avaudu ulkopuolisille ¹⁰¹. Tämä tarkoittaa, että tutkijana minulta saattaa jäädä huomaamatta joitakin meemiin liittyviä ulottuvuuksia. Analyysini pyrkii kokonaisvaltaisuuteen, muttei tule oman ulkopuolisen positioni takia sitä koskaan täysin saavuttamaan.

Arkielämän meemejä käsittelevässä teemassa analysoin jollain tavalla arkeen liittyviä meemejä. Avaan kategoriaa tunteiden, ihmissuhteiden sekä arjen alateemojen avulla. Tässä teemassa näkyvät meemit käsittelevät pieniä, arkisia ja helposti lähestyttäviä aiheita kuten tuskastumista seurustelusuhteisiin tai ärtymystä aikaisiin aamuherätyksiin. Tunteiden alateemassa käyn läpi meemejä, joissa näkyy suuria tunteita. Näissä meemeissä kuvataan esimerkiksi turhautumista ja kiukkua niin kanssaeläjiin kuin muihinkin asioihin. Ihmissuhteiden alateemassa käyn läpi meemejä, jotka nostavat esiin ihmissuhteiden ihanuutta sekä kamaluutta. Arjen alateemassa käsitelen arkielämän meemejä, jotka liittyvät jokapäiväisiin aiheisiin sekä esimerkiksi harrastuksiin.

Yhteiskunnallisia meemejä käsittelevässä teemassa analysoin yhteiskuntaa kokonaisvaltaisemmin ja laajemmin kommentoivia meemejä. Käyn teemaa läpi ajankohtaisen kommentaarin, politiikan sekä työelämän alateemojen avulla. Ajankohtaisen kommentaarin alateemassa analysoin meemejä, joiden aiheet nousevat yhteiskunnallisesta keskustelusta. Tällaisia aiheita ovat esimerkiksi tekoäly, translaki sekä ylikulutuspäivä. Poliitiikan alateemassa pureudun meemeihin, jotka käsittelevät tarkemmin nimenomaan

⁹⁸ Vainikka 2016, 74.

⁹⁹ Vainikka 2016, 70.

¹⁰⁰ Shifman 2014, 39–41.

¹⁰¹ Shifman 2014, 173.

puoluepolitiikkaa. Työelämän alateemassa analysoin työelämää koskettavia meemejä. Näissä meemeissä nousevat esiin lakot sekä hoitajien työolot.

Viimeisessä teemassa analysoin meemitilien omien teemojen vaikutusta meemeissä käytettävään kiroiluun. Olen jakanut tiettyjä teemoja noudattelevat meemitilit sekä populaarikulttuurin että eläinten alateemoihin. Populaarikulttuuria käsittelevässä alateemassa analysoin meemejä, joiden teemoissa nousee esiin esimerkiksi videopelejä sekä sarjakuvia. Eläinten alateemassa käsittelem meemejä, joiden teemat pyörivät erilaisten eläinten, lähinnä kissojen, ympärillä.

3.1 Arkielämän meemit

Arkielämään liittyviä meemejä oli eniten kaikista kategorioista, yhteensä 138 kappaletta. Meemit käsittelevät laajasti tavallista elämää ja niissä nousee esiin harrastuksia, turhautumista kanssaeläjiin sekä erilaisia ongelmia, joita on tullut tosielämässä vastaan. Kategoriaan sisältyviä meemejä voi pitää samaistuttavana – kukapa nyt ei olisi joskus turhautunut tietokoneelleen tai vihannut palaamista arkeen lomien jälkeen. Siinä missä seuraava pääteema, yhteiskunnalliset meemit, pureutuu erilaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin suuremmissa mittakaavassa, näkyvät tässä kategoriassa pienet, jokapäiväiset ja helposti lähestyttävät asiat.

Tässä teemassa meemejä on yhteensä 138 kappaletta ja kiro sanoja yhteensä 189 kappaletta. Sukuelimiin viittaavia kiro sanoja on 90, eritteisiin viittaavia 51, uskontoon viittaavia 43 ja haukkumasanoja 5. Teeman kiro sanajakauma noudattelee samaa kuin koko aineiston kiro sanajakaumakin. Tunteiden alateemassa sukuelimiin viittaavia kiro sanoja on paljon. Tämä on ymmärrettävää, sillä kiroilulla voidaan tuoda esiin suuria tunteita. Eritteisiin viittaavia kiro sanoja on kuitenkin vähemmän kuin koko aineistoon verrattuna. Ihmissuhteiden kategoriassa eritteisiin viittaavia kiro sanoja on puolestaan enemmän kuin aineistossa keskimäärin. Arjen kategoriassa puolestaan sukuelimiin viittaavia kiro sanoja on saman verran kuin uskonnollisiakin kiro sanoja.

Ensimmäisen alateeman, tunteiden, kategoriassa on 57 meemiä. Tämän teeman meemeissä näkyi monenlaisia tunteita turhautumisesta raivoon, uupumukseen, epätoivoon sekä pettymykseen. Suurin osa meemeissä esiin nousevista tunteista oli negatiivissävytteisiä. Yhtenä syynä negatiivisten tunteiden korostumiseen voi olla meemien anonyymiyys. Anonyymit foorumit tarjoavat tilan sosiaalisen median kiiltokuvamaisen elämän ulkopuolelle

jäävien asioiden käsittelyyn ¹⁰². Negatiivisten tunteiden korostuminen voi myös johtua siitä, että aineisto on kerätty nimenomaan kiroilun takia. Kiroilua voidaan käyttää vahvojen tunteiden ilmaisuun ¹⁰³. Vahvat tunteet eivät kuitenkaan aina ole negatiivisia, mutta aineistossa kiroilua käytettiin usein painottamaan ja voimistamaan juurikin negatiivisena nähtäviä tunteita (esimerkkinä kuva 6, meemi 2, sivu 37).

Tunteiden kategoria sisälsi myös eniten kirosanoja kaikista kolmesta alateemasta. Teeman sisällä korostuivat nimenomaan sukuelimiin viittaavat kirosanat, joita oli yli puolet enemmän kuin eritteisiin tai uskontoon liittyviä kirosanoja. Sukuelimiin liittyvät karkeat kirosanat ovat toisaalta yksi tapa saada näytettyä tunteita meemissä. Kirosanon avulla pystytäänkin välittämään helposti suuria tunteita ¹⁰⁴. Teemaan kuuluvat meemit ovat toisaalta myös hyvin tulkinnanvaraisia. Olen itse tulkinnut nämä meemit sellaisiksi, jotka välittävät mukanaan jotakin tunnetta. Teeman meemejä analysoidessani jäin pohtimaan, voisiko kirosanon suurempi määrä teemassa johtua vain siitä, että olen itse tulkinnut nämä meemit tunnepitoisemmiksi kuin muut. Kirosonoilla voi ilmaista negatiivisia tunteita, mutta toisaalta niitä voi käyttää myös positiivisten tunteiden ilmaisuun ¹⁰⁵.

Meemeissä näkyi myös toiveikkuutta. Niissä tiedostettiin elämän olevan välillä turhauttavaa ja epäreilua, mutta että parempia päiviä on tulossa. Meemeissä puhuttiin myös yhteisön tuomasta tuesta ja turvasta sekä vihan kääntämisestä tarmokkuudeksi muuttaa asioita. Tunteiden avulla on myös mahdollista tuoda ihmisiä yhteen. Naurun ja vihan voidaankin nähdä olevan meemien keskeisiä tunnetiloja ¹⁰⁶. Herättämällä tunteita, meemit luovat myös yhteisöllisyyttä. Yhteisön jäsenet nauravat samoille asioille, mutta toisaalta myös vihaavat samankaltaisia asioita ¹⁰⁷.

Kuten yllä mainitsinkin, tämän kategorian meemien tunnerekisteri koostui suurilta osin negatiivisista tunteista. Kuvaan 6 (s. 37) on kerätty esimerkkejä näistä tunteista. Suru, viha sekä turhautuminen nousevatkin esimerkkimeemeissä usein esiin. Tunteita nostetaan esiin esimerkiksi kiroilun avulla. Meemissä 2 nostetaan esiin autoa ajavan henkilön ärsyyntymistä pyörällä ajavaan henkilöön. Heti ensimmäisen paneelin kirosana kertoo, että autoa ajava henkilö odottaa kärsimättömänä omaa vuoroaan. Kun pyöräilijä sitten kääntyykin, eikä autoa

¹⁰² Vainikka 2016, 68.

¹⁰³ Andersson & Trudgill 1990, 53.

¹⁰⁴ Hjort 2007, 68.

¹⁰⁵ *ibid.*

¹⁰⁶ Griffin 2021, 4.

¹⁰⁷ *ibid.*

ajavan olisi tarvinnutkaan odottaa, menettää hän totaalisesti hermonsensa ja kiro sanoja lentelee. Myös meemissä 3 kiroilulla ilmaistaan ärtymystä. Maassa seisovan hahmon kysymys ”*Mitä vittua nyt taas*” korostaa, että jotakin ennenkuulumatonta on tapahtumassa jälleen. Puussa istuvan hahmon vastaus ”*kohta vedetään taas*” antaa ymmärtää, että samantyyllisiä temppuja on tulossa jatkossakin.

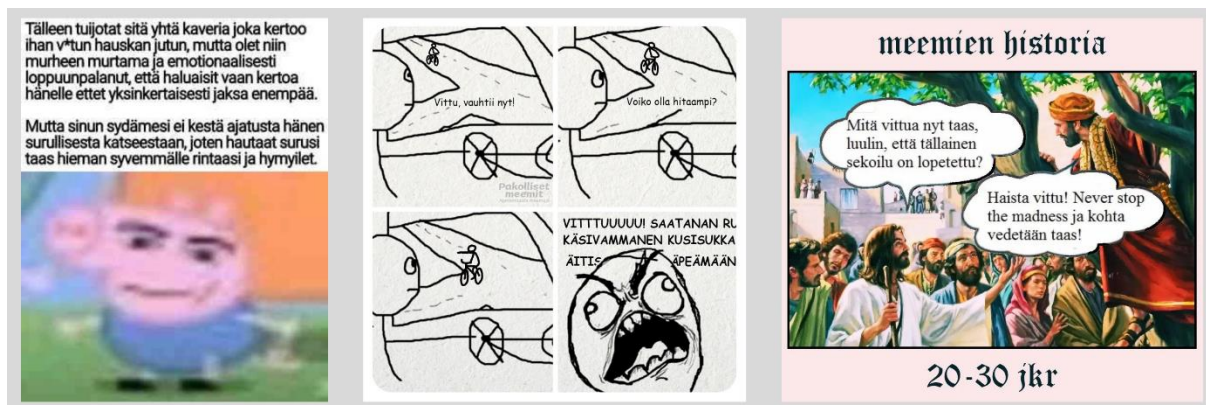
Meemit ovat intertekstuaalisia sekä intermemeettisiä. Intertekstuaalisia viittauksia on kuvan 6 meemissä 1. Pipsa Possu -piirrossarjasta tuttu Jyri, Pipsan pikkuväli, on asetettu kuvaan, jonka teksti on oletetun kaksivuotiaan suuhun liian aikuismainen. Meemin humoristisuus kumpuaakin tästä kuvan ja tekstin välisestä ristiriidasta. Meemi kuuluu myös estetiikaltaan rumiin (internet ugly) meemeihin. Näiden meemien on tarkoituskin näyttää rujoilta sekä amatöörimäisiltä ¹⁰⁸. Ruman estetiikalla on meemikulttuurissa pitkät perinteet ja ehkä yksi tunnistettavimpia kategorian meemejä ovat Rage Comics -meemit ¹⁰⁹. Meemissä 2 esiintyy Rage Comicsin ensimmäinen hahmo Rageguy¹¹⁰. Vuonna 2008 4chanilla ensiesiintymisensä tehnyt hahmo on hyvin tunnettu ¹¹¹. Hahmo ilmaisee vihaa, tässä tapauksessa liian myöhään kääntymisaikeistaan ilmoittavaa pyöräilijää kohtaan. Intermemeettisyys sitoo meemin aiempien Rage Comics julkaisujen joukkoon ilmaisen katsojalle heti kyseessä olevan tunteen laadun. Intermemeettisyys näkyy myös meemissä 3, jossa viitataan samankaltaiseen internetin keskustelupalstoilla kiertävään meemiin, jossa Aku Ankka puhuu puussa olevalle Roope-Sedälle. Samat tekstit sekä samantyylinen kuva paljastavat aiemman meemin tietävälle katsojalle heti, mistä on kyse. Meemit rakentuvat toistensa päälle, mutta ilman tietoisuutta muiden meemien olemassaolosta, saattaa jokin taso meemistä jäädä katsojalta huomaamatta. Sama yhteisö kuitenkin yleensä tunnistaa tietyt meemit ja meemien tunnistaminen kertookin siis myös joukkoon kuulumisesta.

¹⁰⁸ Douglas 2014, 314.

¹⁰⁹ Douglas 2014, 317.

¹¹⁰ Know Your Meme (KYM), s.v. rage comics, <<https://knowyourmeme.com/memes/subcultures/rage-comics>>.

¹¹¹ Douglas 2014, 317.

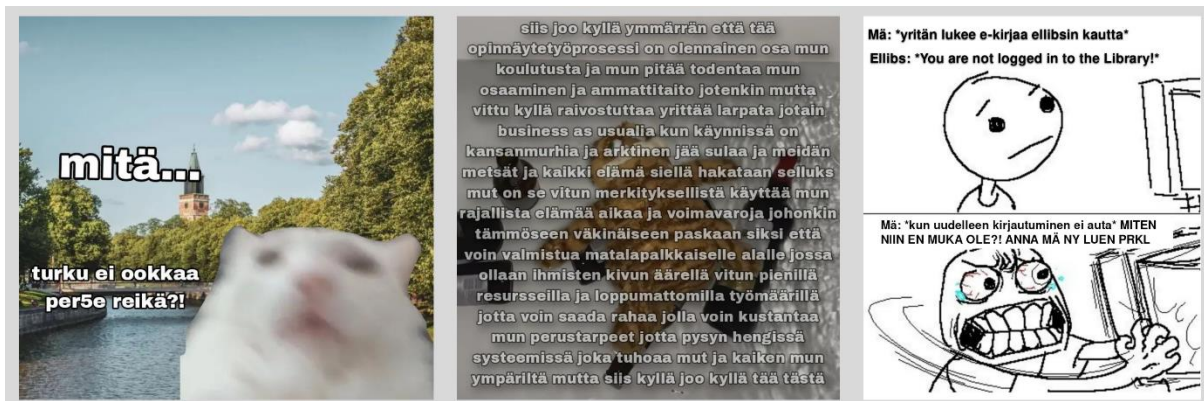
Kuva 6. Kollaasi: Tunteet 1–3.

Kuvan 7 (s. 38) meemissä 4 leikitellään ”*Turku on Suomen persereikä*” lausahduksella. Kissan hämmennystä ilmennetään heilahtaneella kuvalla, jossa kissan voi tulkita henkäisevän hämmästyneenä. Tunnerekisteriltään meemissä nouseekin esiin hämmästyminen. Meemin tavoitteena ei kuitenkaan ole kirjaimellisesti kertoa kaikille tästä uudesta huomiosta – ennemminkin tarkoituksena on viihdyttää. Meemissä on kuva Turun jokirannasta, jonka päälle on lisätty kissa sekä teksti.

Meemissä 5 kuvataan tekijän turhautumista opinnäytetyöprosessiin. Meemistä nousee esiin maailmantuskaa sekä turhautumista oman tilanteensa näköalattomuuteen. Meemin tavoitteena on tuoda esiin opinnäytetyöprosessin turhuutta maailmassa, joka on murenemassa. Tuomalla esiin planeetan tuhoa meemin tekijä nostaa esiin sen, miten opinnäytteestä ei tule olemaan hänelle hyötyä systeemissä, joka on suunniteltu tuhoisaksi. Kuvassa Karvinen-pehmolelu on selällään kylpyammeessa alkoholipullojen keskellä. Kuvaa voisikin tulkita surun hukuttamisen näkökulmasta. Surun hukuttaminen näkyy kuvassa kolmella tasolla, vetenä eli hukuttautumisen kirjaimellisena muotona, alkoholina eli surun turruttamisena sekä kuvan päällä olevana tekstinä, joka hukuttaa koko kuvan alleen. Tekstissä kiro sanoja käytetään painottamaan viestiä ja alleviivaamaan asioiden tilaa.

Tunteiden alateeman viimeinen meemi (meemi 6) on rakennettu meemin 2 tavoin Rage Comicsin pohjalta. Meemin tunnerekisteri vaihtuu hämmennyksestä turhautumiseen, kun tietokone ei toimikaan oletetulla tavalla. Meemi on rakennettu valmiin pohjan päälle, lisäten siihen tekijän oman samaistuttavan kokemuksen. Kuten aiemmissakin meemeissä, turhautumisen tunnetta alleviivataan kiroilua käyttämällä. Meemi 6 on meemin 4 tavoin esimerkki siitä, millä tavoilla kiro sanoja sensuroidaan meemeissä. Sanoja lyhennetään, niiden

kirjaimia korvataan numeroilla, kirjaimia tiputetaan kokonaan pois välistä tai korvataan tähdillä. Tällaiset sensuroinnin keinot lieventävät kirosanan karkeutta ¹¹².

Kuva 7. Kollaasi: Tunteet 4–6.

Seuraavana alateemana on ihmissuhteet, jossa kuvataan ihmisten välistä kanssakäyntiä. Aineistossani on 45 ihmissuhdeteemaan kuuluvaa meemiä. Näissä meemeissä nousi esiin erityyppisiä ihmissuhteita aina turhauttavista sukulaissuhteista, tunteita nostattaviin seurustelusuhteisiin sekä läheisiin ystävyysuhteisiin. Tässä kategoriassa käytettiin eniten sukuelimiin sekä eritteisiin viittaavia kirosanoja kuten *vittu* ja *paska*. Uskonnollisia kirosanoja käytettiin alateemassa huomattavasti muuta aineistoa vähemmän. Tähän yhtenä syynä lienee se, miten paljon asian huonommuutta ilmaistaan kirosanalla *paska*. Kyseinen kirosana korostuukin juuri ihmissuhteita käsittelevissä meemeissä.

Kuvassa 8 (s. 40) nousee esiin uusiin ihmisiin tutustumisen tuska, ystävien tärkeys, ihmissuhteiden ongelmat sekä oman arvonsa tietäminen. Meemien tunnerekisterissä on havaittavissa ahdistusta, ihmetystä, turhautumista sekä lempeyttä. Muodoltaan meemit eivät seuraa mitään valmista meemipohjaa. Niiden tavoitteena on näyttää omia pelkoja, toimia vertaistukena sekä kannustaa. Rakennusaineet koostuvat monista erilaisista asioista, kuten valokuvista, niihin lisätyistä emojesta ja muista kuvista sekä tekstistä. Kiroilua käytetään tehokeinona osoittamaan jonkun asian huonommuutta.

Meemissä 1 kuvataan Stefani Germanotta (Lady Gaga) käyttämässä porakonetta. Meemiin on lisätty perhosia sekä puhelin, jota porataan. Meemin päällä on teksti, jonka mukaan meemissä olevaa henkilöä alkaa ahdistamaan, kun joku uusi ihminen laittaa hänelle viestiä. Vaikka

¹¹² Hjort 2007, 67.

henkilö haluaisikin puhua toiselle ja tutustua paremmin, tuntuu keskusteluun lähteminen ja sitä kautta itsensä haavoittuvaksi tekeminen hankalalta. Mustavalkoiseen meemiin lisätyt siniset perhoset toimivat vastapainona meemin muuten synkeälle tunnelmalle.

Meemissä 2 nostetaan esiin samantyylistä toisista ihmisistä välittämisen vaikeutta. Meemissä Nuuskamuikkunen antaa ystävälleen joululahjan, jonka ystävä ottaa kyseenalaistaen vastaan. Lahjan päällä on myös lahjaa kuvaileva teksti. Käytetyillä kiro sanoilla alleviivataan lahjan vastaanottajan kummeksuvaa reaktiota sekä lahjan oletettua rumuutta. Meemiä voisikin tulkita oikean elämän tilanteen sijaan mahdollisena pelkona siitä, millaiseen skenaarioon hahmo voisi joutua, jos antaisi ystävälleen joululahjan. Todennäköisesti hyvä ystävä arvostaisi lahjaa, oli se millainen hyvänsä. Pelkoa ystävän reaktiosta lievennetään meemillä, jonka jakaminen todennäköisesti tuo esiin muita henkilöitä, jotka pelkäävät samaa asiaa. Meemin voisikin tulkita toimivan ikään kuin vertaistukena sitä tarvitseville.

Meemissä 3 käydään läpi ihmissuhteiden kehää. Suhde alkaa uuden henkilön tapaamisesta ja tälle juttelusta. Jossain vaiheessa jotain kuitenkin tapahtuu ja suhde loppuu. Lopuksi suhteesta ei osata luopua, vaikka yritetäänkin, ja sama toistuu uudelleen. Kiroilulla korostetaan tässä meemissä sitä, miten huonosti toista ihmistä kohdellaan. Meemi voi edellisten tavoin toimia vertaistukena muille samaa ongelmaa kokeneille.

Meemissä 4 surullisen oloinen kissa antaa luvan potkia kaikki ikävät ihmiset pois meemin katsojan elämästä. Kuvaan lisätyllä peukulla sekä tekstin lopussa olevalla sydämellä osoitetaan, että huonojen ihmissuhteiden lopettaminen on tosiaan hyvä asia. Surullisen kissan voi toisaalta tulkita kuvaavan sitä, miten tämä ihmissuhteiden lopettaminen on paljon helpommin sanottu kuin tehty. Toisaalta surullisen kissan voisi tulkita myös tarkoittavan meemin lähettäjän surullista olotilaa, kun hän tietää meemin vastaanottajan elämässä olevan huonoja ihmisiä.

Kuva 8. Kollaasi: Ihmissuhteet 1–4.

Meemien leviämiseen vaikuttavat monet eri asiat. Shifman on koonnut yhteen kuusi asiaa, jotka vaikuttavat meemin leviämiseen. Ne ovat positiivisuus, tunteiden provosointi, osallistuminen, muotoilu, tekijä sekä näkyvyys¹¹³. Osallistumisella tarkoitetaan ihmisten kannustamista sisällön jakamiseen, mutta myös heidän aktiivista osallistumistaan sisällön uudelleenluontiin sekä haltuunottoon¹¹⁴. Monet Instagramin meemisivut eivät näytä välittävän siitä, jaetaanko juuri heidän tekemiään meemejä eteenpäin, vaan meemejä luodaan

¹¹³ Shifman 2014, 66.

¹¹⁴ Shifman 2014, 72.

muista syistä. Meemisivujen välille saattaakin syntyä yhteisöjä, joissa meemit muodostavat oman yhteisesti ymmärretyn kielen ¹¹⁵. Välillä meemeissä kuitenkin kirjaimellisesti kehoitetaan jakamaan meemi jollekulle läheiselle (kuva 9 s. 42). Tämä läheinen voi olla vaikka ihastus tai ystävä. Meemi saattaa olla sävyiltään positiivinen, negatiivinen tai neutraali ja sen tarkoituksena voi olla joko kehua sitä, kenelle meemi lähetetään, viihdyttää tai jopa leikkimielisesti loukata.

Meemiä 5 kehoitetaan lähettämään oman elämänsä Pikku-Myyille. Tekstiin on kirjoitettu hahmolle ominaisia piirteitä, kuten pienuus sekä pippurisuus. Lisäksi tekstissä nostetaan esiin hahmon muita piirteitä, kuten huomiosta nauttiminen. Taustalle valitussa kuvassa Pikku-Myy myhäilee omahyväisenä, mikä on hahmolle ominaista toimintaa. Meemissä 6 puolestaan puhutaan Nipsusta. Hahmosta on nostettu esiin tietämättömyys ympärillä tapahtuviin asioihin, oudot kommentit sekä hyvä ruokahalu. Taustaksi on valittu kuva, jossa Nipsu näyttää vähän hölmistyneeltä. Meemissä 7 kuvataan Haisulia. Tekstissä otetaan kantaa hahmon hajuun, tapaan puhua muille sekä lempipuuhaan. Taustalle kuvaksi on valittu kuva, jossa Haisuli virnistää ja vaikuttaa olevan pahanteossa.

Meemien yleisyys tarkoittaa myös sitä, että niitä jaetaan usein sosiaalisessa mediassa. Meemejä jaetaan niin ystäville yksityisviesteissä kuin julkisestikin omalle tilille. Nämä ystävien kanssa yksityisesti jaetut meemit lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ¹¹⁶. Niiden aineistoni meemien, joissa kehoitettiin jakamaan meemiä eteenpäin, tunnerekisteri oli poikkeuksetta positiivinen. Meemien sävyä voisi kuvailla leikkisäksi ja niissä esiin nostetut negatiiviset piirteet oli muotoiltu kiusoittelevasti, ei suoraan syyttävästi. Kaikkien meemien muoto noudatti samaa kaavaa, jossa valmiin kuvan päälle oli lisätty tekstiä. Valitut kuvat näyttivät myös hahmot hyvässä valossa iloisina. Meemien tavoitteena on saada meemin katsoja jakamaan meemiä eteenpäin ystävilleen. Tavoite pyritään saavuttamaan suoralla jakamiskehotuksella sekä mielenkiintoisella kuvaustekstillä. Meemien rakennusaineina toimivat Muumi-televisiosarjasta otetut kuvankaappaukset.

¹¹⁵ Shifman 2014, 173.

¹¹⁶ *ibid.*

Kuva 9. Kollaasi: Ihmissuhteet 5–7.

Ulkona sataa lunta, arkeen paluu ahdistaa ja rahat kuluvat nettishoppailuun, sitä on arki – ainakin näiden meemien mukaan. Tässä alateemassa on 36 meemiä, joiden aiheet ovat arkipäivistä ammennettua. Teeman meemien aiheet käsittelevät arkipäiväisiä asioita kuten unirytmiiä, sääilmiöitä sekä harrastuksia. Meemien sisällöt ovat helposti samaistuttavia ja niissä nousee esiin tuttuja hahmoja erilaisista sarjoista, kuten Madagaskar-elokuvan pingviineitä, Hello Kitty sekä Muppetit-sarjan hahmoja. Samaistuttavuutensa ansiosta meemejä on helppo jakaa muillekin. Tällä tavoin meemeillä voi osoittaa yhteenkuuluvuutta

117.

Tässä alateemassa korostuvat niin eritteisiin kuin uskontoonkin liittyvät kiro sanat. Verrattuna muuhun aineistoon, sukuelimiin viittaavia kiro sanoja löytyy yllättävän vähän. Eroa muuhun aineistoon saattaa selittää se tapa, millä arkielämän alakategoriassa käytetään kiro sanoja. Esimerkiksi ihmetystä kuvattaessa meemeissä käytettiin usein *helvetti* sanaa. Sanan käytöllä alleviivataan sitä, miten hämmästyneitä asian suhteen ollaan. Alateemaan kuuluvat meemit olivat myös tyyliltään rauhallisempia kuin muiden teemojen kantaaottavammat meemit. Tämä voikin olla syynä hyvin karkeiden sukuelimiin viittaavien kiro sanojen vähyyteen.

Olen nostanut lähempään tarkasteluun neljä meemiä tästä kategoriasta (kuva 10 s. 44). Näiden meemien tunnerekisterissä nousee esiin turhautuminen arkielämään sekä kaipuu kevääseen. Kahden meemin tunnerekisteriä on vaikeampaa nostaa esiin. Meemissä 2 kuvassa nostetaan esiin salaperäinen laatikko, johon on merkattuna rahanmenon kohteet: pikaruokala sekä erityylisiä nettikauppoja. Tämän voi tulkita joko tarkoittavan sitä, että meemin tekijä näyttää

¹¹⁷ Shifman 2014, 33.

ylpeästi, mihin rahat kuluvat, tai että hän nostaa nämä kuluerät esiin humoristisesti, tiedostaen rahojen kuluvan muihin kuin elämisen kannalta välttämättömien tavaroiden ostoon. Meemissä 4 puolestaan puhutaan siitä tunteesta, kun on juuri nukahtamassa, mutta tuntee putoavansa. Tunne on varmasti monelle tuttu, mutta tulkintani mukaan meemin tunnerekisteri on kuitenkin hyvin neutraali. Sanan *paskahalvaus* käyttö yhdistettynä meemin taustakuvaan antaa kuvalle jopa hieman koomisen tunnelman.

Muodoltaan meemien kuvissa nousee esiin humoristisia kissakuvia, kuvankaappaus Paavo Pesusieni -animaatiosarjasta, Muumien Nuuskamuikkunen sijoitettuna sumuiselle aukealle sekä sängystä tippuva hahmo. Meemit eivät kuulu minkään genren alle, ellei Paavo Pesusieni -animaatiosarjaan liittyviä meemejä pidetä omana genrenään. Sarja on synnyttänyt monenlaisia meemejä humoristisen luonteensa ansiosta, joista käytetyimpiä lienevät ”*a few moments later*” -kuvat¹¹⁸. Tavoitteena meemeillä on ilmaista turhautumista arkeen paluuseen, kommentoida omaa ostokäyttäytymistä, ilmaista kaipuuta kevääseen loskan keskellä sekä nostaa esiin samaistuttavaa kokemusta. Meemissä 1 on heilahtanut kuva kissasta. Meemin tekstissä kirotaan arkeen paluuta. Heilahtanut kissa voidaankin tulkita asentonsa vuoksi huutavan turhautuneena kirouksia. Turhautumista esittää myös tekstin perään liitetty keskisormiemoji. Meemissä 3 sumun keskellä on pieni ihminen sekä jättimäinen Nuuskamuikkunen. Pieni ihminen odottaa toiveikkaana kevättä samalla, kun suuri Nuuskamuikkunen symboloi talven loskaa ja ankeutta. Meemin tavoitetta, eli kevään kaipuuta, ilmennetään niin tekstin kuin kuvavalinnankin avulla. Luonnon kiertokulkua ei voi nopeuttaa, vaikka niin haluaisi tehdäkin. Loska kuvataankin meemissä suurena esteenä, jolle ei voi tehdä mitään, vaikka haluaisikin. On vain hyväksyttävä, että vuodenajat vaihtuvat omalla painollaan.

Meemien rakennusaineina toimivat kuvat koostuvat niin tv-sarjoista, piirroksista kuin tavallisista valokuvista. Osaa meemeistä on muokattu enemmänkin kuin vain lisätty kuvan päälle tekstiä. Kissameemiin on esimerkiksi lisätty sydänreunus, Paavo Pesusienestä otetun kuvan laatikkoon on lisätty erilaisia logoja sekä sumuiseen taustaan on lisätty Nuuskamuikkunen – toki en tiedä onko tämän lisäyksen tehnyt meemin tekijän vai joku muu. Osan meemeistä rakennukseen on kuitenkin nähty selkeästi enemmän vaivaa lisäämällä kuvaan omia lisämausteita sen sijaan, että kuva olisi vain otettu suoraan netistä valmiina.

¹¹⁸ KYM, s.v. SpongeBob time cards, <<https://knowyourmeme.com/memes/spongebob-time-cards>>.

Kuva 10. Kollaasi: Arki 1–4.

Arkisiin asioihin lukeutuvat myös erilaiset harrastukset, joihin liittyviä meemejä löytyi aineistosta jonkin verran. Meemien avulla voikin osoittaa kuuluvansa osaksi jotakin tiettyä yhteisöä tai ryhmää, esimerkiksi saman lajin harrastajia. Sama mielenkiinnon kohde yhdistää niitä, jotka pitävät asiasta, mutta myös ajaa pois niitä, jotka eivät siitä asiasta välitä. Yhteisöissä erilaiset meemit luovat ympärilleen merkitysten verkon, jota vain yhteisöön kuuluvat jäsenet ymmärtävät. Meemien oikeanlainen käyttö ja ymmärtäminen saattavatkin siis erottaa yhteisöön kuuluvat jäsenet yhteisön ulkopuolisista ¹¹⁹. Nämä yhteisöt eivät

¹¹⁹ Shifman 2014, 173.

kuitenkaan aina ole eksklusiivisia tai tarkkarajaisia. Jo meemin tekoon osallistuminen luo näkymättömän siteen yksilön ja yhteisön välille ¹²⁰. Samoin kuin yhteenkuuluvuuttakin, meemeillä voi osoittaa myös ulkopuolelle jättämistä. Kuvan 11 meemissä 6 otetaan kantaa metallimusiikkiin – erityisesti sen huonommuuteen meemin tekijän näkökulmasta.

Osa meemeistä aukeaa vain niille, jotka tietävät jo tarpeeksi niiden aiheesta. Kuvan 11 meemit 5 ja 7 saattavatkin aueta vain meemien aiheista jo ennestään jotain tietäville. Meemissä 5 nähdään hahmon elämän kirkastuvan heti, kun hän pääsee örkeistä kertovien YouTube-videoiden ihmeelliseen maailmaan. Vaikka hahmolla ei olekaan kasvoja, joista erottaisi tunteita, on toisen paneelin teksti silti tulkittavissa iloiseksi huudahdukseksi enemmän kuin avunhuudoksi.

Meemissä 7 viitataan musiikkiharrastukseen. Se yhdistää Top Gear -televisiosarjan kuvankaappauksen sekä kuoromusiikissa käytettävät sävellajit toisiinsa. Musiikin harrastajille meemi aukeaa helposti, mutta musiikista tietämätön saattaa joutua hetken etsimään tietoa siitä, mikä ihme edes on meemissä mainittu *IT*. Meemien muodostama merkitysten kieli aukeakin yleensä oikean ryhmän edustajille, muttei välttämättä muille ¹²¹.

Kuva 11. Kollaasi: Arki 5–7.

Arkielämän meemejä käsittelevässä teemassa kiro sanat jakautuvat samassa suhteessa kuin koko aineistossa. Tunteiden alateemassa käsiteltiin tunnepitoisia meemejä. Tässä kategoriassa sukuelimiin viittaavia kiro sanoja on enemmän verrattuna koko aineistoon, mikä voi johtua kiro sanojen tunnepitoisuudesta. Voi myös olla, että oma tulkintani meemien herättämistä

¹²⁰ Shifman 2014, 26.

¹²¹ Shifman 2014, 173.

tunteista vääristää kategoriaan valittuja meemejä. Ihmissuhteiden alakategoriassa käsiteltiin erilaisia ihmissuhteita kuvaavia meemejä. Tässä alakategoriassa eritteisiin liittyviä kiro sanoja on hieman muuta aineistoa enemmän. Tämä voi johtua siitä, miten sanaa *paska* käytetään kuvaamaan jonkun asian huonommuutta. Ihmissuhteista puhuttaessa tämän sanan käyttö korostuukin aineistossa. Arjen alateemassa käsiteltiin arkisiin asioihin liittyviä meemejä. Tässä alateemassa sukuelimiin liittyviä kiro sanoja on suhteessa muuta aineistoa vähemmän ja eritteisiin sekä uskontoon liittyviä kiro sanoja suhteessa enemmän. Uskontoon liittyviä kiro sanoja on eniten kaikista näistä kolmesta. Tämä kategoria onkin yllättävän suuri. Meemejä tutkiessa kategorian suuruus saattaa johtua siitä tavasta, miten uskonnollisia kiro sanoja käytetään. Ihmetystä kuvattaessa meemeissä käytettiin usein *helvetti* sanaa.

3.2 Yhteiskunnalliset meemit

Shifmanin mukaan politiikka, niin sen laajassa merkityksessä yhteiskunnallisena valtana, että kapeammassa käsityksessä hallintojärjestelmänä, on syvästi sidoksissa internetmeemeihin ¹²². Poliittisilla meemeillä voidaan siis tarkoittaa yhteiskuntaa ja sen rakenteita jollain tavalla kommentoivia meemejä tai nimenomaan puoluepolitiikkaan liittyviä meemeinä. Tässä luvussa käsitelen politiikkaa sen yhteiskunnallisessa merkityksessä sekä politiikka-alateemassa sen puoluepoliittisen kytköksen kautta.

Shifmanin mukaan poliittisilla meemeillä on kolme toimintoa, jotka saattavat esiintyä meemeissä joko samanaikaisesti tai yksittäin: poliittisen kannatuksen osoittaminen, ruohonjuuritason toiminta sekä julkinen keskustelu. Meemejä käytetään yhä enemmän poliittisessa kampanjoinnissa. Poliittisen kannatuksen osoittamisen lisäksi meemeillä voidaan yrittää vaikuttaa katsojaan. Ruohonjuuritasolla meemit antavat yksilöille mahdollisuuden osallistua koordinoituun poliittiseen toimintaan. Meemien teon helppouden ansiosta julkiseen keskusteluun osallistuminen sekä mielipiteenilmaisu on helpottunut. ¹²³ Varsinkin viimeinen toiminto, julkiseen keskusteluun osallistuminen, nousee esiin monessa kategorian meemissä. Meemeissä ei ole suoraan havaittavissa poliittisen kannatuksen osoittamista – päinvastoin, puoluepolitiikkaa käsittelevissä meemeissä puolueet näytetään negatiivisessa valossa nostoen esiin niiden tekemiä huonoja päätöksiä. Nämä meemit voisikin nähdä poliittisen kannatuksen

¹²² Shifman 2014, 119.

¹²³ Shifman 2014, 122–123.

vastakohtana. Sen sijaan, että niissä nostetaan esiin omia ideoita sekä puolueita, osoitetaan niillä muiden puolueiden ongelmakohtia.

Sen lisäksi, että meemeillä otetaan osaa poliittiseen keskusteluun, voidaan niiden myös katsoa kuuluvan osaksi metapolitiikkaa, eli poliittista päätöksentekoa edeltävää vaikuttamista ¹²⁴. Tämä on nähtävissä erityisesti vaalien alla, jolloin meemejä luodaan esimerkiksi vaalitenteissä sanottujen asioiden pohjalta. Sen lisäksi, että meemeillä vaikutetaan poliittisiin mielipiteisiin, voivat ne olla joillekin ainoa keino osallistua poliittiseen keskusteluun. Poliitiikkaa kommentoivien meemien jakaminen voi olla esimerkiksi alaikäisille nuorille ainoita tapoja osallistua politiikkaan ja tuoda sitä lähemmäs ikätovereitaan ¹²⁵. Meemien avulla yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen osallistuminen on siis helpottunut todella paljon vuosien saatossa.

Poliittisia meemejä ei mielestäni voi tarkastella ottamatta huomioon oikeisto-vasemmisto-jaottelua. Poliitiikan eri ääri-aiheet ovat käyttäneet meemejä hyvin eri tavalla jo pitkään. Eräänlainen kulminoituminen eri laitojen välillä tapahtui USAn presidentinvaalien alla vuonna 2016, jolloin ”*the left can’t meme*”-meemi sai alkunsa ¹²⁶. Tämän jälkeen erilaisia, nimenomaan vasemmistolaisiksi itsensä mieltäviä, meemitilejä on ilmestynyt sosiaaliseen mediaan. Tällaisia tilejä löytyy myös omasta aineistostani. Nimenomaan vasemmistolaisiksi miellettyjä ajatuksia löytyykin aineistoni poliittisista meemeistä runsaasti. Instagram vaikuttaakin olevan alusta, jolla tällaiset vasemmistolaiset meemit ovat saaneet hyvin jalansijaa.

Yhteiskunnallisten meemien kategoriassa on 99 meemiä. Nämä meemit kommentoivat yleisessä keskustelussa esiin nousevia aiheita, kuten erilaisia poliittisia päätöksiä, uutisaiheita sekä sosiaalisessa mediassa keskusteluun nousevia aiheita. Yhteiskunnallisille meemeille yhteistä on se, että niiden aiheet koskettavat suuria aiheita, jotka koskettavat lähes jokaisen elämää jollain tavalla. Kategorian meemeissä on yhteensä 129 kirosanaa. Sukuelimiin liittyviä kirosanoja on 74, eritteisiin liittyviä 30, uskontoon 20 ja haukkumasanoja 5. Sukuelimiin viittaavien kirosanojen kategoria on ehdottomasti suurin kaikissa alateemoissa. Tämä ei ole ihme, sillä sukuelimiin liittyvien kirosanojen kategoria on aineiston suurin. Kirosanojen

¹²⁴ Kaarento, Mikael: *Meemejä ja poliittista aktivismia*, Policy-lehti, 03.03.2021, <<https://policylehti.com>>.

¹²⁵ *ibid.*

¹²⁶ Merrill & Gardell & Lindgren 2024, 2.

kategorioiden suuruudet noudattelevat kuitenkin samaa kaavaa koko aineiston kiro sanojen kanssa.

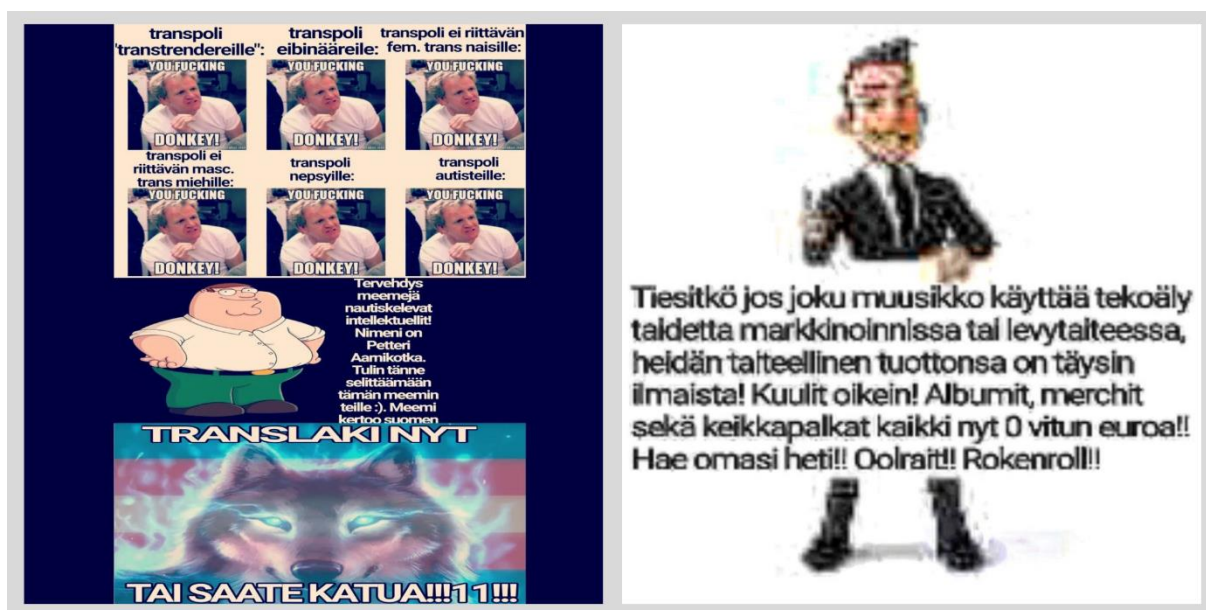
Ajankohtaisen kommentaarin alakategoriassa on 45 meemiä. Kategoriassa korostuvat sukuelimiin liittyvät meemit. Huomionarvoista kuitenkin on, että esimerkiksi kuvan 12 (s. 49) meemissä 1 käytetään jopa kuutta tähän teemaan kuuluvaa kiro sanaa. Tällaisia hyvin monia kiro sanoja sisältäviä meemejä oli koko aineistossa vain muutama, mutta pienten alakategorioiden sisällä ne vaikuttavat heti suuresti kokonaisuuteen. Tämän alakategorian meemeissä näkyy selkeimmin poliittisten meemien tapa ottaa osaa julkiseen keskusteluun. Meemien aiheita ovat esimerkiksi erilaiset teemapäivät, rasismi, homofobia sekä verojen maksaminen.

Translaki on puhututtanut isosti mediassa silloin, kun se oli viimeksi käsitellyssä eduskunnassa vuonna 2023. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet ovat kuitenkin puheenaiheena jatkuvasti, vaikkei niiden saralla mitään suurta poliittista sattuisikaan. Kuvan 12 meemissä 1 otetaan kantaa esimerkiksi transpolilla saatuun epäinhimilliseen kohteluun. Meemissä on paljon intertekstuaalisia sekä -memeettisiä viittauksia. Kuvassa nähdään Gordon Ramsay sanomassa Hell's Kitchen -sarjasta legendaarisesti nousseen lausahduksen ”*you fucking donkey*”. Sarja on synnyttänyt monenlaisia meemejä, joista tämä lausahdus on yksi. Lisäksi meemissä nähdään Explain-It-Peter¹²⁷, Family Guy -animaatiosarjan päähenkilö Peter Griffinistä luotu meemi. Explain-It-Peter kertoo nimensä mukaisesti, mitä siihen liitettyssä meemissä tapahtuu ja miksi meemi on hauska. Tässä meemissä Peterin nimi on suomennettu Petteri Aarnikotkaksi, ja hän avaa aiempaa meemiä suomeksi. Teksti kuitenkin katkeaa juuri ennen, kuin katsoja saa selityksen.

Arkielämän meemien kategorian tunteiden alateemassa esiin nostettu internet ugly estetiikan alle mahtuu myös muunlaisia meemejä kuin kategoriassa mainitut Rage Comicsit. Tämän estetiikan meemit on tehty tahallaan rumiksi, jopa keskeneräisen näköisiksi. Vaikka meemit vaikuttavatkin vain nopeasti kasaan heitetyiltä, vaatii tämäntyyppisen estetiikan saavuttaminen paljon. Ruma estetiikka on myös siinä mielessä mielenkiintoinen, että sen tulkitseminen riippuu täysin meemin katsojasta. Esimerkiksi kuvan 12 meemit voivat jollekin olla molemmat rumia, jollekin toiselle eivät.

¹²⁷ KYM, s.v. Peter Griffin explains the joke, <<https://knowyourmeme.com/memes/peter-griffin-explains-the-joke>>.

Sen lisäksi että meemeissä oli hyödynnetty rumuutta, meemin 2 tekstillä viitataan mainos-TV-tyyppiseen myyntipuheeseen. Meemillä otetaan myös kantaa tekoälytaiteeseen, jonka luominen on yleistynyt viimevuosina. Meemillä saatetaan viitata siihen, että taidetta tuottavat tekoälygeneraattorit ovat johdettu aina niihin syötettävästä datasta, eli jonkun toisen työstä. Tästä datasta taiteilija ei välttämättä saa minkäänlaista kompensatiota. Tulkintani mukaan meemin tekijä onkin voinut ajatella meemiä tehdessään, että toisen taiteilijan työn hyödyntäminen ilmaiseksi on erityisen härskiä, eikä muusikonkaan tulisi siksi saada palkkiota työstään.

Kuva 12. Kollaasi: Ajankohtainen kommentaari 1–2.

Aineiston meemeissä nousi esille suoria viittauksia erilaisiin erikoispäiviin, kuten ylikulutuspäivään sekä Minna Canthin päivään. Kuva 13 (s. 51) nostaa esille muutaman tällaisen meemin, jotka ovat sävyiltään ihmisen toimintaa moittivia. Poliittisia meemejä käytetäänkin usein julkisen keskustelun kommentointiin ¹²⁸. Lisäksi niitä voidaan käyttää erilaisiin aiheisiin reagointiin, kritisointiin sekä protestointiin ¹²⁹. Näiden meemien on tarkoitus nostaa esille yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia, kuten ylikulutusta ja epätasa-arvoa. Kiroilua käytetään lähinnä alleviivaamaan turhautumista asioiden nykytilaa kohtaan.

¹²⁸ Vainikka 2016, 61.

¹²⁹ Huntington 2015, 1.

Global Footprint Networkin laskemat maakohtaiset ylikulutuspäivät ilmentävät sitä päivää, jolloin kyseinen maa on käyttänyt loppuun uusiutuvat luonnonvaransa vuoden osalta ¹³⁰. Ylikulutuspäivä ei siis terminä viittaa varsinaisesti pelkkiin yksityishenkilöiden kulutustottumuksiin, vaikka niilläkin on osansa asiassa. Ylikulutuspäivää kommentoivissa meemeissä 3 ja 4 nouseekin esille turhautuminen asioiden nykytilaa kohtaan. Riittämättömät ilmastotoimet herättävät perusteltua paniikkia ilmastokriisistä ¹³¹. Ylikulutuspäivään liittyvillä meemeillä kritisoidaan suomalaisten kulutustottumuksia sekä esitetään liikakulutusta harrastavat ihmiset itsekeskeisinä ja typerinä. Meemissä heidät nähdäänkin yhtenä syynä yhteisen maapallomme tuhoon.

Tasa-arvon eli Minna Canthin päivänä kirvoittaa yleensä sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä keskusteluita. Kuvan 13 meemeissä 5 ja 6 todetaan, ettei tasa-arvoa ole vielä saavutettu ja että Canthia ”vituttaisi kuin pientä eläintä”. Tämä on intertekstuaalinen viittaus vuoden 2023 kevään eduskuntavaaleihin, joissa Li Andersson kommentoi pettyneenä vaalitulosta Ylen suorassa lähetyksessä sanoin ”vituttaa kuin pientä eläintä” ¹³². Kommenttia puitiin mediassa ja meemeissä, aina biologieihin asti. Suomen luonnonsuojeluliiton entinen puheenjohtaja, Risto Sulkava, kommentoi asiaa sanoen, ettei pieniä eläimiä vituta sen enempää kuin suuriakaan ¹³³. Anderssonin kommentista noussut keskustelu saattoi osaksi johtua suorassa lähetyksessä kiroilusta, osaksi siitä, että sananparressa viitataan yleensä pienen eläimen sijaan oravaan. Oli syy mikä hyvänsä, on sanonta ainakin toistaiseksi jäänyt elämään meemeissä.

Shifman on listannut erilaisia syitä sille, miksi meemejä jaetaan. Yksi näistä syistä on meemissä käytetty huumori. Yllättäviä humoristia elementtejä käyttäviä meemejä jaetaan todennäköisemmin. ¹³⁴ Meemissä 6 tämä yllättävä humoristinen elementti on juurikin Vasemmistoliiton puheenjohtajan suusta vaali-iltana suorassa televisiolähetyksessä päässyt lausahdus. Lausahdus itsessään on saanut paljon julkisuutta samojen seikkojen vuoksi. Se on humoristinen sekä tilanteeseen nähden yllättävä.

¹³⁰ Country Overshoot Days 2024, Earth Overshoot Day, Global Footprint Network 2024, <<https://overshoot.footprintnetwork.org>>.

¹³¹ Pierrehumbert 2019, 215.

¹³² Karvinen, Eevi: *Li Andersson: ”Vituttaa kuin pientä eläintä” – Biologi: ”Tyhmä sanonta”*, Iltalehti, 03.04.2023, <<https://www.iltalehti.fi>>.

¹³³ *ibid.*

¹³⁴ Shifman 2014, 67.

Kuva 13. Kollaasi: Ajankohtainen kommentaari 3–6.

Politiikkaa käsittelevässä alateemassa on 33 meemiä. Teema on melko pieni, mutta halusin nostaa tähän teemaan nimenomaan puoluepolitiikkaa jotenkin kommentoivia meemejä. Teeman meemeissä kommentoidaan hallituksen päätöksiä, yksittäisten poliitikkojen ulostuloja sekä yleistä poliittista ilmapiiriä. Meemeissä käytetty kiroilu ei eroa paljoakaan muista yhteiskunnallisten meemien teeman alakategorioista. Huomionarvoista kuitenkin on, että tästä kategoriasta ei löydy yhtään haukkumasanojen teemaan lukeutuvaa meemiä. Yleisesti teemoja pohdittaessa voisi kuvitella, että nimenomaan puoluepolitiikka on se teema, joka herättää myös meemien tekijöissä vahvoja tunteita ja tarvetta haukkua heidän mielestään huonoja poliittisia päätöksiä tekeviä tahoja.

Petteri Orpon hallitus aloitti toimikautensa 20.06.2023¹³⁵. Hallituksen luomaa hallitusohjelmaa kritisoidaan paljon aineistoni politiikkaan liittyvissä meemeissä. Kuvan 14 (s. 53) meemien tunnerekisteri on apaattinen. Muodoltaan meemit eroavat hieman toisistaan yhden sisältäessä piirroksen ja muiden kuvia populaarikulttuurista. Tavoitteetkin ovat tulkittavissa hieman eri tavoin. Meemissä 1 tavoitteena on osoittaa eri puolueiden epärehellisyyttä, mentaaliakrobatiaa. Meemissä 2 tarkoituksena on tuoda esiin hallitusohjelman huonoutta meemin tekijän silmissä. Vaikka meemi puhuttelee Orpoa, en tiedä uskooko meemin tekijä tavoittavansa hänet oikeasti. Puhuttelun tarkoitus lieneekin vain osoittaa tuskastuminen jollekin tietylle henkilölle. Meemissä 3 tarkoituksena on kannustaa toimintaan. Hallitusohjelman luoma epätoivo muuttuu toiminnaksi ja toiminta järjestäytymiseksi. Meemin 4 tarkoituksena on ilmaista turhautumista pääministeriä ja hallitusta kohtaan. Meemien rakennusaineet koostuvat tunnetuista populaarikulttuurin hahmoista: the Legend of Zelda -pelin päähahmosta sekä Karvisesta. Lisäksi meemissä 4 on käytetty kynelemojeita. Meemin 1 rakennusaineet puolestaan koostuvat piirroksista, puolueiden tunnistettavista logoista sekä tekstistä.

Näillä meemeillä osoitetaan poliittista kannatusta, tai tarkemmin sen puutetta. Erityisesti meemeissä 1, 2 ja 4 nostetaan esiin sitä, miten huonoja poliittisia päätöksiä meemeissä esiin nostetut tahot ovat meemien tekijöiden mielestä tehneet. Sen sijaan, että meemeissä nostettaisiin esiin jonkun tietyn puolueen ansioita, keskitytään niissä alleviivaamaan asioita, jotka muut puolueet tai poliitikot ovat hoitaneet huonosti. Meemeillä otetaan myös osaa julkiseen keskusteluun. Pääministeri Orpo nähdään meemeissä hallituksen edustuksen ruumiillistumana. Kommentit siitä, mitä mieltä koko hallituksen päätöksistä ollaan, osoitetaan meemeissä nimenomaan hänelle. Meemissä 4 heitä puhutellaan sanoin ”*Orpo ja kaverit*”. Meemissä 3 kannustetaan lisäksi ruohonjuuritason aktivismiin sekä järjestäytymiseen. Hallitusohjelman esiin nostama turhautuminen käännetään meemissä yhteiseksi toiminnaksi paremman maailman saavuttamiseksi. Meemit kuvaavatkin hyvin Shifmanin poliittisten meemien toimintojen jaottelua¹³⁶.

¹³⁵ Pääministeri Petteri Orpon hallitus 2023, <<https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/-/gov/orpo>>.

¹³⁶ Shifman 2014, 122–123.

Kuva 14. Kollaasi: Poliitiikka 1–4.

Shifman nostaa kirjassaan esiin poliitikkojen julkisuuden ja yksityiselämän eron. Monet poliittiset skandaalit ovatkin syntyneet näiden kahden epätasapainosta. Meemeissä tämä näkyy epäautenttisuuden kritisointina.¹³⁷ Suomessakin on viime aikoina ollut pientä kuohuntaa politiikan kentällä. Meemeille tyypillisesti aiheet eivät kuitenkaan pysy kauaa pinnalla ennen kuin uudet aiheet jyräävät ne alle.¹³⁸ Kuvassa 15 (s. 55) meemissä 5 nostetaan esiin vuoden 2023 alussa tapahtunutta elinkeinoministeri Mika Lintilän Whatsapp-

¹³⁷ Shifman 2014, 140–141.

¹³⁸ Wiggins 2019, 66.

kohua, jossa Lintilän Whatsapp-tililtä oli lähetetty Sanna Marinia sekä Matias Mäkystä pilkkaava meemi keskustan eduskuntaryhmän sisäiseen keskusteluryhmään¹³⁹. Lintilä kiisti lähettäneensä itse viestiä, ja väitti tilinsä tulleen kaapatuksi. Tapahtunutta tutkittiin noin vuoden ajan ja alkuvuodesta 2024 keskusrikospoliisi lopetti esitutkintansa tuloksettomana¹⁴⁰ – esitutkinnassa ei voitu osoittaa ulkopuolisten toimijoiden tunkeutumista kohdelaitteeseen eikä saatu näyttöä siitä, että joku ulkopuolinen olisi murtautumalla käyttänyt laitetta. Lintilä kiisti edelleen lähettäneensä viestiä.¹⁴¹ Tapaus on hyvä esimerkki poliitikon yksityiselämän tulemisesta julkisuuteen. Varsinkin sosiaalisessa mediassa tietomurtoväitettä pidettiin huvittavana sekä osoituksena Lintilän epärehellisydestä.

Vuoden 2024 presidentinvaalien alla myös Cai-Göran Alexander Stubbista luotiin erityylyisiä meemejä, joissa kulissien takana tapahtuneet asiat tulivat julkisuuteen. Kuvan 15 meemeissä 6 ja 7 kritisoitiin Stubbin epäjohtonmukaisuutta esimerkiksi konservatiivisuuden ja liberaaliuden suhteen sekä nostettiin esille hänen aiempaa diplomaattiuraansa. Kuten aiemmissakin meemeissä, myös näissä otettiin osaa julkiseen keskusteluun sekä osoitettiin poliittisen kannatuksen puutetta. Meemissä 6 kiroilun avulla pyritään tuomaan esiin sitä, millainen asenne Stubbilla meemin tekijän mukaan on poliittiseen päätöksentekoon. Meemissä 7 käytetään X-Men: First Class elokuvan kohtausta, jossa Magneto pyytää saada nähdä Mystiquen oikean muodon. Kohtauksesta syntynyt Perfection¹⁴²-meemi on liitetty Stubbin kuvien viereen. Täydellisyyden sijaan viimeisessä paneelissa ilmaistaan kiroilun avulla pettymystä vuosien varrella tapahtuneeseen muutokseen.

¹³⁹ Toivonen, Terhi: *Ministeri Mika Lintilä kertoo, ettei Whatsapp-tiliä vietykään: ”Kaappaus-sanan käyttö oli ehkä liian vahvaa ylireagointia”*, YLE, 16.02.2023, <<https://yle.fi>>.

¹⁴⁰ Lehtonen, Marko-Oskari: *Näin Mika Lintilä reagoi kohuttuun Whatsapp-viestiin: ”Vittu”*, Iltalehti, 27.02.2024, <<https://www.iltalehti.fi>>.

¹⁴¹ Lehtonen, Marko-Oskari & Lapinkangas, Jatta: *Whatsapp-kohulle piste: Marin-pilkkaviesti lähti Mika Lintilän omasta puhelimesta*, Iltalehti, 27.02.2024, <<https://www.iltalehti.fi>>.

¹⁴² KYM, s.v. perfection, <<https://knowyourmeme.com/memes/perfection>>.

Kuva 15. Kollaasi: Poliitiikka 5–7.

Seuraavaksi siirrytään työelämää käsittelevään alateemaan. Tässä alateemassa käsitellään työelämään ja työntekoon liittyviä meemejä, joita oli aineistossa 21 kappaletta. Verrattuna koko aineistoon, uskuntoon liittyvät kirosanat korostuivat hieman tämän kategorian meemeissä. Ero ei kuitenkaan ole kovinkaan merkittävä, sillä työelämään liittyvä alakategoria on todella pieni. Kuten politiikan alateemassa, ei tässäkään alateemassa ollut yhtään haukkumasanoja.

Kategorian meemeistä suurin osa liittyi paljon julkisuutta saaneisiin sekä politiikkaakin liittyviin työelämäaiheisiin kuten lakkoihin ja hoitajien työoloihin. Monet ammattiliitot aloittivat poliittiset lakot vastauksena hallituksen kaavailemiin työelämäheikennyksiin maaliskuun puolivälissä 2024¹⁴³. Lakot sijoittuivat juuri aineistonkeruuni aikoihin, mikä saattaa selittää niiden määrää aineistossa. Pääasiassa meemeissä suhteuduttiin lakkoihin myönteisesti, mutta muutamassa meemissä niitä myös kritisoitiin. Alateeman lakkoja käsittelevät meemit ovat hyviä esimerkkejä julkiseen keskusteluun osallistuvista meemeistä. Niitä luodaan silloin, kun aihe on pinnalla, mutta tämän jälkeen niiden aiheet unohtuvat ja joutuvat väistymään muiden aiheiden tieltä.

Kuva 16 (s. 58) nostaa esille erityylisiä lakkoja kommentoivia meemejä. Meemeissä esiintyvät tunteet vaihtelevat vihasta iloon. Osa meemeistä oli rakennettu valmiiden meemipohjien päälle ja osassa oli käytetty piirroksia sekä kuvia. Tavoitteena kaikilla meemeillä on kommentoida lakkoja jotenkin – joko kannustavasti, selittävästi tai kritisoivasti. Meemit toivat esiin sitä, miten tärkeitä ja kannattavia lakot ovat, ja että vaikka niistä on

¹⁴³ Painava syy – Lakot 2024, <<https://www.jhl.fi>>.

haittaa, se on osa lakkojen tarkoitusta. Meemeissä tuotiin esiin työmarkkinaosapuolen kutsumista neuvottelupöytiin, lakkojen ärsyttävyyttä sekä lakkoilun iloa. Meemien rakennuspalikoina toimivat valmiiden meemipohjien lisäksi Muumit -sarjakuvasta inspiraatiota saaneet sekä the Legend of Zelda -pelin kuvat.

Kuvan 16 (s. 58) meemissä 1 käytetään Angry NPC Wojak -meemipohjaa. Pohja perustuu NPC Wojak -meemiin, joka taas perustuu Wojak -meemiin. Meemin kehityskaari on hyvä esimerkki siitä, miten meemit elävät, kehittyvät ja muuttuvat ajan kuluessa. Alkuperäinen Wojak-meemi on syntynyt vuoden 2009 tienoilla, jolloin MS Paint -tyyppinen piirros julkaistiin ¹⁴⁴. Seuraava versio meemistä, NPC Wojak, on saanut alkunsa vuonna 2018. NPC-lyhenne tulee sanoista Non-Player Character, jolla viitataan pelimaailmassa sivuhenkilöihin. Nämä sivuhenkilöt nähdään yksilöllisinä hahmoina, joilla ei ole omaa tahtoa tai ajatuksia. ¹⁴⁵ Meemin pohjana käytetty versio Angry NPC Wojak on syntynyt samoihin aikoihin NPC Wojak -meemin kanssa. Meemin ensimmäisessä paneelissa hahmo väittää jotakin, jonka seuraavan paneelin hahmo kumoaa. Tämä saa ensimmäisen paneelin hahmon suuttumaan. ¹⁴⁶ Meemillä pyritään nostamaan esiin, miten yksinkertaisesti hahmo ajattelee ja miten helppoa tämä ajattelu on kumota. Aineistossani NPC on merkitty sinimustaksi hallitukseksi, joka kaipaa Ay-liikkeeltä vaihtoehtoja. Ay-liikkeen antamat vaihtoehdot eivät kuitenkaan kelpaa, mikä saa hahmon suuttumaan, kiroamaan vastapuolen ja vetoamaan hallitusohjelmaan. Tämän pohjalta meemin tarkoituksena voidaankin tulkita olevan nostaa esiin hallituksen epäjohtonmukaisuutta.

Seuraavassa Boardroom Suggestion -meemistä inspiraatiota saaneessa meemissä nostetaan esille kuluttajien sekä yritysjohtajien toiveiden ero. Yleensä meemissä nostetaan esiin kaksi ehdotusta, jotka ovat suotuisia yritykselle itselleen, mutteivat asiakkaalle sekä viimeisenä ehdotus, jota asiakkaat haluaisivat oikeasti. ¹⁴⁷ Aineiston meemissä yritykseksi on nostettu Elinkeinoelämän keskusliitto EK, joka julkaisi lakkojen aikana laskelman siitä, paljonko poliittiset lakot tulevat maksamaan yhteiskunnalle ¹⁴⁸. EK on työnantajajärjestöjen liitto, joka kritisoi työntekijäpuolen liittojen toimintaa. Tulkintani mukaan meemin tekijä on nähnyt tämän ironisena, sillä työntekijäpuolta ei ole kutsuttu mukaan neuvotteluihin, jotka kuitenkin vaikuttavat työntekijöihin suuresti. Meemissä EK:n toimitusjohtaja viittaa puheessaan Orpon

¹⁴⁴ KYM, s.v. wojak, <<https://knowyourmeme.com/memes/wojak>>.

¹⁴⁵ KYM, s.v. NPC wojak, <<https://knowyourmeme.com/memes/npc-wojak>>.

¹⁴⁶ KYM, s.v. angry NPC wojak, <<https://knowyourmeme.com/memes/angry-npc-wojak>>.

¹⁴⁷ KYM, s.v. boardroom suggestion, <<https://knowyourmeme.com/memes/boardroom-suggestion>>.

¹⁴⁸ SAK:n liittojen lakot synkistävät talustilannetta entisestään 2024, <<https://ek.fi>>.

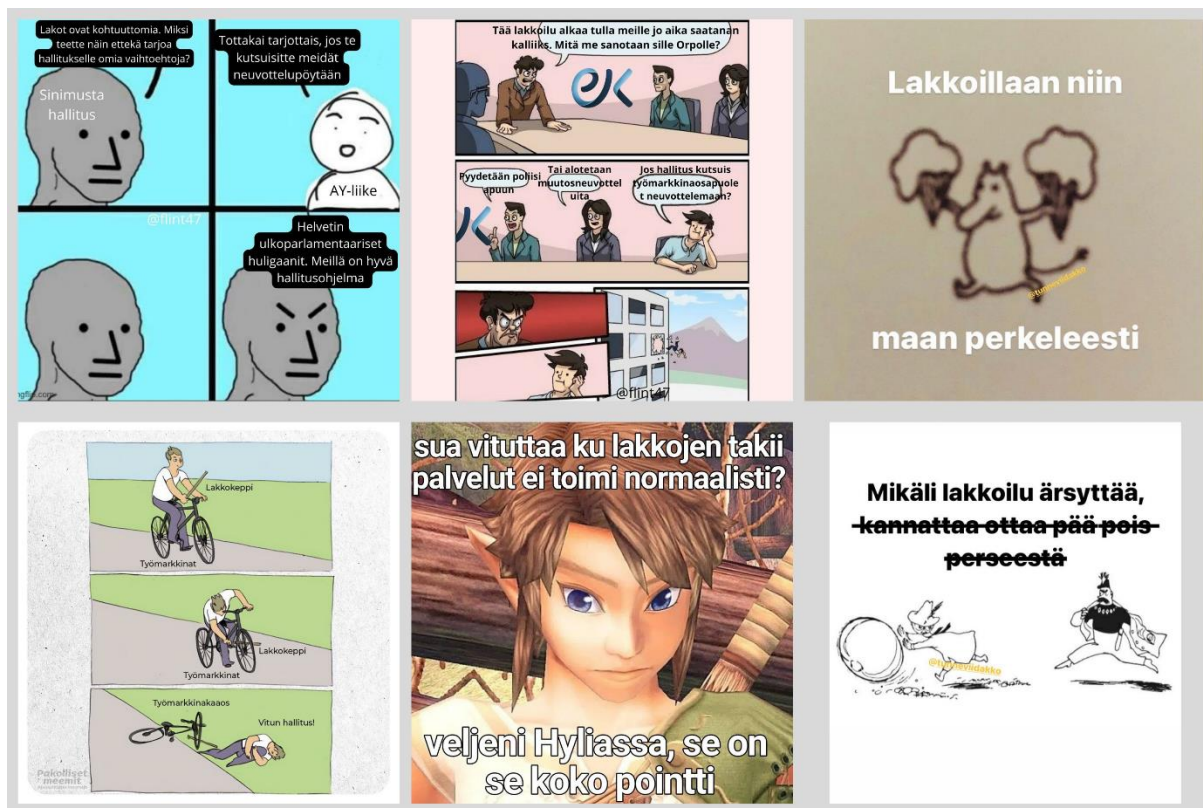
kanssa keskusteluun. Tämä voidaan tulkita asetelmana, jossa sekä hallitus että työnantajajärjestö ovat jo neuvottelemassa, mutteivat suostu ottamaan kolmatta osapuolta, työntekijöitä, mukaan tähän keskusteluun. Meemin voidaankin tulkita kommentoivan tilanteen absurdiutta.

Meemissä 3 on taustalla sumea ja yksinkertainen piirroskuva Muumista, joka kantaa kahta jäätelötötteröä käsissään. Tekstissä kehoitetaan lakkoilemaan paljon. Kiroilua on käytetty meemissä alleviivaamaan tätä lakkoilun määrää. Meemi suhtautuu lakkoihin positiivisesti, toisin kuin seuraava meemi. Lakkoihin kriittisesti suhtautuvassa meemissä 4 on käytetty pohjana Baton Roue eli Bike Fall -meemiä. Meemi on saanut alkunsa Corentin Penloupin vuoden 2011 verkkosarjakuvasta, jossa pyörää ajava henkilö kaatuu polkupyörällä sen jälkeen, kun on laittanut kepin eturenkaan pintojen väliin. Meemin avulla nostetaan ironisesti esiin sitä, miten pyörää ajanut henkilö aiheuttaa itse kaatumisensa, mutta syyttää siitä muita.¹⁴⁹ Meemissä nostetaan esiin se, miten työmarkkinajärjestöt ovat itse aiheuttaneet työmarkkinakaaoksen lakkoilemalla ja syyttävät sen jälkeen hallitusta tilanteesta. Tämän meemin tavoitteeksi voisikin tulkita työmarkkinapuolen toiminnan epäjohton mukaisuuden esiin nostamisen.

Meemeissä 5 ja 6 otetaan kantaa lakkojen ärsyttävyyteen ja herätellään katsojaa miettimään omaa asennettaan tilanteeseen. Meemissä 5 kerrotaan, että palvelujen toimimattomuus on lakkojen idea. Kuvassa on the Legend of Zelda -pelin päähahmo Link ja Hylialla viitataan samaisen pelin toiseen hahmoon. Meemillä otetaan kantaa siihen, että lakkojen on tarkoituskin haitata normaalia elämää. Lakkojen tarkoituksena on näyttää, kuinka tärkeä jokin tietty ala on sekä miten paljon huonommin asiat olisivat, jos ala ei toimisikaan niin hyvin kuin normaalisti. Tärkeyden osoittamisella pyritäänkin vakuuttamaan lakkoilijoiden pyyntöjen kohtuullisuus. Meemissä 6 jatketaan samalla teemalla. Taustalla on piirroskuva Nuuskamuikkusesta juoksemassa pakoon poliisia. päällä on teksti, jossa kehoitetaan miettimään uudelleen, jos kokee lakot ärsyttävänä. ”*Kannattaa ottaa pää pois perseestä*” on yliviivattu. Tekstillä saatetaan viitata ”*pää pois pensaasta*” sanontaan, jolla tarkoitetaan, ettei henkilö tahallaan halua nähdä asioiden kokonaiskuvaa, vaan pysyy mieluummin pimennossa. Samankaltaisen kirosan käyttäminen voimistaa alkuperäistä sanomaa. Tekstin

¹⁴⁹ KYM, s.v. baton roue, <<https://knowyourmeme.com/memes/baton-roue>>.

yliviivaaminen puolestaan saatetaan tulkita niin, että tämä on se, mitä meemin tekijä ajattelee, muttei hän haluaisi ilmaista asiaa ihan näin ikävästi.

Kuva 16. Kollaasi: Työelämä 1–6.

Lakkojen lisäksi tämän kategorian työelämäteemaisissa meemeissä nousivat esiin hoitajien työolot. Työolot ovat olleet välillä esillä mediassa, mutta koronapandemian aikana hoitajien työoloista sekä lakkoilusta puhuttiin mediassa enemmänkin. Korona-aika, työssä jaksaminen sekä julkisen terveydenhuollon säästöpainet ovat värittäneet mediassa käytävää keskustelua, joihin meemit ottavat kantaa. Meemeissä esiin nousivat työolot nimenomaan alan naisvaltaisuuden, tunnetyön sekä näkymättömän hoivatyön kasautumisen näkökulmasta.

Kuvan 17 (s. 60) meemeissä tunnelmat vaihtuvat ilosta suruun ja turhautumiseen. Meemit sisältävät kuvia, piirroksia, tekstiä sekä kuviin lisättyjä elementtejä. Meemien tarkoituksena on kommentoida julkista keskustelua esimerkiksi siitä näkökulmasta, minkälaiset ihmiset tekevät päätöksiä sekä minkälaisiin ihmisiin nämä päätökset vaikuttavat. Meemit eivät rakennu valmiiden pohjien päälle, vaan ne on kasattu itse kokoon monenlaisista rakennuspalikoista. Meemissä 7 valokuvan ja tekstin lisäksi kuvaan on lisätty vaurautta merkitseviä symboleita, kuten kruunu, kultainen kaulakoru sekä hieno kello. Näiden lisäysten

avulla halutaan alleviivata sitä, miten hyvin toimeen tuleva ja varakas ihminen on päättämässä hoitajien palkoista. Meemissä nostetaan esille ristiriitaa siitä, miten tämä varakas mieshenkilö päättää olla maksamatta työstä reilua korvausta sukupuolen perusteella. Lisäksi nostetaan esiin henkilön taka-ajatuksia siitä, miten jatkossa vain rikkailla on varaa hoitaa terveyttään, jotta ”*yhteiskunnan loisista*” päästään eroon.

Meemissä 8 hoitoalan tilannetta kommentoidaan työntekijän näkökulmasta. Meemissä hoitoalalla työskentelevä nainen puhuu uupumuksestaan. Empatian sijaan hän kohtaa kommentointia siitä, miten hänen täytyy ryhdistäytyä ja joko vaihtaa alaa tai vain jatkaa töiden tekoa, etteivät potilaat kuole hänen takiaan. Meemissä nostetaan esille myös se, miten hoitotyö on naisten kutsumusammatti. Tätä väitettä käytetään yleensä perustelevaan sitä, miksei työstä tulisi maksaa kunnollista korvausta. Niin meemissä 7 kuin 8 on havaittavissa ajatusta siitä, että naiset ovat jotenkin miehiä huonompia ja täten myös ansaitsevat huonomman palkkansa.

Meemissä 9 tuodaan esiin tunnetyötä. Tunnetyöllä tarkoitetaan missä tahansa sosiaalisessa kontekstissa tapahtuvaa muiden tunteet huomioon ottavaa toimintaa, kuten merkkipäivien muistamista ja lahjojen ostoa ¹⁵⁰. Tunnetyön käsitettä käytetään yleensä nimenomaan naisten tekemästä näkymättömästä työstä. Työelämässä tapahtuvasta tunnetyöstä käytetään nimitystä emotionaalinen työ. Tämä Hochschildin vuonna 1983 määrittelemä termi tarkoittaa työtä, jossa työntekijä rajoittaa omien tunteidensa ilmaisua työpaikallaan ¹⁵¹. Virallisesti tunnetyön käsite taitaa olla näistä kahdesta tunnetumpi, enkä tiedä, kumpaa käsitettä meemin tekijän on ollut tarkoitus käyttää. Oletan kuitenkin hänen viittaava enemmän emotionaalisen työn käsitteeseen, sillä hän viittaa tekstissä työehtosopimukseen. Tällä tulkinnalla meemin voitaisiinkin ajatella viittaavan siihen, miten paljon hoitotyö vaatii mentaalisia resursseja sen tekijöiltä.

¹⁵⁰ What is emotional labor? Workplace Emotional Labor and Diversity, PennState College of the Liberal Arts 2024, <<https://weld.la.psu.edu/what-is-emotional-labor>>.

¹⁵¹ *ibid.*

Kuva 17. Kollaasi: Työelämä 7–9.

Yhteiskunnallisia meemejä käsittelevässä teemassa käytetyt kiro sanat noudattelivat muun aineiston kokoa. Ajankohtaisen kommentaarin alateemassa käytiin läpi meemejä, jotka ottavat jollain tapaa osaa laajempaan julkiseen keskusteluun. Tässä alateemassa sukuelimiin viittaavia kiro sanoja oli suhteessa enemmän ja uskonnollisia kiro sanoja oli suhteessa vähemmän kuin koko aineistossa. Sukuelimiin viittaavien kiro sanojen suuri määrä saattaa johtua siitä, että kategoriassa oli muutama meemi, joissa käytettiin tämän teeman kiro sanoja runsaasti. Pienen teeman takia nämä meemit ovat siis saattaneet vaikuttaa kokonaisuuteen ja vääristää sitä hieman. Uskonnollisten kiro sanojen vähyys johtunee siitä, millaisia meemien aiheet olivat ja miten meemit oli rakennettu. Muiden teemojen kiro sanat vain sopivat niihin paremmin kuin uskonnollisen teeman kiro sanat. Poliitiikan alateemassa käsiteltiin nimenomaan puoluepolitiikkaan liittyviä meemejä. Tässä alateemassa sekä eritteisiin että uskonnollisiin teemoihin viittaavia kiro sanoja oli varsin niukasti. Poliitiikka on aihe, joka saattaa herättää suuria tunteita. Onkin mielenkiintoista, että juuri sukuelimiin viittaavat kiro sanat korostuvat tässä kategoriassa. Työelämän meemejä käsittelevässä alakategoriassa nostettiin esiin meemejä, jotka kommentoivat työelämää ja työntekoa. Tässä alateemassa uskontoon liittyviä kiro sanoja oli muuta aineistoa enemmän. Alateema on kuitenkin melko pieni, mikä saattaa selittää tätä.

3.3 Tilien teemat

Kolmantena ja viimeisenä pääteemana nostin meemeistä esiin meemitilien käyttämät teemat. Aineistoni 25 tilistä kahdeksalla oli jokin selkeä teema, jota kaikki tilin meemit hyödynsivät. Näin pienellä aineistolla onkin mielestäni hyvä ottaa myös tilien teemojen vaikutus kiroiluun huomioon. Teemassa on yhteensä 136 meemiä kahdeksalta eri meemitililtä. Kiro sanoja on yhteensä 176. Näistä sukuelimiin liittyy 92, eritteisiin 49, uskontoon 31 ja haukkumasanoihin

4. Koko kategoriassa eritteisiin liittyviä kirosanoja on hieman enemmän ja uskontoon liittyviä kirosanoja hieman vähemmän verrattuna koko aineiston kirosanoihin. Populaarikulttuurin alakategoriassa uskontoon liittyviä kirosanoja on huomattavasti vähemmän koko aineistoon verrattuna. Eläimiin liittyvässä alakategoriassa puolestaan eritteisiin liittyviä kirosanoja on vähemmän kuin uskontoon liittyviä.

Populaarikulttuurin alateemassa on yhteensä 86 meemiä kuudelta eri tililtä. Tilien aiheet liittyivät Muumeihin, Pasilaan, the Legend of Zeldaan, Karviseen sekä Lady Gagaan. Populaarikulttuurista inspiraationsa ammentavia meemejä löytyi siis niin pelien, sarjakuvien kuin animaatiosarjojenkin parista. Nämä aiheet ovat hyvin tiedettyjä, laajalle levinneitä sekä saaneet vakiintuneen kannattajakuntansa. Esimerkiksi Muumeja löytyy niin televisiosarjoista, kirjoista, elokuvista, lasten leluista kuin astioistakin. Meemien ollessa helposti muokattavia ja alati muuttuvia, saattavat meemien tekijät valita itselleen jonkin tunnistettavan teeman erottuakseen paremmin joukosta. Meemeillä saatetaan haluta myös osoittaa yksilöllisyyttä¹⁵², jolloin omaperäinen teema on hyvä valinta. Tämä takaa sen, että vaikka meemit leviäisivätkin laajemmalle, on niiden tekijä silti melko helppo selvittää.

Alateeman meemeistä löytyi eniten kirosanoja niin sukuelinten kuin eritteidenkin kategorioista verrattuna mihinkään muuhun alateemaan. Tämä ei tosin ole ihme, sillä populaarikulttuurin alateema oli meemienkin määrällä mitattuna suurin kaikista. Muuhun aineistoon verrattuna uskonnollisia kirosanoja oli tässä kategoriassa kuitenkin todella vähän. Tämä saattaa kertoa siitä, etteivät populaarikulttuurin teemat ja uskonnolliset teemat sovi kovinkaan hyvin yhteen. Syynä voi toisaalta myös olla se, ettei uskonnollisia kirosanoja ole näiden meemien tekijöiden omassa sanavarastossa.

Pelihahmoista aineistossa nousi esiin the Legend of Zelda -pelisarjan päähahmo Link. Vuonna 1986 julkaistu pelisarja pitää sisällään monia virallisia ja spin-off-pelejä. Uusin peli, the Legend of Zelda: Tears of the Kingdom julkaistiin viimevuonna.¹⁵³ Pelisarja on varmasti tuttu jokaiselle, vaikkei sitä itse olisi pelannutkaan. Meemit eivät varsinaisesti liity itse pelisarjaan taikka sen tapahtumiin, mutta lainaavat pelin elementtejä niin kuvien kuin termienkin muodossa. Meemeissä saatetaan esimerkiksi mainita Hyrule, paikka, johon pelisarja sijoittuu¹⁵⁴. Tuomalla pelihahmon arkipäiväisiin tilanteisiin, luodaan omaperäistä ja

¹⁵² Shifman 2014, 33-34.

¹⁵³ Bennett, Jimmy: *The Legend of Zelda Games in Order*. Game, 24.05.2023. <<https://www.game.co.uk>>.

¹⁵⁴ *ibid*.

tunnistettavaa tyyliä luoda meemejä. Kuvan 18 (s. 63) meemeissä Link nähdäänkin arkipäivän tilanteissa satuttamassa jalkansa, kommentoimassa ajankohtaisia aiheita sekä tuskastellessa Kelan kirjeiden kanssa.

Kuvan 18 meemeissä erilaisia kiro sanoja käytetään varsin laajasti. Meemien tunnerekisterissä nousee esiin tuskastuminen sekä epätoivo. Meemissä 1 hahmo on lyönyt jalkansa ja kiroaa sen tuottamaa kipua. Meemin tavoitteena on ilmaista kaikille jokseenkin tuttua tilannetta. Kaksi vierekkäin asetettua kuvaa tuovat esiin sitä, miten hahmo pomppii ympäri tuskissaan. Teksti on kirjoitettu hyvin samantapaisesti kuin joku juuri jalkansa lyönyt henkilö saattaisi kipunsa ilmaista.

Meemissä 2 puolestaan otetaan kantaa yhteiskunnallisiin asioihin. Meemi on todennäköisesti luotu silloin, kun Maailman onnellisuusraportti on nimennyt Suomen maailman onnellisimmaksi maaksi seitsemäntenä vuonna peräkkäin ¹⁵⁵. Onnellisuusraportin julkaisu on aiheuttanut sosiaalisessa mediassa lähinnä huvittuneita reaktioita, sillä monetkaan eivät koe olevansa mitenkään erityisen onnekkaassa asemassa. Meemissä kuitenkin nostetaan esiin se, kuinka huonosti muilla mailla mahtaakaan mennä, jos meidät on taas kertaalleen nimetty maailman onnellisimmaksi kansaksi. Koko maailman onnellisinkin kansa voi olla kokonaisuudessaan kaukana täydellisestä onnellisuudesta.

Meemissä 3 hahmo on saanut kirjeen. Alun perin kahden kuvan julkaisussa ensimmäisessä hahmoa varoitetaan avaamasta Kelalta saapunutta kirjettä tai käy huonosti. Toisessa kuvassa (meemi 3), joka sisältää kiroilua, hahmo on avannut kirjeen ja makaa pökertyneenä maassa. Tunne on varmasti tuttu jokaiselle, joka on joutunut olemaan Kelan kanssa tekemisissä. Kiro sanojen avulla meemissä alleviivataankin tukien saamiseen vaikuttavaa byrokratiaa sekä sen hankalaa ymmärrettävyyttä. Meemin tavoitteena voikin olla etsiä vertaistukea muista, jotka joutuvat olemaan tekemisissä Kelan kanssa ja pohtimaan tukisysteemien kiemuroita.

¹⁵⁵ Tyystjärvi, Ilona: *Suomi on jälleen maailman onnellisin maa*, Helsingin Sanomat, 20.03.2024, <<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000010305569.html>>.

Kuva 18. Kollaasi: Populaarikulttuuri 1–3.

Populaarikulttuurin alateemassa nousi esiin myös erilaisia sarjakuvia ja animaatio-sarjoja, kuten Muumit, Pasila sekä Karvinen. Sekä Muumeista että Pasilasta inspiraationsa ammentavat tilit käyttävät paljon suoraan sarjoista otettuja kuvankaappauksia, joiden päälle he lisäävät oman tekstinsä. Karvisesta inspiraatiota ammentava tili käytti paljon erityyisiä kuvia aiheestaan. Mukana oli niin valokuvia pehmoleluista, kuvia sarjakuvasta ja animaatiosta sekä kuvanmuokkausohjelmalla muokattuja kuvia, joista Karvinen on kuitenkin tunnistettavissa. Karvinen kommentoi meemeissä yhteiskunnallisia aiheita, kuten hallitusta, kapitalismia ja kulutustottumuksia.

Kuvan 19 (s. 64) meemit 4–6 liittyvät Muumeihin. Tämä tilin meemeissä tuotiin esiin monenlaisia asioita aina kepeistä hassuttelukuvista vakavampiin mielenterveyteen liittyviin teemoihin. Erityisesti meemin 4 teksti ”*jos et jaksa nii koita vaa jaksaa*” juontaa juurensa korona-ajasta, jolloin apua jaksamisen haasteisiin ei ollut saatavilla. Meemien tarkoituksena on tuoda esiin turhautumista, mutta myös tuoda esiin huumoria. Meemien tekstit ovatkin tiiviisti yhteydessä niihin valittuihin kuviin ja kuvien tunnetiloihin. Tilillä käytettiin laajasti kiro sanoja eri kategorioista. Muuhun aineistoon verrattuna tilillä käytettiin enemmän sukuelimiin viittaavia kiro sanoja ja vähemmän uskonnollisia kiro sanoja.

Meemi 7 on tililtä, jonka kaikki meemit ovat Pasila-animaatio-sarjasta. Kahden paneelin meemissä Rauno Repomies puhuu alaisilleen Pekka Routalemmelle ja Helgalle, jotka katsovat häntä epäilevästi. Tekstissä kerrotaan vuoroveden olevan hyvä vertauskuva, joka sopii kaikkeen. *Jumalauta* on kiro sana, joka kuullaan hahmon suusta usein sarjassa.

Karviseen liittyvät meemit 8 ja 9. Meemissä 8 kommentoidaan mainoksia, joilta ei pääse pakenemaan missään. Monet tilin meemeistä sisälsivät samantyylistä yhteiskunnallisista

aiheista kumpuavaa kommentaaria. Meemissä 9 on Karviselle lisätty Wojak¹⁵⁶-meemihahmon naama. Wojak-meemiä käytetään usein ilmaisemaan surua ja pettymystä, aivan kuten tässäkin tapauksessa. Meemissä henkilö yhdistetään väärään sukupuoleen, mikä aiheuttaa pettymystä. Meemissä käytetty termi *muusu* viittaa muunsukupuoliseen ihmiseen. Hahmon ilmeen voikin tulkita tässä tilanteessa tarkoittavan myös pettymystä, mitä ei voi kuitenkaan ilmaista täysin ulospäin toisille ihmisille.

Kuva 19. Kollaasi: Populaarikulttuuri 4–9.

Populaarikulttuurin lisäksi jotakin tiettyä teemaa noudattavilla tileillä nousi esiin eläimet – erityisesti kissat. Eläinteemaisten tilien alateemassa on 50 meemiä. Teemassa eritteisiin viittaavat kiro sanat ovat selvässä vähemmistössä uskonnollisiin kiro sanoihin verrattuna. Eläinteemaisilla tileillä uskontoon viittaavia kiro sanoja käytetäänkin siis muuta aineistoa enemmän. Toki tätä teemaa tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että teeman meemit koostuvat vain kahden eri meemitilin meemeistä. Kiroilu on hyvin riippuvaista meemitilistä sekä meemien tekijästä itsestään, joten uskonnollisten kiro sanojen suurempi määrä kertonee enemmän meemitilien pitäjistä itsestään kuin eläinmeemien ja uskontoon liittyvien

¹⁵⁶ KYM, s.v. wojak, <<https://knowyourmeme.com/memes/wojak>>.

kirosanojen linkistä. Voi myös olla mahdollista, että uskontoon liittyvät kirosanat koetaan pehmeämpinä ja hyväksyttävämpinä kuin esimerkiksi karkeat sukuelimiin viittaavat kirosanat.

LOLCats on meemigenre, joka koostuu kissakuviin liitetyistä, yleensä väärinkirjoitetuista teksteistä ¹⁵⁷. Aineistossani ei varsinaisesti ollut tähän genreen kuuluvia meemitilejä, mutta osa tilien meemeistä oli selkeästi saanut inspiraationsa tästä genrestä. Esimerkiksi kuvan 20 (s. 66) meemissä 1 käytetään LOLCats-meemeille ominaista lapsenomaista sanojen kirjoitustapaa. Suurin osa tilien käyttämistä kissakuvista on sellaisia, jotka löytyvät jostakin meemigeneraattorista tai joista on tehty aiemmin meemejä. Ne eivät kuitenkaan ole niin tunnettuja, että yksittäisistä kuvista löytyisi selityksiä esimerkiksi Know Your Meme -sivustolta.

Meemien tarkoitus on esittää samaistuttavia arkielämän tilanteita sekä huvittaa katsojaa. Ne tarjoavat samaistumis pintaa esimerkiksi aikaisiin aamuihin, unirytmien epäsäännöllisyyteen sekä omaan pahaan oloon. Niiden aiheet ovat melko keveitä, vaikkakin monessa tuodaan esille tuskastumista taikka suuttumusta. Suurin osa meemien teksteistä viittaa jotenkin kuviin, joten todennäköisesti kuvat ovat toimineet meemien inspiraationa. Meemien aiheet nousevat siis hyvin arkipäiväisistä ja samaistuttavista lähtökohdista, eikä meemeillä kommentoitu läheskään niin paljon yhteiskunnallisia asiakysymyksiä kuin joillain muilla meemisivuilla. Voisikin siis tulkita, että aineiston eläinmeemit on tarkoitettu enemmän viihdekäyttöön kuin varsinaisesti kommentoimaan julkista keskustelua.

Meemeissä 2 ja 3 tuodaan esiin tuskastumista arkeen. Meemissä 2 kuvataan uneliaan oloista kissaa kertomassa, miten kamalaa talviaamuisin herääminen kylmässä ja pimeässä on. Läheltä salaman kanssa otettu kuva saa kissan näyttämään siltä, kuin se olisi juuri herättyään avannut kännykän ja häikäistynyt tästä valosta. Kiroilulla tuodaan esiin tuskastumista pimeään ja kylmään säähän, johon ei ole näkyvissä muutosta. Vastaavasti meemissä 3 kuvataan haukottelevaa kissaa, joka valittelee kesäloman vaikuttaneen unirytmiiin negatiivisesti. Kuva on paljon edeltävää kuvaa valoisampi.

Viimeisessä meemissä 4 kuvataan kissaa, jonka pää on ajeltu kaljuksi. Kissa katsoo alaspäin ikään kuin häpeissään ja harmistuneena. Kuvan päällä oleva teksti ”no vittu...” luo kuvaa siitä, että jokin asia on epäonnistunut juuri. Meemissä kissan voidaankin tulkita alistuneen epäonniseen kohtaloonsa. Varsinaista meemin tavoitetta on hankalaa hahmottaa. Oletankin

¹⁵⁷ Shifman 2014, 110.

sen olevan enemmän vain hassun kuvan jakaminen kuin minkään varsinaisen asian kommentoiminen.

Kuva 20. Kollaasi: Eläimet 1–4.

Tilien teemoja käsittelevässä kategoriassa korostuivat eritteisiin liittyvät kiro sanat koko aineistoon verrattuna. Populaarikulttuurin alateemassa käytiin läpi meemitilejä, joiden teema pyöri jonkun populaarikulttuurin teeman, kuten esimerkiksi videopelin, ympärillä. Tässä alateemassa oli eniten sukuelimiin viittaavia kiro sanoja kaikista alateemoista. Alateemassa oli myös todella vähän uskontoon liittyviä kiro sanoja, mikä voi johtua meemien tekijöiden omasta sanavarastosta. Eläimiin liittyvässä alakategoriassa käsiteltiin tilejä, joiden teemat

pyörivät eläinten, erityisesti kissojen, ympärillä. Tässä alakategoriassa puolestaan oli muuta aineistoa enemmän juuri uskuntoon liittyviä kirosanoja. Voikin olla, että joko tämän kategorian meemien tekijät vain käyttävät näitä kirosanoja enemmän, tai sitten ne sopivat paremmin eläinmeemien yhteyteen kuin karkeammat, esimerkiksi sukuelimiin viittaavat, kirosanat.

4 Loppuluku

Tutkimukseni tarkoituksena on ollut selvittää, miten kiroilua sisältäviä meemejä voidaan tulkita. Olen käyttänyt niin määrällisiä kuin laadullisiakin menetelmiä analysoidessani aineistoani ja pyrkiessäni luomaan kokonaiskuvaa siitä, millaisia meemejä sekä kiroilua aineistossa esiintyy. Olen kartoittanut niin kirosanoissa kuin meemeissäkin esiintyviä teemoja teemoittelun avulla sekä analysoinut näitä teemoja ja niiden yhteyksiä toisiinsa.

Tutkimuksessani olen käynyt läpi sitä, millaisia kirosanoja meemeissä esiintyy. Olen hahmotellut miten paljon sekä millaisia eri kirosanoja eri tilit käyttävät meemeissään. Olen jakanut käytetyt kirosanat neljään teemaan, jotka ovat sukuelimiin viittaavat, eritteisiin viittaavat, uskonnolliset kirosanat sekä haukkumasanat. Näiden lisäksi olen jakanut uskonnollisten kirosanojen teeman neljään alateemaan: paholaiseen, helvettiin ja jumalaan viittaaviin kirosanoihin sekä muihin uskonnollisiin kirosanoihin. Olen analysoinut näitä teemoja tarkemmin sekä hahmottanut niiden käyttöä aineistossa.

Meemien analysoinnin helpottamiseksi olen jakanut myös ne teemoihin. Nämä teemat ovat arkielämän meemit, yhteiskunnalliset meemit sekä tilien teemat. Arkielämän meemien pääteema jakautuu kolmeen alateemaan: tunteisiin, ihmissuhteisiin sekä arkeen. Arkielämän teemassa analysoin meemejä, joiden teemat kumpuavat pienistä arkisista aiheista. Tunteiden alateemassa käsittelen meemejä, joiden tarkoituksena on välittää suuria tunteita. Ihmissuhteiden alateemassa käsittelen meemejä, joiden aiheet vaihtelevat parisuhteiden ongelmista ystävyysuhteisiin. Arjen alateemassa käsittelen meemejä, joissa näkyvät jokapäiväiset asiat kuten harrastukset, turhautuminen sääilmiöihin sekä päivittäiset askareet. Yhteiskunnallisten meemien pääteeman olen jakanut kolmeen alateemaan: ajankohtaiseen kommentaariin, politiikkaan ja työelämään. Yhteiskunnallisten meemien teemassa analysoin meemejä, joiden teemat ovat suurempia ja yleismaailmallisempia kuin aiemmassa pääteemassa. Ajankohtaisen kommentaarin alateemassa analysoin meemejä, jotka ottavat osaa julkiseen keskusteluun, kuten keskusteluun tekoälystä tai erilaisten erikoispäivien kommentoinnista. Poliitiikan alateemassa pureudun nimenomaan puoluepolitiikkaa käsitteleviin meemeihin. Työelämän alateemassa käyn läpi työelämään liittyviä meemejä, kuten lakkoihin ja hoitajien työoloihin kantaa ottavia meemejä. Viimeisen pääteeman, tilien teemat, olen jakanut kahteen alateemaan: populaarikulttuuriin sekä eläimiin. Tässä teemassa käyn läpi tilejä, joiden kaikki meemit pyörivät jonkin tietyn teeman ympärillä. Populaarikulttuurin alateemassa analysoin meemejä, joiden teemat liittyvät videopelihin,

animaatiosarjoihin sekä sarjakuviin. Eläinten alateemassa käyn läpi meemejä, jotka liittyvät eläimiin, erityisesti kissoihin.

Tarkasteltaessa kirosanojen sekä meemien teemojen liittymistä toisiinsa, oli joissakin meemien teemoissa havaittavissa voimakkaampaa yhteyttä tiettyihin kirosanojen teemoihin. Arkielämän pääteemassa kirosanat jakoutuivat samassa suhteessa kuin koko aineistossa. Arkielämän alateemoissa oli jo kuitenkin huomattavissa hajontaa eri kirosanateemojen välillä. Tunteita käsittelevässä alateemassa sukuelimiin viittaavia kirosanoja oli enemmän verrattuna koko aineistoon. Tämä voi johtua sukuelimiin viittaavien kirosanojen tunnelatauksesta. Voi myös olla, että oma tulkintani tunnepitoisista meemeistä vääristää kategorian sisältöä. Ihmissuhteisiin liittyvässä alateemassa eritteisiin liittyviä kirosanoja oli hieman muuta aineistoa enemmän. Tämän teeman meemeissä korostuikin tapa, jolla kirosanaa *paska* käytettiin kuvaamaan jonkin asian huonommuutta. Arjen alateemassa sukuelimiin liittyviä kirosanoja oli poikkeuksellisen vähän. Eritteisiin ja uskontoon liittyvät kirosanat korostuivat tässä teemassa. Erityisesti uskontoon liittyviä kirosanoja oli eniten näistä kaikista kolmesta kirosanateemasta, mikä on yllättävää. Kategorian suuruus näyttää johtuvan siitä tavasta, jolla ihmetystä kuvataan näissä meemeissä. Ihmetystä kuvattaessa meemeissä käytettiin usein *helvetti* kirosanaa.

Myös yhteiskunnallisia meemejä käsittelevän teeman kirosanat noudattelivat muun aineiston kokoa. Varsinaiset erot kirosanojen käytössä olivatkin nähtävissä vasta alateemojen avulla. Ajankohtaisen kommentaarin alateemassa sukuelimiin viittaavia kirosanoja oli suhteessa enemmän ja uskonnollisia kirosanoja suhteessa vähemmän kuin koko aineistossa. Sukuelimiin viittaavien kirosanojen suuri määrä saattaa johtua siitä, millaisia meemejä teemaan oli päätynyt. Muutamassa meemissä käytettiin hyvinkin paljon juuri sukuelimiin liittyviä kirosanoja, mikä on saattanut vääristää hieman kokonaisuutta. Uskonnollisten kirosanojen vähyys saattaa puolestaan johtua siitä, miten meemit olivat rakentuneet. Muiden teemojen kirosanat vain sopivat niihin paremmin kuin tämän teeman kirosanat. Poliitiikan alateemassa sekä eritteisiin että uskontoon viittaavia kirosanoja oli varsin niukasti sukuelimiin viittaavien kirosanojen korostuessa meemeissä. Voikin olla, että poliittiset meemit herättävät suuria tunteita ja turhautumista, mikä selittäisi teeman suurta kokoa. Työelämään liittyvien meemien alateemassa uskontoon liittyviä kirosanoja oli hieman muuta aineistoa enemmän. Alateema oli kuitenkin melko pieni, mikä saattaa selittää tätä vaihtelua.

Viimeisessä, tilien teemoja käsittelevässä, pääteemassa korostuivat eritteisiin liittyvät kiro sanat. Tämä saattaa johtua siitä, että teemaan valitut meemitilit käyttävät enemmän tämän tyyllisiä kiro sanoja. Populaarikulttuurin alateemassa oli eniten sukuelimiin viittaavia kiro sanoja kaikista alateemoista. Alateemassa oli myös todella vähän uskontoon liittyviä kiro sanoja. Tämä saattaa johtua meemien tekijöiden omasta sanavarastosta tai siitä, etteivät uskonnolliset kiro sanat vain sovi yhteen tiettyjen populaarikulttuurin osien kanssa. Eläimiin liittyvässä alateemassa puolestaan oli muuta aineistoa enemmän nimenomaan uskonnollisia kiro sanoja. Voikin olla, että joko tämän kategorian meemien tekijät vain käyttävät näitä kiro sanoja enemmän, tai sitten ne sopivat paremmin eläinmeemien yhteyteen kuin karkeammat, esimerkiksi sukuelimiin viittaavat, kiro sanat.

Jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoista voisi olla tehdä samantyylistä tutkimusta suuremmalla otannalla erilaisia meemejä sekä erilaisia meemitilejä. Oletan, että meemin tekijän oma puhetapa ja kiro sanojen käyttö vaikuttaa myös siihen, millaisia kiro sanoja hän käyttää meemeissään. Sen lisäksi tiettyjen valmiiden meemipohjien käyttö voi ohjata meemin tekijää tiettyjen sanojen ja ilmaisujen käyttöön. Olisikin mielenkiintoista tutkia, eroavatko samanlaisen meemipohjan avulla tehtyjen meemien kiro sanojen käyttö jotenkin toisistaan. Kolmas jatkotutkimuksen aihe löytyy yhteisöjen sisältä. Yhteisöissä luodut meemit muodostavat oman kielensä, jota yhteisön sisällä olevat henkilöt ymmärtävät. Oletankin, että myös yhteisöjen sisällä kiro sanojen käytössä saattaa olla yhtäläisyyksiä. Mahdollisen kiroilun ja meemien välisen yhteyden selvittäminen vaatii joka tapauksessa jatkotutkimusta.

Lähteet

Kaikki lähteet tarkistettu 28.04.2024.

Tutkimusaineisto

Meemiaineisto

Tutkimuksen primaariaineisto koostuu Instagramin meemitileiltä kerätystä meemiaineistosta.

Aineisto kerätty aikavälillä 19.3.-19.4.2024. (Aineisto tekijän hallussa).

@muumipappajameemi, 15 julkaisua aikavälillä 09.06.2023-05.03.2024,

<<https://www.instagram.com/muumipappajameemi>>.

@kommunistikarvinen, 20 julkaisua aikavälillä 06.06.2023-12.04.2024,

<<https://www.instagram.com/kommunistikarvinen>>.

@nougatkissa, 1 julkaisu, 20.06.2022, <<https://www.instagram.com/nougatkissa>>.

@lemmenkipee, 12 julkaisua aikavälillä 25.03.2022-30.01.2023,

<<https://www.instagram.com/lemmenkipee>>.

@kisuli_terapia_, 15 julkaisua aikavälillä 31.12.2022-08.06.2023,

<https://www.instagram.com/kisuli_terapia_>.

@pasilanas3ma, 1 julkaisu, 08.09.2023, <<https://www.instagram.com/pasilanas3ma>>.

@helvettisurmaaja, 8 julkaisua aikavälillä 28.09.2022-19.11.2023,

<<https://www.instagram.com/helvettisurmaaja>>.

@meemipankki, 1 julkaisu, 11.12.2023, <<https://www.instagram.com/meemipankki>>.

@meemikaatopaikka, 3 julkaisua aikavälillä 20.11.2023-24.01.2024,

<<https://www.instagram.com/meemikaatopaikka>>.

@sitluuna2, 7 julkaisua aikavälillä 01.08.2023-01.02.2024,

<<https://www.instagram.com/sitluuna2>>.

@lyskamemet, 3 julkaisua aikavälillä 04.09.2022-05.02.2024,

<<https://www.instagram.com/lyskamemet>>.

@puujalat_maassa, 10 julkaisua aikavälillä 08.09.2023-24.02.2024,

<https://www.instagram.com/puujalat_maassa>.

@malmivice, 1 julkaisu, 05.03.2024, <<https://www.instagram.com/malmivice>>.

@flint_neliseppo, 13 julkaisua aikavälillä 09.08.2023-07.03.2024,

<https://www.instagram.com/flint_neliseppo>.

@tampereenriparimeemit, 1 julkaisu, 10.03.2024,

<<https://www.instagram.com/tampereenriparimeemit>>.

- @juttelen_auringolle, 1 julkaisu, 15.03.2024,
<https://www.instagram.com/juttelen_auringolle>.
- @taiteilijatuutikki, 1 julkaisu, 16.03.2024, <<https://www.instagram.com/taiteilijatuutikki>>.
- @aarotee, 11 julkaisua aikavälillä 22.02.-18.03.2024, <<https://www.instagram.com/aarotee>>.
- @tunneviidakko, 18 julkaisua aikavälillä 16.01.2023-19.03.2024,
<<https://www.instagram.com/tunneviidakko>>.
- @hyrulen_himbo, 10 julkaisua aikavälillä 01.01.-24.03.2024,
<https://www.instagram.com/hyrulen_himbo>.
- @connor_bunnameme, 3 julkaisua aikavälillä 12.03.2024-30.03.2024,
<https://www.instagram.com/connor_bunnameme>.
- @pakollisetmeemit, 7 julkaisua aikavälillä 27.02.-08.04.2024,
<<https://www.instagram.com/pakollisetmeemit>>.
- @vissyvesikokemus, 6 julkaisua aikavälillä 05.02.-11.04.2024,
<<https://www.instagram.com/vissyvesikokemus>>.
- @mieskuoromemit, 3 julkaisua aikavälillä 18.03.-16.04.2024,
<<https://www.instagram.com/mieskuoromemit>>.
- @finanssiveli, 4 julkaisua aikavälillä 23.03.-18.04.2024,
<<https://www.instagram.com/finanssiveli>>.

Media-aineisto

- Bennett, Jimmy: *The Legend of Zelda Games in Order*. Game, 24.05.2023.
<<https://www.game.co.uk/en/blog/zelda-games-in-order/>>.
- Country Overshoot Days 2024*, Earth Overshoot Day, Global Footprint Network 2024,
<<https://overshoot.footprintnetwork.org/newsroom/country-overshoot-days>>.
- Kaarento, Mikael: *Meemejä ja poliittista aktivismia*. Policy-lehti, 03.03.2021.
<<https://policylehti.com/2021/03/03/meemeja-ja-poliittista-aktivismia/>>.
- Karvinen, Eevi: *Li Andersson: "Vituttaa kuin pientä eläintä" – Biologi: "Tyhmä sanonta"*.
Iltalehti, 03.04.2023. <<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/326fe950-89cc-4914-addb-f6d342923efc>>.
- Kokonaistutkimus, otanta ja harkinnanvarainen näyte*, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2015,
<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kokonaistutkimus-otanta-ja-harkinnanvarainen-naeyte>>.
- Kulonen, Ulla-Maija: *Miten suomalaiset kiroilivat ennen kristinuskoa?* Kielikello 1/1990,
<<https://www.kielikello.fi/-/miten-suomalaiset-kiroilivat-ennen-kristinuskoa/>>.

Lähiluku, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2015,

<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/lahiluku>>.

Lehtonen, Marko-Oskari & Lapinkangas, Jatta: *Whatsapp-kohulle piste: Marin-pilkkaviesti lähti Mika Lintilän omasta puhelimesta*. Iltalehti, 27.02.2024.

<<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/0522696f-5e57-4683-9739-26c1698efb9e>>.

Lehtonen, Marko-Oskari: *Näin Mika Lintilä reagoi kohuttuun Whatsapp-viestiin: ”Vittu”*.

Iltalehti, 27.02.2024. <<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ebc2789a-4c7a-41d8-b7fb-4d0f9df3c1d0>>.

Määrällinen tutkimus, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2015,

<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>>.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus, Valtioneuvosto 2023,

<<https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/-/gov/orpo>>.

Painava syy – Lakot 2024, JHL 2024, <<https://www.jhl.fi/ajankohtaiset/painava-syy-nyt-on-sinun-aikasi-toimia>>.

Piri-Lahti, Maarit: *Ämmästä voimaa vai haukkumasana? Kielemme naissanasto paljastaa sukupuolten tasa-arvon todellisuuden*. YLE, 08.03.2023. <<https://yle.fi/a/74-20019178>>.

SAK:n liittojen lakot synkistävät taloustilannetta entisestään, Elinkeinoelämän keskusliitto 2024, <<https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/sakn-liittojen-lakot-synkistavat-taloustilannetta-entisestaan>>.

Teemoittelu, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2016,

<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>>.

Tilastollisesti kuvaava analyysi, Koppa, Jyväskylän yliopisto 2021,

<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/tilastollisesti-kuvaava-analyysi>>.

Toivonen, Terhi: *Ministeri Mika Lintilä kertoo, ettei Whatsapp-tiliä vietykään: ”Kaappaus-sanan käyttö oli ehkä liian vahvaa ylireagointia”*. YLE, 16.02.2023.

<<https://yle.fi/a/74-20018245>>.

Tyystjärvi, Ilona: *Suomi on jälleen maailman onnellisin maa*. Helsingin Sanomat, 20.03.2024.

<<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000010305569.html>>.

Voutilainen, Eero: *Kirosanojen kielioppia*. Kieli-ikkuna, Helsingin Sanomat, 13.7.2008.

<<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000004583340.html>>.

What is emotional labor? Workplace Emotional Labor and Diversity, PennState College of the Liberal Arts 2024, <<https://weld.la.psu.edu/what-is-emotional-labor>>.

Kirjallisuus

Andersson, Lars & Trudgill, Peter: *Bad Language*. Oxford, Blackwell, 1990.

Douglas, Nick: *It's Supposed to Look Like Shit: The Internet Ugly Aesthetic*. *Journal of Visual Culture*, 13(3), 2014, 314-339.

Griffin, Hollis: *Living Through It: Anger, Laughter, and Internet Memes in Dark Times*. *International Journal of Cultural Studies*, 24(3), 2021, 381–397.

Hjort, Minna: Kirosana vai voimasana ja muita karkeita terminologisia pohdintoja. *Översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet: Vakki-symposium XXVII Vasa 9.-10.2.2007*. Toim. Nina Niemelä, Esa Lehtinen. Vaasan yliopiston käännösteorian, ammattikielten ja monikielisyyden tutkijaryhmän julkaisut VAKKI nr. 34. Vaasan yliopisto, Vaasa, 2007, 74–84.

Hjort, Minna: Vittu and fuck – tales from a literary coexistence. Teoksessa *Miscommunication and Verbal Violence*. Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki XCIII. Helsinki, 2015, 319–330.

Huntington, Heidi: *Menacing Memes? Affect And Effects of Political Internet Memes*. AoIR Selected Papers of Internet Research 16, 2015.

Karhapää, Laura: *Vaginadialogeja, kuukautisveren tabu Hanni Haapaniemen Neitsyt Maria -maalauksissa*. Pro gradu, Jyväskylän yliopisto, 2015, <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201510013294>>.

Kielitoimiston sanakirja. <<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>>. (KS).

Know Your Meme. <<https://knowyourmeme.com>>. (KYM).

Ljung, Magnus: *Swearing: A cross-cultural linguistic study*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011.

Merriam-Webster.com Dictionary. <<https://www.merriam-webster.com>>.

Merrill, Samuel & Gardell, Mattias & Lindgren, Simon: *How “the left” meme: Analyzing taboo in the Internet memes of r/DankLeft*. *New Media & Society*, 2024, <<https://doi.org/10.1177/14614448241232144>>.

Nykysuomen sanakirja. Helsinki, WSOY, 1959. (NS).

- Peltonen, Jenna: *Koronameemien ensimmäinen aalto Facebookin Korona-lore -ryhmässä*. Pro gradu, Turun yliopisto, 2021, <<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021082644282>>.
- Pierrehumbert, Raymond: *There is no Plan B for dealing with the climate crisis*. Bulletin of the Atomic Scientists, 75(5), 2019, 215–221.
- Riihonen, Helmi: ”*On vallan perkelettä kun et kirjoita*” *Kiroilu sota-ajan kirjeissä*. Pro gradu, Tampereen yliopisto, 2019, <<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201904241532>>. *Sanakirja.org*. <<https://www.sanakirja.org/>>.
- Shifman, Limor: *Memes in Digital Culture*. Cambridge, MIT Press, 2014.
- Sundén, Jenny & Paasonen, Susanna: *Shameless hags and tolerance whores: Feminist resistance and the affective circuits of online hate*. *Feminist media studies*, 2018, <<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042720540>>.
- Suomen etymologinen sanakirja*. <<https://kaino.kotus.fi/ses>>. (SES).
- Tammi, Jari: *Suuri kirosanakirja*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki, 2016.
- Vainikka, Eliisa: *Avaimia nettimeemien tulkintaan – Meemit transnationaalina mediailmiönä*. Lähikuva – audiovisuaalisen kulttuurin tieteellinen julkaisu 29, no. 3, 2016, <<https://doi.org/10.23994/lk.59500>>.
- Wiggins, Bradley: *The Discursive Power of Memes in Digital Culture: Ideology, Semiotics, and Intertextuality*. Routledge Studies in New Media and Cyberculture, New York, NY: Routledge, 2019.

Lyhenteet

KS: Kielitoimiston sanakirja

KYM: Know Your Meme

NS: Nykysuomen Sanakirja

SES: Suomen etymologinen sanakirja